

Neni 3

Titulli para neni 117 dhe neni 117 ndryshohen, si vijojnë:

"Lënda e koncesionit dhe partneriteti privat publik

Neni 117

(1) Në mbrojtjen e trashëgimisë kulturore interesi publik mund të realizohet edhe nëpërmjet koncesionit ose me vendosjen e partneritetit privat publik, në pajtim me këtë ligj dhe Ligjin për koncesione dhe partneritet privat publik.

(2) Lëndë e ndarjes së koncesionit dhe e kryerjes së partneritetit privat publik mund të jetë trashëgimia kulturore me interes publik dhe realizimi i mbrojtjes së trashëgimisë kulturore me interes publik në pajtim me këtë ligj, me përjashtim të:

1) zonave të rezervuara arkeologjike dhe vendbulimeve tjera arkeologjike të pahulumtuara apo të hulumentuara jotërësisht;

2) objekteve memoriale, shenjave dhe vendeve të lidhura me ngjarje të rëndësishme dhe personalitete të shquara;

3) vendeve të kultit apo vendeve dhe objekteve tjera të lidhura me zakone, besime ose tradita të veçanta dhe

4) të mirave të patundshme nga nenet 12 paragrafi (2) dhe 13 paragrafi (2) i këtij ligji.

(3) Ndarja e koncesionit dhe vendosja e partneritetit privat publik nga paragrafi (1) i këtij neni, kryhet në mënyrë dhe procedurë të përcaktuar në Ligjin për koncesione dhe partneritet privat publik, në pajtim me kushtet e veçanta të përcaktuara me këtë ligj.

(4) Koncesioni nga paragrafi (1) i këtij neni nuk mund të bartet."

Neni 4

Në nenin 118 paragrafi (1) pas fjalës: "vijim" shtohen fjalët: "të veçanta".

Pika 1 ndryshohet si vijon:

"1) të jetë i regjistruar në vendin amë për kryerjen e veprimtarisë për të cilën ndahet e drejta e shfrytëzimit të trashëgimisë kulturore të patundshme lëndë e koncesionit;"

Në pikën 2 fjalët: "për të cilën është regjistruar" zëvendësohen me fjalët: "nga pika 1".

Neni 5

Neni 119 ndryshohet si vijon:

"(1) Koncesioni nga neni 117 paragrafi (1) i këtij ligji jepet për periudhë prej më së shumti 30 vite.

(2) Për shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore që është lëndë e koncesionit nga neni 117 paragrafi (1) i këtij ligji paguhet kompensim vjetor, lartësia e të cilit përcaktohet me marrëveshje për koncesion.

(3) Kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni paguhet deri më 30 qershor për vitin rrjedhës."

Neni 6

Neni 120 ndryshohet si vijon:

"(1) Mbikëqyrje mbi zbatimin e marrëveshjeve për ndarje të koncesionit dhe për kryerjen e partneritetit privat publik kryen Ministria e Kulturës.

(2) Ministria e Kulturës mundet me aktvendim të caktojë këshill të veçantë për mbikëqyrje mbi zbatimin e marrëveshjeve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Në këshillin për mbikëqyrje mbi zbatimin e marrëveshjes për koncesion emërohen edhe nga një përfaqësues i komunës në rajonin e së cilës gjendet e mira e koncesionit dhe i organizatës joqeveritare nga sfera e mbrojtjes së trashëgimisë kulturore."

Neni 7

Në nenin 173 pas paragrafit (4) shtohet paragrafi i ri (5), si vijon:

"(5) Për kundërvajtje nga paragrafi (1) pika 8 të këtij ligji, personit juridik dhe personit fizik mund t'i shqiptohet masë e veçantë kundërvajtëse konfiskim i sendeve, detektorëve metalikë dhe mjeteve tjera teknike të përshtatshme për detektim nga neni 63 i këtij ligji, me të cilat është kryer kundërvajtja."

Paragrafët (5), (6) dhe (7) bëhen paragrafë (6), (7) dhe (8).

Neni 8

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

716.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ
ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

Се прогласува Законот за заштита на децата, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 12 февруари 2013 година.

Бр. 07-826/1

12 февруари 2013 година
Скопје

Претседател

на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува системот и организацијата за заштита на децата.

Член 2

(1) Заштитата на децата е организирана дејност заснована на правата на децата, како и на правата и обврските на родителите за планирање на семејството и на државата и единиците на локалната самоуправа за водење хумана популациона политика.

(2) Заштитата на децата се остварува со обезбедување на услови и ниво на животен стандард што одговара на физичкиот, менталниот, емоционалниот, моралниот и социјалниот развој на децата.

(3) Државата, како и единиците на локалната самоуправа се грижат за давање на соодветна материјална помош на родителите за издржување, подигнување, грижа и заштита на децата и организирање и обезбедување на развој на установи и служби за заштита на децата.

Член 3

Заштита на децата, во смисла на овој закон, се остварува преку обезбедување на определени права, средства и облици за заштита на децата.

Член 4

Во примената на одредбите од овој закон се тргнува од принципите на заштитата на правото на живот и развој на детето, заштитата на најдобриот интерес на детето, обезбедување на минимум стандард за секое дете под еднакви услови, исклучување на каква било форма на дискриминација, почитување на правото на детето на слобода и безбедност на личноста, на сопствено мислење и слободно изразување, здружување и образование, услови за здрав живот и остварување на други социјални права и слободи на детето.

Член 5

(1) Државата го обезбедува правото на детето да го изрази сопственото мислење за сите прашања кои се однесуваат на него и на мислењето на детето да му биде посветено должно внимание во согласност со годините на живот и зрелоста на детето.

(2) Изразувањето на детето може да биде непосредно или преку застапник или соодветен орган на начин и во согласност со утврдена процедура и закон.

Член 6

(1) Права за заштита на децата, во смисла на овој закон, се:

- 1) детски додаток;
- 2) посебен додаток;
- 3) еднократна парична помош за новороденче;
- 4) родителски додаток за дете и
- 5) партиципација.

(2) Правата од ставот (1) на овој член под услови утврдени со овој закон ги обезбедува државата.

(3) Поголем обем на правата од ставот (1) на овој член може да обезбеди општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, доколку за тоа обезбеди средства од сопствени извори.

(4) Начинот и поблиските критериуми за остварување на правата за заштита на децата од ставот (3) на овој член, ги утврдува советот на општината, советот на општината во градот Скопје и Советот на градот Скопје.

Член 7

Облици на заштита на децата, во смисла на овој закон, се:

- 1) згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст;
- 2) одмор и рекреација на деца и
- 3) други облици на заштита.

Член 8

Дејноста на заштитата на децата е од јавен интерес.

Член 9

Во обезбедувањето на заштитата на детето и неговите права утврдени со закон се вклучени: родителите, семејството, старателите на детето и згрижувачкото семејство, како и од установите за деца, образовните, социјалните, здравствените и културните институции и поединци, државни институции и институции на единиците на локалната самоуправа, организации и други физички и правни лица чии активности се поврзани со давање поддршка и помош на децата.

Член 10

(1) Правата на децата утврдени во членот 6 од овој закон се лични права и не можат да се пренесуваат.

(2) Правата на децата што се состојат во парични примања не можат да бидат предмет на извршување.

Член 11

(1) Како дете, во смисла на овој закон, се смета секое лице до наполниети 18 години живот, како и лица со пречки во телесниот и менталниот развој до наполниети 26 години живот.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член при остварување на детски додаток како дете се смета лице до наполниети 18 години живот и доколку лицето кое е на училишна возраст се наоѓа на редовно школување.

Член 12

(1) Се забранува секоја форма на дискриминација врз основа на расата, бојата на кожата, полот, јазикот, вероисповедта, политичкото или друго убедување, националното, етничкото или социјалното потекло, културна или друга припадност, имотната состојба, онеспособеноста, раѓањето или друг статус на детето или на неговиот родител или законски старател.

(2) Се забрануваат сите облици на сексуално искористување и сексуална злоупотреба на децата (вознемирување, детска порнографија, детска проституција), насилно подведување, продажба или трговија со децата, психичко или физичко насилство и малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување, сите видови на експлоатација, комерцијално искористување и злоупотреба на децата со кои се кршат основните човекови слободи и права и правата на детето.

(3) Државата и институциите на системот ги преземаат сите мерки за заштита на децата од нелегалната употреба и секоја злоупотреба на детски труд во нелегалното производство и трговија со опојни дроги, психотропни супстанции и прекурзори.

(4) Се забранува злоупотреба на децата поради политичко или верско организирање и дејствување.

(5) Се забранува вклучување на деца во вооружени судири и нивно регрутирање во единици кои изведуваат воени и други дејствија.

(6) Државата и институциите на системот се должни да ги преземат сите потребни мерки за да ги обезбедат правата на детето и за спречување на сите облици на дискриминација и злоупотреба без оглед на местото каде што се извршени овие дејствија, тежината, интензитетот и нивното времетраење.

(7) Секој граѓанин е должен да пријави пред надлежен орган каква било форма на дискриминација, злоупотреба и искористување на дете во обличите наведени во ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој член и тоа веднаш по стекнувањето на сознание за настанот.

Член 13

(1) Се забранува секаков вид на директна или индиректна дискриминација и малтретирање во остварување на правата и обличите на заштита на децата утврдени со овој закон.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член се однесува на сите установи за социјална заштита и социјална сигурност кои решаваат за правата утврдени со закон, јавните установи за деца основани од Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата), јавните установи за деца основани од општина, општините во градот Скопје, градот Скопје и приватните установи за деца основани од правни и физички лица, правно лице запишано како агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност.

Член 14

(1) Директна дискриминација, во смисла на членот 13 од овој закон, е секое постапување со кое барателот или корисникот на заштита на децата бил ставен во неповолна положба од други корисници во споредбени случаи заради расна, етничка или друга припадност.

(2) Индиректна дискриминација во смисла на овој закон, постои кога со определена неутрална одредба, критериум или пракса, го става барателот или корисникот на заштита на децата во неповолна положба во однос на други лица, заради расна, етничка или друга припадност, освен доколку се утврдени критериуми или практики кои се објективно оправдани со легитимна цел и средствата за постигнување на таа цел се соодветни и неопходни.

Член 15

(1) Во случаите на дискриминација од членовите 13 и 14 од овој закон барателот или корисникот на правата и обликите на заштита на децата има право да бара заштита од надлежен орган.

(2) Секое дискриминаторско дејствие сторено во вршењето на службената должност претставува основ за поведување на постапка за дискриминација согласно со Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Член 16

(1) Згрижување и воспитание на децата се организира и обезбедува во јавни и приватни установи за деца.

(2) Установи за згрижување и воспитание на деца се детски градинки и центри за ран детски развој и можат да бидат јавни (државни, општински и на општината во градот Скопје) и приватни.

(3) Згрижување и воспитание на деца може да се организира и остварува и во други установи и просторни услови, под услови утврдени со овој закон.

Член 17

(1) Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е облик на заштита на деца што го сочинуваат сите правни и физички лица на територијата на Република Македонија чија основна дејност е вршење работи поврзани со згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(2) Под правни лица од ставот (1) на овој член се подразбираат:

- детски градинки,
- центри за ран детски развој и
- агенции за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(3) Под физички лица од ставот (1) на овој член се подразбираат физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

(4) Правните лица од ставот (2) алинеи 1 и 2 на овој член можат да бидат организирани како јавни установи и приватни установи.

(5) Јавни установи се правни лица кои се основани од страна на општината, општините во градот Скопје и Владата под услови утврдени со овој закон.

(6) Приватни установи се правни лица кои се основани од страна на домашни или странски физички или правни лица под услови утврдени со овој закон.

Член 18

(1) Одмор и рекреација на децата се организира и обезбедува во јавни и приватни установи за деца.

(2) Установи за одмор и рекреација на деца се јавни (државно детско одморалиште, општинско детско одморалиште и детско одморалиште на градот Скопје) и приватно детско одморалиште.

Член 19

(1) Установите за деца имаат својство на правно лице и се запишуваат во Централниот регистар на Република Македонија.

(2) Установите за деца имаат статут.

(3) Статутот го донесува органот на управување на установата за деца.

(4) Согласно на статутот на јавна установа за деца основана од општината и општината во градот Скопје дава советот на општината и на општината во градот Скопје.

(5) Согласно на статутот на јавна установа за деца основана од општината и градот Скопје дава советот на општината и на градот Скопје.

(6) Согласно на статутот за јавна установа за деца основана од Владата дава органот на државната управа надлежен за работите од областа на заштитата на децата (во натамошниот текст: министерството).

(7) Заради специфичноста на заштитата на децата согласно на статутот на приватната установа за деца дава советот на општината на чие подрачје е седиштето на установата, во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето.

(8) Доколку во рокот од ставот (7) на овој член советот на општината не се произнесе, се смета дека согласноста е дадена.

(9) Установата за деца има печат.

(10) Во средината на печатот на јавната установа е грбот на Република Македонија, а од страна е името на Република Македонија, името и местото на установата.

Член 20

(1) Развојот на дејноста за заштитата на децата се утврдува со програма за развој на дејноста за заштитата на децата.

(2) Програмата од ставот (1) на овој член ја донесува Владата.

(3) Владата ја утврдува мрежата на јавните установи за деца (детски градинки и центри за ран детски развој) основани од општината и општината во градот Скопје по предлог на министерството по претходно мислење на советот на општината и на општината во градот Скопје.

(4) Владата ја утврдува мрежата на јавните детски одморалишта основани од општината и градот Скопје по предлог на министерството по претходно мислење на советот на општината и на градот Скопје.

(5) Владата ја утврдува мрежата на јавните установи за деца основани од Владата на предлог на министерството.

(6) При утврдување на мрежата на установи на деца од ставовите (3), (4) и (5) на овој член министерството доставува до Владата преглед и на приватните установи за деца.

II. ПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

1. Детски додаток

Член 21

Детски додаток е право на детето и се обезбедува како паричен надоместок за покривање на дел од трошоците во подигање и развој на детето.

Член 22

(1) Право на детски додаток се обезбедува на дете, државјанин на Република Македонија, кое е на редовно школување во Република Македонија.

(2) Правото на детски додаток може да го оствари еден од родителите на детето, старател или лице на кое со решение на надлежниот центар за социјална работа му е доверено детето и живее во семејство со него (во натамошниот текст: корисникот) под услови утврдени со овој закон.

(3) Корисникот треба да биде државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето.

(4) Корисникот правото на детски додаток може да го оствари само по еден основ.

Член 23

Странски државјанин кој има живеалиште на територијата на Република Македонија може да оствари детски додаток за дете согласно со овој закон и меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

Член 24

Детски додаток се остварува во зависност од возраста на детето и материјалната состојба на семејството.

Член 25

(1) Право на детски додаток се обезбедува на дете до наполнување на 18 години живот и доколку детето од училишна возраст е на редовно школување, и тоа:

- на дете кое е редовен ученик во основно училиште до завршувањето на школувањето за толку години колку што трае редовното школување, заклучно до 31 август во годината и

- на дете кое е редовен ученик во средно училиште за секоја учебна година заклучно со 31 август во годината но најдолго до наполнување на 18 години живот.

(2) На дете на кое му престанало својството на редовен ученик не му следува детски додаток и правото му престанува од првиот ден на наредниот месец по престанување на тоа својство.

(3) Дете кое наполно и трајно или за подолго од една година ќе остане неспособно за работа пред наполнети 15 години од животот или за време на редовното школување, има право на детски додаток за време на траењето на неспособноста на детето, но најдолго до 18 години живот.

(4) Како наполно и трајно неспособно за работа се смета и дете на кое му е признато право на работно оспособување се до неговото успешно завршување, но најдолго до наполнување на 18 години живот.

(5) По исклучок од ставот (1) на овој член право на детски додаток има дете кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон.

Член 26

(1) Детски додаток следува за децата кои родителот ги издржува и тоа за деца родени во брак или вон брак, посвоени деца, како и за внуци, браќа, сестри и за други деца земени на издржување.

(2) За децата земени на издржување, детски додаток следува и кога тие имаат родители, ако:

- родителите им се наполно или трајно неспособни за работа,
- се на издржување казна затвор,

- им е одземено родителското право и
- родителите се на редовно школување.

(3) Детскиот додаток од ставот (2) на овој член следува во случај кога и родителите и децата немаат имот или приходи од кои децата можат да се издржуваат.

(4) Детски додаток следува и за дете кое е без родителска грижа, а е сместено во згрижувачко семејство.

Член 27

(1) Материјалната состојба на семејството се утврдува врз основа на приходите кои ги остварува семејството и бројот на членовите на семејството.

(2) Приходи врз основа на кои се утврдува материјалната состојба на семејството се сметаат приходите остварени по сите основи на сите членови на семејството како приход на семејството, и тоа:

- плата и надоместоци на плата (намалени за придонесите утврдени со закон),

- пензиски примања согласно со закон,

- паричен надоместок за невработени лица,

- постојана парична помош,

- социјална парична помош,

- приходи по основ на имот и имотни права, по основ на вршење самостојна дејност, по основ на вршење занаетчиска дејност и други на данок подложни приходи (од авторски права, права од индустриска сопственост, договор за дело, вештачење, повремени приходи),
- приходи по основ на вршење земјоделска дејност кој претставува катастарски приход кој служел како основица за утврдување на данокот од приход од земјоделска дејност,

- приходи по основ на привремена работа во странство,

- примања остварени во странство на работници де-таширани во странство,

- алиментација и стипендии и

- цивилна инвалиднина.

(3) Како приход во смисла на ставот (2) на овој член не се сметаат посебен додаток, надоместоци за телесно оштетување, паричен надоместок за помош и не-га од друго лице, еднократна парична помош, еднократна парична помош за новороденче, родителски додаток за дете, приходите на згрижувачкото семејство, паричен надоместок за трошоците за згрижено лице во згрижувачко семејство, помош во случај на елементарни непогоди, субвенции по основ на вршење на земјоделска дејност како единствено занимање и алиментација која ја дава родителот за издршка на детето од разведен брак.

(4) При утврдување на правото на детски додаток, вкупно остварените приходи во претходната година од ставот (2) алинеи 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10 и 11 на овој член и вкупно остварените приходи од претпретходната година од ставот (2) алинеи 6 и 7 на овој член на сите членови на семејството, поединечно се собираат и се делат со 12, односно на онолку месеци за колку се остварени.

(5) Просечните месечни приходи на семејството од ставот (4) на овој член се делат со бројот на членови на семејството.

Член 28

(1) Семејство во смисла на овој закон го сочинуваат брачните, односно вонбрачните другари, децата родени во брак, вон брак или посвоени, посиноци, внуци без родители земени на издржување и малолетни браќа и сестри (доколку немаат родители и се без средства за егзистенција), кои сочинуваат заедница на живеење, стопанисување и трошење.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член за член на семејство не се сметаат лицата на кои државата им обезбедила целосно бесплатно издржување, кои престојуваат најмалку шест месеци во странство или се наоѓаат на издржување на казна затвор.

Член 29

(1) Право на детски додаток има дете во семејство чии приходи по сите основи по член на семејство изнесуваат до 2.490 денари, а за дете на самохран родител изнесуваат до 4.980 денари.

(2) Износите од ставот (1) на овој член се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

Член 30

Детски додаток не следува за:

- дете кое поради воспитување, школување или оспособување е во завод или установа во кои целосно бесплатно е згрижено за време додека е во заводот или установата и

- дете државјанин на Република Македонија за кое родителот остварил право на детски додаток согласно со прописите на друга држава.

Член 31

(1) Висината на детскиот додаток изнесува за:

1) дете од предучилишна возраст и за дете ученик во основно училиште 716 денари и

2) дете ученик во средно училиште до наполнување на 18 години живот 1.136 денари.

(2) За децата наполно и трајно неспособни за работа висината на детскиот додаток се определува на следниов начин за:

1) дете наполно и трајно неспособно за работа до навршени 15 години живот 716 денари и

2) дете наполно и трајно неспособно за работа над 15 години живот до наполнување на 18 години живот 1.136 денари.

(3) Вкупниот месечен износ на детски додаток за децата за кои родителот го остварил правото изнесува 1.800 денари.

(4) Износите од ставовите (1) и (2) на овој член и вкупниот месечен износ од ставот (3) на овој член се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(5) Со преминувањето на детето од основно во средно училиште се променува висината на детски додаток од првиот месец на учебната година.

(6) По исклучок од ставот (5) на овој член за дете кое наполно и трајно или за подолго од една година ќе стане неспособно за работа пред наполнети 15 години живот или за време на редовното школување, како и за дете на кое му е признато право на работно оспособување висината на детски додаток се променува од наредниот месец по наполнување на 15 години живот.

2. Посебен додаток

Член 32

(1) За дете со специфични потреби кое има пречки во телесниот или менталниот развој или комбинирани пречки во развојот до 26 години живот се обезбедува посебен додаток како паричен надоместок.

(2) Наод, оценка и мислење за потребата од остварување на посебен додаток дава стручен орган за оценка на видот и степенот на попреченоста на лицата во менталниот или телесниот развој.

Член 33

Дете со пречки во развојот и со специфични потреби, во смисла на овој закон, е дете со:

- тешки, потешки или најтешки пречки во телесниот развој,

- умерена, тешка или длабока ментална попреченост,

- најтешки облици на хронични заболувања,

- најтежок степен на оштетување на видот, слухот или говорот (слепо лице и практично слепо лице, практично глуво и тотално глуво лице, лице со потполно отсуство на говорот, лице со тешко оштетен говор поради детска парализа, лице со аутизам и лице со оштетен или изгубен порано стекнат говор) и

- повеќе видови на пречки (комбинирани) во развојот.

Член 34

(1) Право на посебен додаток има еден од родителите на детето, старател или лице на кое со решение на надлежниот центар за социјална работа му е доверено детето и живее во семејството со него, со постојано место на живеење во Република Македонија, ако е детето државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија до навршени 26 години живот, доколку не е институционално згрижено на товар на државата.

(2) Право на посебен додаток има и лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита, кое има дете со пречки во развојот и со специфични потреби под услови утврдени со овој закон.

Член 35

(1) Висината на посебниот додаток изнесува 4.202 денари.

(2) Износот од ставот (1) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

3. Еднократна парична помош за новороденче

Член 36

(1) Еднократна парична помош за новороденче се обезбедува на семејството за прво новородено дете.

(2) За прво новородено дете се смета дете кое е прво живородено дете по ред на раѓање на мајката.

(3) За прво новородено дете од ставот (2) на овој член ќе се сметаат и децата кога мајката при првото раѓање ќе роди повеќе деца одеднаш (близнаци, тројка и повеќе).

(4) За прво новородено дете ќе се смета и првото посвоено дете, како и кога ќе се посвојат повеќе деца одеднаш (близнаци, тројка и повеќе) при првото посвојување, на возраст на детето/цата до една година доколку мајката нема прво новородено дете во смисла на ставовите (2) и (3) на овој член.

Член 37

(1) Право на користење на еднократна парична помош за новороденче има еден од родителите, државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија за дете родено на територијата на Република Македонија.

(2) Висината на еднократната парична помош за новороденче изнесува 4.829 денари.

(3) Износот од ставот (2) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

4. Родителски додаток за дете**Член 38**

(1) Родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете.

(2) Правото од ставот (1) на овој член го остварува мајка која е државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето.

(3) Правото од ставот (1) на овој член го остварува мајка која непосредно се грижи за детето за кое поднела барање, чии деца од претходниот ред на раѓање не се сместени во установа за социјална заштита, згрижувачко семејство или не се дадени на посвојување и на која не и е одземено родителското право над децата од претходниот ред на раѓање.

(4) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари ако мајката за време на бременоста не вршела здравствени прегледи и контроли кај избран лекар - специјалист по гинекологија и акушерство.

(5) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари, односно ќе го изгуби веќе оствареното право, доколку:

- не се вршат задолжителните вакцинации на детето согласно со закон и

- детето не биде запишано и редовно не ја следи наставата во основно училиште согласно со закон.

(6) По исклучок од ставот (5) алинеи 1 и 2 на овој член правото на родителски додаток се остварува и за детето:

- кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон и

- кое поради степенот на попреченоста не може да се образува согласно со закон.

(7) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари ако мајката во моментот на поднесувањето на барањето живее и работи во странство.

(8) Правото од ставот (1) на овој член во случај мајката да не е жива, да го напуштила детето, или од оправдани причини да е спречена непосредно да се грижи за детето, правото наместо мајката може да го оствари таткото или старателот, доколку ги исполнува условите од ставовите (1) до (7) на овој член.

(9) Оправдани причини од ставот (8) на овој член се:

- подолготрејно континуирано болничко лекување на мајката,

- сериозно нарушена здравствена состојба на мајката,

- студиски престој, усовршување и специјализација на мајката и

- одземена деловна способност на мајката.

Член 39

(1) Родителскиот додаток за трето дете од членот 38 од овој закон се исплатува месечно, за период од десет години, во висина од 8.048 денари.

(2) Износот од ставот (1) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година

5. Партиципација**Член 40**

(1) Во зависност од материјалната состојба на семејството се обезбедува партиципација во трошоците за згрижување и воспитание и одмор и рекреација на деца во јавна установа за деца.

(2) Партиципацијата од ставот (1) на овој член се обезбедува во цената на услугата по дете што ја плаќа родителот.

(3) Партиципацијата се обезбедува од Буџетот на Републиката.

6. Постапка за остварување на права за заштита на децата**Член 41**

(1) Постапката за остварување, односно продолжување на правото за заштита на деца се поведува по поднесено барање на родителот, односно старателот на детето.

(2) Барањето за остварување на право за заштита на децата од членот 6 став (1) од овој закон, освен за правото од точката 5, со потребна документација во прилог се поднесува до центарот за социјална работа надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште, а за еднократна парична помош за новороденче и за родителски додаток за дете до центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има постојано место на живеење.

(3) Центарот за социјална работа ќе ги користи личните податоци на подносителот за потребите на постапката, во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

(4) Документацијата (уверенијата, потврдите и друго) за факти за кои органот на државната управа или друг субјект надлежен за решавање води службена евиденција, ќе се смета дека подносителот на барањето ја има поднесено со барањето, доколку надлежниот центар за социјална работа може да ја прибави по службена должност.

(5) Податоците за фактите, како и соодветна документација за кои службена евиденција води центарот за социјална работа, службеното лице кое ја води постапката ги обезбедува по службена должност и се смета дека подносителот на барањето ги има поднесено со барањето.

(6) Начинот на прибавувањето и размената на личните податоци на подносителот на барањето, а кои се потребни во постапката за решавање на барањето се врши во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

(7) Формата и содржината на образецот на барањето и потребната документација за остварување на правото од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за заштита на децата (во натамошниот текст: министерот).

Член 42

(1) По барање за остварување, односно продолжување на правото за заштита на децата од членот 6 од овој закон, освен за правото од точката 5, решава центарот за социјална работа надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште, а за еднократна парична помош за новороденче и за родителски додаток за дете решава центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има постојано место на живеење.

(2) По жалба против решението на центарот за социјална работа од ставот (1) на овој член решава министерот.

(3) Жалбата не го одложува извршувањето на решението.

Член 43

(1) Центарот за социјална работа издава потврда и уверение за статусот на корисникот на правата за заштита на децата од членот 6 став (1) точки 1, 2, 3 и 4 од овој закон согласно со службената евиденција, во рок од десет дена од денот на поднесувањето на барањето.

(2) По барање на центарот за социјална работа правните и физичките лица се должни да дадат податоци што претставуваат доказ за остварување на правата на децата утврдени со овој закон.

Член 44

Остварувањето на едно од правата за заштита на децата, не го исклучува користењето на друго право согласно со овој закон.

Член 45

Поднесувачот на барањето е одговорен за вистинитоста на податоците во барањето.

Член 46

(1) Доколку надлежниот центар за социјална работа од членот 42 став (1) од овој закон не донесе решение за остварување на правото, односно не донесе решение за одбивање на барањето во рок пропишан од 60 дена, освен за правото од членот 6 став (1) точка 3 од овој закон кој изнесува 30 дена, подносителот на барањето има право во рок од три работни дена по истекот на тој рок да поднесе барање до писарницата на директорот на центарот за социјална работа за донесување на решение и директорот да донесе решение.

(2) Формата и содржината на барањето од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

(3) Кон барањето за донесување на решението од ставот (1) на овој член подносителот на барањето доставува и копија од барањето од членот 42 од овој закон.

(4) Директорот на центарот за социјална работа е должен во рок од пет работни дена од денот на поднесувањето на барањето од ставот (1) на овој член до писарницата на директорот да донесе решение со кое барањето за остварување на правото (детски додаток, посебен додаток, еднократна парична помош за новороденче и родителски додаток за дете) е уважено или одбиено. Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на центарот за социјална работа.

(5) Доколку директорот на центарот за социјална работа не донесе решение во рокот од ставот (4) на овој член, подносителот на барањето може да го извести Државниот управен инспекторат во рок од пет работни дена.

(6) Државниот управен инспекторат е должен во рок од десет дена од денот на приемот на известувањето од ставот (5) на овој член да изврши надзор во центарот за социјална работа дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(7) Инспекторот од Државниот управен инспекторат по извршениот надзор согласно со закон донесува решение со кое го задолжува директорот на центарот за социјална работа во рок од десет дена да одлучи по поднесеното барање, односно да го одобри или одбие барањето и да го извести Државниот управен инспекторат за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање.

(8) Доколку директорот на центарот за социјална работа не одлучи во рокот од ставот (7) на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување на прекр-

шочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена, во кој директорот на центарот за социјална работа ќе одлучи по поднесеното барање за што во истиот рок ќе го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање. Инспекторот во рок од три работни дена да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(9) Доколку директорот на центарот за социјална работа не одлучи и во дополнителниот рок од ставот (8) на овој член, инспекторот во рок од три работни дена ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител и во тој рок ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(10) Доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот (6) на овој член, подносителот на барањето во рок од пет работни дена има право да поднесе приговор до писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

(11) Директорот на Државниот управен инспекторат е должен во рок од три работни дена од денот на приемот да го разгледа приговорот од ставот (10) на овој член и доколку утврди дека инспекторот не постапил по известувањето од подносителот на барањето согласно со ставовите (6) и (7) на овој член, да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција за инспекторот и да определи дополнителен рок од пет работни дена во кој инспекторот ќе изврши надзор во надлежниот орган дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(12) Доколку инспекторот не постапи и во дополнителниот рок од ставот (11) на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител против инспекторот и во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(13) Во случајот од ставот (12) на овој член директорот на Државниот управен инспекторат веднаш, а најдоцна во рок од еден работен ден, ќе овласти друг инспектор да го спроведе надзорот веднаш.

(14) Во случаите од ставот (13) на овој член директорот на Државниот управен инспекторат во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(15) Доколку директорот на Државниот управен инспекторат не постапи согласно со ставот (11) на овој член, подносителот на барањето може да поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител во рок од осум работни дена.

(16) Доколку директорот на центарот за социјална работа не одлучи во рокот од ставот (9) на овој член, подносителот на барањето може да поведе управен спор пред надлежниот суд.

(17) Постапката пред Управниот суд е итна.

(18) По донесувањето на подзаконскиот акт од ставот (2) на овој член истиот веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа се објавува на веб страницата на министерството.

Член 47

Во постапката за остварување на правата за заштита на деца од членот 41 од овој закон се применуваат

одредбите од Законот за општата управна постапка доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 48

(1) Правото за заштита на деца се остварува од првиот ден на наредниот месец по поднесувањето на барањето, освен за еднократната парична помош за новороденче и за родителскиот додаток за дете.

(2) Барањето за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето, а за посвоено дете најдоцна до три месеци од заведувањето на посвоеното дете во книгата на родените.

(3) Барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето и правото на родителски додаток за дете се остварува од денот на раѓањето на детето.

(4) Редоследот на раѓањата на децата кај правото на родителски додаток за дете се утврдува спрема бројот на живи деца на мајката утврдени во однос на денот на поднесување на барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете, спрема датата и часот на раѓањата запишани во матичната книга на родените, кој редослед се утврдува на ист начин и во случаите кога мајка ќе роди повеќе деца одеднаш.

(5) Барањето за продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток и родителски додаток за дете за наредната година се поднесува до 31 март во таа година.

(6) Доколку барањето за продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток и родителски додаток за дете е поднесено после рокот утврден во ставот (5) на овој член, барателот ќе се стекне со продолжување, односно користење на правото првиот ден на наредниот месец од месецот во кој е поднесено барањето за продолжување на правото.

Член 49

Корисникот на правото од членот 6 став (1) точки 1, 2 и 4 од овој закон е должен надлежниот центар за социјална работа да го извести за секоја промена на фактите и околностите кои биле основа за признавање на правото за заштита на децата најдоцна во рок од 15 дена од денот кога настанале тие промени.

Член 50

(1) Доколку правото е остварено и исплатено спротивно на одредбите од овој закон, примениот износ корисникот е должен да го врати согласно со овој закон.

(2) Корисникот кој со решение на центарот или решение на јавна установа за деца остварил право од членот 6 од овој закон, е должен да ги врати примените средства и да ја надомести штетата, ако:

- врз основа на нецелосни или неточни податоци, за кои знаел или морал да знае дека се нецелосни или неточни, односно на друг противправен начин остварил право од заштита на децата на кое немал право според одредбите од овој закон или правото го остварил во повисок износ од износот што му следувал за конкретно право согласно со закон и

- правото од заштита на деца го остварил поради тоа што без оправдани причини не пријавил промена

која влијае на престанокот или висината на правото, а знаел или морал да знае за таа промена.

(3) Барањето за враќање на износот на исплатените средства и барањето за надоместок на штета застарува со истекот на роковите предвидени во Законот за облигационите односи.

(4) Роковите на застареност за барање за враќање на износот на исплатените средства и за барањето за надоместок на штета согласно со овој закон почнуваат да течат од денот кој е утврден со конечното решение дека корисникот го стекнал правото на заштита на деца на противправен начин.

(5) Центарот, односно јавната установа за деца кога ќе утврди дека корисникот остварил право за заштита на деца на начин утврден во овој член ќе донесе решение со кое на корисникот ќе му престане правото од заштита на деца.

(6) Кога решението на центарот, односно на јавната установа, со кое на корисникот му престанува правото од заштита на деца, ќе стане конечно центарот, односно установата, ќе го повика корисникот на правото од заштита на деца да се спогодат за износот, начинот и рокот за враќање на примените средства, како и за висината на причинетата штета која тој треба да ја надомести.

(7) Ако корисникот на правото од ставот (2) на овој член и центарот, односно установата не се спогодат центарот, односно установата ќе поднесе тужба до надлежниот суд за враќање на примените средства и право на надоместок на штета.

Член 51

За дете кое стапило во брак престанува правото на користење на детски додаток со првиот ден на наредниот месец од месецот на стапувањето во брак.

Член 52

Надлежниот центар за социјална работа е должен најдоцна до 5 во месецот да достави до Министерството извештај за користењето на средствата за последниот месец и барање за потребните средства за исплата на правата од членот 6 став (1) точки 1, 2, 3 и 4 од овој закон за наредниот месец со вкупниот број деца и семејства, односно корисници за кои треба да се исплатат правата.

Член 53

Поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на деца од членот 6 од овој закон ги пропишува министерот.

III. ОБЛИЦИ НА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

1. Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст

Член 54

Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за згрижување, престој, нега, исхрана, воспитно-образовни, спортско-рекреативни, културно-забавни активности, мерки и активности за подобрување и зачувување на здравјето и за поттикнување на интелектуалниот, емоционалниот, физичкиот, менталниот и социјалниот развој на детето до шест години живот, односно до вклучување во основното образование.

2. Одмор и рекреација на деца

Член 55

Одморот и рекреацијата на децата е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за престој, активен одмор, социјализација на децата, воспитно-образовни, културно-забавни, спортско-рекреативни и други активности со децата за развивање на психомоторниот развој на децата и способност за договарање, почитување на разликите и соработка во групи, способност за прифаќање на себеси и другите и ориентација во просторот.

3. Други облици на заштита

Член 56

(1) За развој на личноста на детето, талентот, менталните, физичките, креативните и другите способности, подготвување за самостоен и одговорен живот се обезбедуваат и други облици на заштита на децата како програмски активности од областа на културата, издавачката, згрижувачката и воспитната дејност, екологијата, уметноста, рекреативни и слободни активности и спортот.

(2) Програмираните активности од ставот (1) на овој член се остваруваат согласно со посебни програми кои ги изработува соодветна научна установа, односно специјализирана стручна установа или институција, а ги донесува министерот.

(3) За подобро физичко и психичко закрепнување, рехабилитација, ресоцијализација и социјална реинтеграција на детето кое е жртва на некој облик на занемарување, експлоатација, злоупотреба, мачење, трговија или друг облик на свирепо постапување наведени во членот 12 ставови (1) и (2) од овој закон, како и доколку носи последици и трауми од вооружени судири, државата презема посебни програми и активности.

IV. ДЕТСКА ГРАДИНКА

Член 57

(1) Дејноста која се врши во рамките на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст може да се остварува во детска градинка.

(2) Детска градинка може да обезбедува престој и исхрана и за деца над шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст.

Член 58

Детската градинка може да биде основана како јавна детска градинка и детска градинка во приватна сопственост.

Член 59

(1) Јавна детска градинка се основа од страна на советот на општината, советот на општината во градот Скопје и Владата, со одлука за основање на јавна детска градинка по претходно прибавено мислење од министерството, односно на предлог на министерството за јавна детска градинка основана од Владата.

(2) Јавната детска градинка се основа како јавна установа.

(3) Јавната детска градинка има статут со кој се пропишуваат нејзината организација, начин на работа, управување и раководење.

(4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 60

(1) Детската градинка запишува и прима деца врз основа на пријави преку целата година.

(2) Ако во детската градинка од ставот (1) на овој член има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места, за приемот решава комисија за прием на деца.

(3) Составот и начинот на работа на комисијата од ставот (2) на овој член, како и поблиските критериуми за прием на деца во градинката ги утврдува управниот одбор на градинката во согласност со советот на општината и советот на општината во градот Скопје, а министерството за јавна детска градинка основана од Владата.

(4) Комисијата ја именува директорот.

(5) По жалба против решението на комисијата решава градоначалникот на општината и општината во градот Скопје, а министерот за јавна детска градинка основана од Владата.

(6) Комисијата од ставот (2) на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.

(7) По жалба против решението за правото за партиципација на комисијата решава министерот.

(8) Родителите се должни при приемот на детето во градинката да приложат потврда од матичниот лекар за здравствената состојба на детето, односно наод и мислење од соодветна стручна институција за дете со пречки во менталниот развој или телесна попреченост.

(9) Органот на управување на детска градинка посветува внимание и ги следи состојбите по однос на приемот на децата со пречки во развојот, односно за социјално-економските услови во семејството.

(10) Правата и обврските на градинката и корисниците на услугите се уредуваат со договор, со кој особено се регулираат меѓусебните односи на давателот и корисникот на услугата, квалитетот на услугата, начинот на плаќањето, изборот на програмата, должината на престојот на детето во установата и други прашања во поглед на заштита на детето и дејноста на градинката.

Член 61

(1) Детска градинка во приватна сопственост се основа од страна на домашно или странско физичко или правно лице.

(2) Детска градинка во приватна сопственост се основа како приватна установа за деца - детска градинка.

(3) Основачот на детска градинка во приватна сопственост донесува акт за основање во форма и содржина согласно со членот 109 од овој закон.

(4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 62

Странските правни или физички лица со седиште односно место на живеење во земјите членки на Европската унија и ОЕЦД можат да основаат детски градинки во приватна сопственост, како и домашните правни и физички лица.

Член 63

(1) Дејноста на детската градинка се остварува според програми за остварување на дејноста согласно со членот 168 од овој закон.

(2) Детската градинка е должна на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.

(3) Родителите имаат право за своите деца во детските градинки да избираат програми за згрижување и воспитание на децата.

(4) Детската градинка според времетраењето остварува програми за:

- целодневен престој,
- полудневен престој,
- скратени програми,
- пилот програми и
- вонинституционални форми за активности со деца.

(5) Детската градинка може да остварува и програма за продолжен престој за деца според потребите и работното време на корисниците на овие услуги.

(6) Програмите за целодневен престој траат од 9 до 11 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне, целодневно или наизменично.

(7) Програмите за полудневен престој траат од 4 до 6 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне или наизменично.

(8) Скратените програми траат од 260 до 600 часа годишно.

(9) Програмите за целодневен престој и програмите за полудневен престој се наменети за деца на возраст до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата.

(10) Скратените програми се наменети за деца на возраст од три до шест години, односно до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата со или без исхрана на децата.

(11) Скратените програми се наменети и за деца на подолготрајно болничко лекување.

(12) Вонинституционални активности се кратки програми во траење од три часа дневно коишто можат да опфатат игри, игровни активности, креативни работилници, детски работилници од подрачјето на културата и уметноста, спортски активности, наменети за деца на возраст од три години до поаѓање во основно училиште и се организираат и изведуваат од јавните детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на Бирото за развој на образованието.

(13) Пилот - програми се програми со посебни педагошки принципи кои се изведуваат во јавни детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на Бирото за развој на образованието.

Член 64

(1) Детските градинки во зависност од возраста на децата и должината на престојот својата работа ја организираат во групи.

(2) Работата во детската градинка се организира во зависност од возраста на децата во хомогени групи, и тоа:

- 1) до 12 месеци.....од шест до осум деца;
- 2) над 12 до 18 месеци.....од осум до десет деца;
- 3) над 18 месеци до две години.....од десет до 12 деца;
- 4) над две до три години.....од 12 до 15 деца;
- 5) над три до четири години.....од 15 до 18 деца;
- 6) над четири до пет години.....од 18 до 20 деца и
- 7) над пет до шест години.....од 20 до 25 деца.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, во зависност од возраста на децата, може да се организира:

- 1) хетерогена група
  - до две години.....од десет до 12 деца и
  - од две години до поаѓање во основно училиште.....од 18 до 20 деца;
- 2) комбинирана група
  - од 12 месеци до поаѓање во основно училиште.....од 15 до 20 деца;

3) група деца со пречки во развојот..... од пет до осум деца и

4) група деца од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години.....од 20 до 30 деца.

(4) Во групите од ставовите (2) и (3) точки 1 и 2 на овој член може да се вклучи едно дете со лесни пречки во менталниот развој или телесна попреченост, во кој случај бројот на децата во групите се намалува за две деца.

(5) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, јавната детска градинка во групите може да има поголем број на деца, односно помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член за што согласност дава основачот на установата.

(6) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, приватната детска градинка во групите може да има помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член за што согласност дава основачот на установата.

(7) Во детската градинка активностите се изведуваат на македонски јазик и кирилско писмо.

(8) За децата на припадниците на другите заедници воспитно-образовните активности во детските градинки се изведуваат на јазикот на соодветната заедница за група деца, согласно со одредбите од овој закон.

(9) Доколку постои интерес за изведување на активности и на други јазици, воспитно-образовните активности во детски градинки може да се изведуваат за група деца согласно со одредбите од овој закон.

Член 65

(1) Детска градинка организира згрижување и воспитание на деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост, сообразно на видот и степенот на попреченоста.

(2) Како деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост се сметаат слепи и слабовидни деца, глуви и наглуви деца, деца со пречки во говорот, деца со телесна инвалидност, како и деца со тешкотии во однесувањето и личноста.

(3) Згрижувањето и воспитанието на децата со лесна попреченост во менталниот развој и телесна попреченост од ставот (2) на овој член, кои имаат потреба од прилагодено изведување на програмите за предучилишни деца со дополнителна стручна помош или со прилагодени програми се организира во редовните групи.

(4) Згрижувањето и воспитанието на децата со умерена попреченост во менталниот развој или телесна попреченост од ставот (2) на овој член се организира во посебни групи според посебните програми.

Член 66

(1) Јавна детска градинка може одделни услуги од својата дејност да организира и во други просторни услови (основно училиште, болница, дом на култура, месна заедница и други установи и објекти), како и давање одредени услуги од дејноста на градинката на деца и семејства, согласно со овој закон.

(2) Кога во местото на живеење нема јавна детска градинка, а родителите имаат интерес за вклучување во детска градинка на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, детската градинка од најблиската општина одделни услуги од своја-

та дејност, по претходно добиена согласност од министерството, може да ги организира во други просторни услови.

(3) Кога во јавната детска градинка нема слободни места, а родителите имаат интерес за вклучување во детска градинка на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, детската градинка може одделни услуги од својата дејност да организира во други просторни услови, по претходно добиена согласност од министерството.

(4) Постапката за отворање на група во други просторни услови во случајот од ставот (2) на овој член градинката ја поведува по барање на основачот и општината во која нема детска градинка.

(5) Во случај кога во определена општина нема јавна детска градинка или јавен центар за ран детски развој основан од општината или има правни лица кои немаат доволен капацитет, а родителите имаат изразен интерес и има потребен број на деца за основање на нови установи за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст, општината или општината во градот Скопје може, во рок од 30 дена од документирањето на потребата, да отпочне постапка за доделување на концесија или доделување на договор за воспоставување на јавно приватно партнерство со правни лица во приватна сопственост кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст, согласно со закон.

(6) Начинот на давање на услугите од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 67

(1) Работното време на вработените во детската градинка изнесува 40 часа неделно.

(2) Работното време утврдено во ставот (1) на овој член, заради природата на работата за воспитувачот и негувателот, се распределува на работно време поминало со децата и останатото работно време за други програмски активности.

(3) Работното време поминато со децата, како дел од вкупните програмски активности, во рамките на полното работно време од ставот (1) на овој член за воспитувачот изнесува 30 часа во неделата, а за негувателот 35 часа во неделата.

(4) Основната плата, надоместокот на плата и надоместокот на трошоците поврзани со работата се пресметуваат и исплатуваат на вработениот врз основа на работното време од ставот (1) на овој член, како и евиденцијата што ја води работодавачот.

(5) Распоредот на работното време на вработените во рамките на 40-часовна работна недела во јавните установи за деца го утврдува министерот.

(6) Почетокот и завршетокот на работното време на јавна установа за деца основана од општината, општината во градот Скопје и градот Скопје го утврдува советот на основачот, а за јавна установа за деца основана од Владата министерот.

V. ЦЕНТАР ЗА РАН ДЕТСКИ РАЗВОЈ

Член 68

(1) Дејноста која се врши во рамките на згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст може да се остварува и во центар за ран детски развој.

(2) Центар за ран детски развој може да биде основан од општината, општината во градот Скопје, Владата и домашно или странско физичко или правно лице.

(3) Центар за ран детски развој спроведува програма за рано учење и развој на деца од предучилишна возраст од три до шест години, односно до поаѓање во основно училиште.

(4) Центарот за ран детски развој во групите од членот 74 ставови (1) и (2) од овој закон според времетраењето остварува скратени програми во траење до три часа дневно со флексибилно работно време според потребите на родителите и заедницата.

Член 69

(1) Центар за ран детски развој на општината и општината во градот Скопје се основа од страна на советот на општината и советот на општината во градот Скопје, односно од Владата, по претходно прибавено мислење од министерството, односно на предлог на министерството.

(2) Центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член се основа како јавна установа.

(3) Центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член има статут со кој се пропишуваат неговата организација, начин на работа, управување и раководење.

(4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

(5) Работното време во центрите за ран детски развој се организира како полно работно време или работно време половина од полното работно време согласно со договорот за вработување.

Член 70

(1) Центар за ран детски развој во приватна сопственост се основа од домашно или странско физичко или правно лице.

(2) Центар за ран детски развој во приватна сопственост се основа како приватна установа за деца.

(3) Основачот на центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член донесува акт за основање во форма и содржина согласно со членот 109 од овој закон.

(4) Средствата за основање и работа на центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 71

(1) Кога во местото на живеење нема јавен центар за ран детски развој, а родителите имаат интерес за вклучување во центар за ран детски развој на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, јавниот центар за ран детски развој од најблиската општина одделни услуги од својата дејност, по претходно добиена согласност од министерството, може да ги организира во други просторни услови.

(2) Кога во јавен центар за ран детски развој нема слободни места, а родителите имаат интерес за вклучување во центар за ран детски развој на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, јавниот центар за ран детски развој може одделни услуги од својата дејност да организира во други просторни услови по претходно добиена согласност од министерството.

(3) Постапката за отворање на група во други просторни услови во случајот од ставот (1) на овој член јавниот центар за ран детски развој ја поведува по барање на основачот и општината во која нема центар за ран детски развој.

Член 72

Странските правни или физички лица со седиште, односно место на живеење во земјите членки на Европската унија и ОЕЦД може да основаат центри за ран детски развој од членот 69 од овој закон, како и домашните правни и физички лица.

Член 73

(1) Во состав на јавна детска градинка, односно детска градинка во приватна сопственост може да се формира центар за ран детски развој со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(2) Јавна детска градинка може да се преобрази во јавен центар за ран детски развој, односно детска градинка во приватна сопственост може да се преобрази во приватен центар за ран детски развој со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(3) Јавен центар за ран детски развој може да се преобрази во јавна детска градинка, односно центар за ран детски развој во приватна сопственост може да се преобрази во приватна детска градинка со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(4) Статусните измени на детските градинки и центрите за ран детски развој се вршат согласно со Законот за установите и овој закон во зависност од формата на правното лице.

(5) При статусна измена од ставот (4) на овој член, новите правни лица повторно спроведуваат постапки за издавање на решение за вршење на дејност.

Член 74

(1) Работата во центарот за ран детски развој се организира во хетерогени групи со број на деца во група од десет до 20 деца.

(2) Доколку во групата од ставот (1) на овој член се опфатени деца на возраст од три до четири години максималниот број на деца е 15 деца во група, а доколку во групата има деца со посебни потреби, но не повеќе од две деца во група, максималниот број на деца е 12 деца во група.

(3) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, приватниот центар за ран детски развој може да има помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (1) и (2) на овој член, за што согласност дава основачот на установата.

(4) Во центар за ран детски развој активностите се изведуваат на македонски јазик и кирилско писмо.

(5) За децата на припадниците на другите заедници воспитните-образовните активности во центрите за ран детски развој се изведуваат на јазикот на соодветната заедница, за група деца, согласно со одредбите од овој закон.

(6) Доколку постои интерес за изведување на активности и на други јазици, воспитните и образовните активности во центрите за ран детски развој може да се изведуваат за група деца согласно со одредбите од овој закон.

VI. АГЕНЦИИ ЗА ДАВАЊЕ УСЛУГИ ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГА НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 75

(1) Одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца и тоа чување и нега на деца од предучилишна возраст до шест години живот, односно до поаѓање во основно училиште на повик може да врши правно лице запишано во соодветниот регистар при

Централниот регистар на Република Македонија, како агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(2) Освен работите од ставот (1) на овој член агенцијата може да врши одредени работи од дејноста и тоа чување и нега на деца на возраст над шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години живот на повик.

(3) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст може да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание само во Република Македонија, под услов тие работи да ги врши како единствена дејност.

Член 76

(1) Агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст може да основа домашно правно и физичко лице.

(2) Доколку основач е правно лице треба да:

- располага со соодветен канцелариски простор и опрема за работа,
- располага со листа на лица кои ќе бидат ангажирани како стручен кадар,
- не му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- на овластеното лице на правното лице да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

(3) Доколку основач е физичко лице треба да:

- е државјанин на Република Македонија,
- има најмалку четири годишно средно образование,
- располага со соодветен канцелариски простор и опрема за работа,
- располага со листа на лица кои ќе бидат ангажирани како стручен кадар,
- не му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 77

Лицето ангажирано од агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст потребно е да:

- има најмалку средно образование и важечка лиценца за неговател,
- не му е одземено вршењето на родителско право,
- има општа и посебна здравствена способност,
- не му е одземена или ограничена деловната способност и
- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 78

(1) Барањето за вршење на работите од членот 75 од овој закон правното, односно физичкото лице го поднесува до министерството.

(2) Кон барањето за издавање решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон се поднесува програма за начинот на вршење на работите.

(3) Министерот откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето му издава решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(5) По донесување на решението од ставот (3) на овој член агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија со што агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст се стекнува со својство на правно лице.

(6) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст не може да започне со работа пред добивање на решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон и уписот во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија.

Член 79

(1) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст води евиденција на корисниците на услугите, како и на дадените услуги.

(2) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 80

(1) Решението за вршење на работите од членот 75 од овој закон престанува да важи:

- по барање на правното лице,
- во случај на престанување на правното лице во случаите определени со закон и
- во други случаи утврдени со закон.

(2) Решението за вршење на работите од членот 75 од овој закон се одзема:

- ако правното лице престане да ги исполнува условите утврдени со закон,
- ако на правното лице му е изречена прекршочна санкција за забрана за вршење на професија, дејност или должност,
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и
- во други случаи утврдени со закон.

(3) За престанување и одземање на решението од членот 78 од овој закон министерот носи решение.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 81

(1) Давањето услуги од членот 75 од овој закон се врши на повик на барателот (родител или старател на дете) и може да се врши во домот на барателот или како придружба на корисникот на услугата.

(2) Времето, местото и начинот на давањето на услугите се определува при ангажирањето на лицето од страна на барателот што се регулира со меѓусебен договор.

(3) Лицата кога се ангажирани на повик задолжително носат службена легитимација.

(4) Формата и содржината на легитимацијата од ставот (3) на овој член ги пропишува министерот, а ги издава одговорното лице на агенцијата.

Член 82

Агенцијата одговара за настанатата штета која е причинета од вработен кој дава услуга на повик, во согласност со закон.

Член 83

Поблиските услови и начинот на вршење на работите од членот 75 од овој закон ги пропишува министерот.

VII. ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ ДОМАШНО ЗГРИЖУВАЊЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 84

Физички лица можат да вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст под услови утврдени со овој закон.

Член 85

Физичко лице во сопствениот дом може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана на деца од предучилишна возраст до шест години живот, односно до поаѓање во основно училиште и деца на возраст до десет години живот, најмногу до пет деца и не помалку од два часа дневно.

Член 86

Физичко лице во сопствениот дом може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност и за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана и за деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост до две деца на возраст до десет години живот и не помалку од два часа дневно.

Член 87

(1) Физичко лице може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност доколку ги исполнува следниве услови:

- да има најмалку средно образование,
- да не му е одземено вршењето на родителско право,
- да има општа и посебна здравствена способност,
- да не му е одземена или ограничена деловната способност,
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата

слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и

- да располага со соодветен простор и опрема за работа, доколку физичкото лице работите ги врши во сопствениот дом, со тоа што просторијата каде што престојуваат децата треба да има површина од најмалку 15 м², просториите во кои ќе се одвиват активностите со децата треба да се функционално поврзани и одвоени од просториите кои ги користи семејството.

(2) Физичкото лице од ставот (1) на овој член не може да врши одредени работи во сопствениот дом, доколку во семејството има член кој е болен од неизлечива заразна болест, зависник од дрога или друга психотропна супстанција или злоупотреба на алкохол, или доколку на возрасен член на семејството не му е одземено или ограничено родителското право.

(3) Секое физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност задолжително треба да поседува важечка лиценца за работа, а доколку услугите ги врши во сопствениот дом да добие и решение за вршење одредени работи од дејноста.

(4) Поблиските услови, критериуми и начинот на вршење на работите од членот 84 од овој закон ги пропишува министерот.

Член 88

(1) Барањето за вршење на работите од членовите 85 и 86 од овој закон се поднесува до министерството.

(2) Министерот откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето му издава решение за вршење на одредени работи од дејноста врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(4) По донесување на решението од ставот (2) на овој член физичкото лице од членот 84 од овој закон се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија.

Член 89

(1) Физичкото лице со барателот на услугата склучува договор во писмена форма во кој се уредува времето, местото, начинот, видот и обемот на услугите кои ги дава физичкото лице.

(2) Во договорот се утврдува и износот на заработувачката која се определува зависно од времето на ангажирање, која ќе претставува основица за определување на придонеси од задолжително социјално осигурување согласно со закон.

(3) Физичкото лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност должно е:

- да ги дава услугите согласно со овој закон,
- во вршењето на работата да ја почитува личноста на корисникот, неговото достоинство и неповредливоста на личниот и семејниот живот, да ги чува како службена тајна податоците и информациите од личен и семеен карактер, како и да ја чува службената и професионалната тајна,
- да води евиденција на корисниците и дадените услуги,
- да дава податоци за својата работа на барање на министерството и

- да доставува годишен извештај за својата работа до министерството.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (3) алинеја 3 на овој член ги пропишува министерот.

Член 90

(1) Важноста на решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице престанува, доколку:

- лицето почине,
- лицето поднесе барање за престанок,
- на лицето со правосилно решение на надлежен суд му е одземена или ограничена деловната способност,
- лицето ја загуби општата здравствена способност или посебната здравствена способност за вршење на дејноста и

- во други случаи определени со закон.

(2) Решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице му се одзема, ако:

- со правосилно решение на надлежен суд му е одземено вршењето на родителското право,

- му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување,

- во определениот рок не ги отстрани констатираните недостатоци во вршењето на работата утврдени со надзорот над законитоста на работата и надзорот над стручната работа,

- работите не ги извршува лично или ако користи работи на други лица спротивно на решението за вршење на одредени работи од дејноста,

- престане со работа без одобрение на министерот и

- во други случаи определени со закон.

(3) Министерот донесува решение за престанок или одземање на решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице во случаите наведени во ставовите (1) и (2) на овој член.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 91

(1) Физичкото лице на кое му е издадено решение за вршење на одредени работи од дејноста може привремено да престане да ги врши работите поради болест, или други оправдани причини.

(2) За привремениот престанок на вршењето на работите, лицето мора веднаш по настанување на причината писмено да ги извести министерството и родителите, односно старателите на децата (детето).

(3) За привремениот престанок на вршењето на работите во случаите од ставот (1) на овој член министерот носи решение.

VIII. ДЕТСКО ОДМОРАЛИШТЕ

1. Дејност

Член 92

(1) Дејноста одмор и рекреација се обезбедува и остварува во детско одморалиште.

(2) Ако во јавното детско одморалиште има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места за приемот решава комисија за прием на деца.

(3) Составот и начинот на работа на комисијата од ставот (2) на овој член, како и поблиските критериуми за приемот на деца во одморалиштето ги утврдува управниот одбор на одморалиштето во согласност со советот на општината и Советот на градот Скопје, за одморалиште основано од општината и градот Скопје, а министерството за јавно детско одморалиште основано од Владата.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член ја именува директорот.

(5) По жалба против решението на комисијата решава градоначалникот на општината и на градот Скопје, а министерот за јавно детско одморалиште основано од Владата.

(6) Комисијата од ставот (2) на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.

(7) По жалба против решението за правото за партиципација на комисијата решава министерот.

(8) Органот на управување на јавното детско одморалиште води грижа по однос на приемот на децата за социјално-економските услови во семејството.

(9) Со договор се уредуваат правата и обврските на детското одморалиште и корисниците на услугите за одмор и рекреација.

Член 93

(1) Одмор и рекреација може да се организира и за деца со пречки во развојот.

(2) Одмор и рекреација за деца со пречки во развојот се организира според посебни програми.

Член 94

(1) Родителите имаат право за своите деца да избегаат програми за одмор и рекреација во детските одморалишта.

(2) Детското одморалиште е должно на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.

2. Организација и содржина на дејноста

Член 95

(1) Одмор и рекреација во јавно детско одморалиште се остварува според програми за остварување на дејноста кои ги изработува научна или специјализирана стручна установа, односно стручен орган или друг орган, а ги донесува министерот.

(2) Програмите за дејноста одмор и рекреација на деца содржат особено назив на програмата, вид и траење, основни задачи и активности.

(3) Програмите се менуваат и осовременуваат согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на реализацијата на програмите и на примената на проектите кои се остваруваат во дејноста.

(4) Иницијатива за менување и осовременување на програмите од ставот (1) на овој член можат да даваат и детските одморалишта, установите и други правни и физички лица.

(5) Програмата за одмор и рекреација на приватното детско одморалиште ја донесува основачот по претходно прибавено позитивно мислење од министерството.

(6) Мислењето од ставот (5) на овој член го дава министерот на предлог на Бирото за развој на образованието.

(7) Програмата од ставот (5) на овој член во зависност од видот, обемот и карактерот на дејноста ги содржи условите, критериумите и стандардите за вршење на дејноста утврдени со овој закон, како и времетраењето, целите и содржините на активностите.

(8) Во приватно детско одморалиште одморот и рекреацијата на деца може да се оствари согласно со програмите од ставот (1) на овој член за што одлучува органот на приватното детско одморалиште во согласност со актот за основање.

Член 96

(1) Јавно детско одморалиште организира и спроведува програми за:

- зимување,
- летување,
- настава во природа и
- други програми (екскурзии, кампување, излети, походи, семинари, мини-скијачка школа, рекреативно-еколошка школа, исхрана на децата и друго).

(2) Програмата за зимување е наменета за деца од училишна и предучилишна возраст за време на зимскиот распуст, а во останатиот период од зимата детското одморалиште може да работи како установа, односно одморалиште од отворен тип.

(3) Програмата за летување е наменета за деца од предучилишна возраст и за деца од училишна возраст за време на летниот распуст.

(4) Програмата за настава во природа е наменета за деца од училишна возраст и ќе се остварува во согласност со наставните планови на основните училишта.

(5) Другите програми од ставот (1) алинеја 4 на овој член ќе се остваруваат во зависност од потребите на корисниците и слободните термини во детското одморалиште.

(6) Детското одморалиште во времето кога не ги остварува програмите од ставот (1) на овој член може да работи како одморалиште од отворен тип и да дава и други услуги од областа на угостителско-туристичката дејност, маркетингот, како и други услуги, освен организирање и давање на услуги на игри на среќа, коцкарници, казина, барови и слично.

Член 97

Работата во детското одморалиште се организира во групи, во зависност од возраста на децата и тоа:

- 1) до шест години живот .....од шест до осум деца;
- 2) над шест до десет години живот.....од десет до 15 деца;
- 3) над десет до 13 години живот.....од 15 до 18 деца;
- 4) над 13 до 15 години живот .....од 18 до 20 деца и
- 5) над 15 до 18 години живот.....од 20 до 25 деца.

Член 98

(1) Јавното детско одморалиште донесува годишна програма за работа.

(2) Годишната програма за работа особено содржи: организација и работно време на одморалиштето, исхраната, видот на програмите на детското одморалиште, времетраењето на смените на одделните облици за одмор и рекреација, работата на директорот и другите работници во одморалиштето, соработка со воспитно-образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации и здруженија, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

(3) Програмата од ставот (1) на овој член детското одморалиште е должно да ја донесе најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

IX. ОСНОВАЊЕ И ПРЕСТАНОК СО РАБОТА НА УСТАНОВА ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА

Член 99

(1) Општинска детска градинка/центар за ран детски развој и детска градинка на општината во градот Скопје/центар за ран детски развој основа општината и општината во градот Скопје.

(2) Советот на општината и советот на општината во градот Скопје донесува одлука за основање на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој од ставот (1) на овој член, по претходно прибавено мислење од министерството.

(3) Општинско детско одморалиште и детско одморалиште на градот Скопје основа општината и градот Скопје.

(4) Советот на општината и Советот на градот Скопје донесуваат одлука за основање на јавно детско одморалиште од ставот (3) на овој член, по претходно прибавено мислење од министерството.

(5) Државно детско одморалиште/државна детска градинка и државен центар за ран детски развој основа Владата на предлог на министерството.

(6) Средствата за основање и работа на установата од ставовите (1), (3) и (5) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 100

(1) Установа за деца може да се основа и да почне со работа, ако:

- е обезбеден потребниот број на деца, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста,

- се обезбедени соодветни просторни услови, опрема и дидактички средства, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста,

- се донесени програми за вршење на дејноста,
- се обезбедени соодветни и стручни и други работници, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста и

- се обезбедени потребни финансиски средства.

(2) Одредбите од ставот (1) на овој член се применуваат и во случаите на проширување на програмите за вршење на дејноста на детската градинка/центар за ран детски развој и на детското одморалиште.

(3) Во стандардите и нормативите за вршење на дејноста се утврдуваат и нормативите за исхрана, стандардите за санитарно-хигиенски услови, како и стандарди за потребното работно време за остварување на дејноста (згрижувачката, воспитната и друга дејност за детските градинки/центри за ран детски развој) и критериуми за развиеност на установите.

(4) Стандардите и нормативите за вршење на дејноста од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 101

Основачот е должен при основање на јавна установа за деца да формира комисија која во согласност со овој закон извршува подготовка за започнување со работа на установата.

Член 102

(1) Установата за деца може да започне со работа откако министерот ќе утврди дека се исполнети условите утврдени со овој закон и другите прописи и ќе донесе решение за вршење на дејноста.

(2) Решението од ставот (1) на овој член се донесува врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член врши непосреден увид со цел да утврди дали се исполнети условите од членот 100 од овој закон, врз основа на што изготвува мислење.

(4) По донесување на решението од ставот (1) на овој член установата за деца се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Македонија.

(5) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 103

Решението за вршење на дејност на установа за деца се одзема, ако:

- не ги спроведува одредбите од овој закон, подзаконските акти и други прописи,

- не ги исполнува условите за вршење на дејноста, а во рокот определен од надлежен орган нема да ги исполни условите или отстрани неправилностите,

- е изречена казна со правосилна судска пресуда на правното лице, изречена е мерка забрана за вршење на професија, дејност или должност,

- основачот донесе акт за престанување на установата за деца ако престанала потребата, односно условите за вршење на дејноста за која установата за деца била основана и

- не ги исполнува другите услови пропишани со закон.

Член 104

Важноста на решението за вршење на одредени работи од дејноста престанува, ако:

- со одлука на управен орган или со правосилна судска одлука се утврди ништовност на уписот на установата во Централниот регистар на Република Македонија,

- установата се припои или спои со друга установа или подели на две или повеќе установи,

- на барање од основачот и

- други услови утврдени со закон.

Член 105

(1) Постапката за престанување со работа на установата за деца основана од Владата ја покренува и води министерството.

(2) Предлог за престанок со работа на јавна установа од ставот (1) на овој член до основачот поднесува министерството.

(3) Одлука за престанок со работа на установата од ставот (1) на овој член донесува Владата.

(4) Одлуката за престанок со работа се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(5) Постапката за престанување на работата на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој ја покренува и води основачот.

(6) Одлука за престанок на работа на установата од ставот (5) на овој член донесува советот на општината и советот на општината во градот Скопје, по претходно прибавено мислење од министерството.

(7) Постапката за престанување на работата на јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје ја покренува и води основачот.

(8) Одлука за престанок на работата на установата од ставот (7) на овој член, донесува советот на општината и Советот на град Скопје, по претходно прибавено мислење од министерството.

(9) Одлуката од ставот (6) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и службеното гласило на општината и општината во градот Скопје, а одлуката од ставот (8) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и службеното гласило на општината и на градот Скопје.

(10) Основачот, а за установата од ставот (1) на овој член министерството, по донесување на одлуката за престанување со работа на установата, во рок од три дена го известува Централниот регистар на Република Македонија за бришење од соодветниот регистар.

Член 106

(1) Приватна установа за деца може да основа домашно и странско правно или физичко лице врз основа на одобрение во согласност со овој закон.

(2) Средствата за основање и работа на приватната установа ги обезбедува основачот.

Член 107

(1) Одобрението за основање на приватна установа за деца го дава Владата по претходно мислење на министерството, доколку се исполнети условите предвидени во членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон и доколку програмите ги исполнуваат стандардите и нормативите за вршење на дејноста.

(2) Одобрение за основање на приватна установа се издава врз основа на поднесено барање на правно, односно физичко лице (во натамошниот текст: основач).

(3) Кон барањето за добивање одобрение за основање на установа се поднесува елаборат за потребите од ваков вид на установа и документација за потребните услови предвидени во членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон.

(4) Основачот со елаборатот за основање на установата го определува видот и обемот на дејноста, просторните услови, опремата, потребниот број стручни кадри, програмата за вршење на дејноста и јазикот на кој се изведуваат активностите од програмата, начин на обезбедување на средства за вршење на дејноста, заштита при работа на вработените и заштитата на корисниците на јавната услуга.

(5) Барањето со пропишаната документација од ставот (3) на овој член се доставува до министерството.

Член 108

Со одлуката на Владата за давање одобрение за основање на приватна установа се утврдува:

- видот на дејноста за која се основа установата,
- потребниот кадар, опрема и простор според стандарди и нормативи за вршење на дејноста,
- планиран број на опфат на деца,
- програма за вршење на дејноста,
- јазикот на кој се изведуваат активностите содржани во програмата и
- почеток со работа на приватната установа.

Член 109

(1) Основачот на установа за деца донесува акт за основање.

(2) Со актот за основање од ставот (1) на овој член особено се утврдува:

- назив, односно име на основачот,
- назив, односно име на фирмата на установата и седиште на установата за деца,

- видот на дејноста на установата за деца,
- средства за основање и почеток со работа на установата за деца и начин на обезбедување на средства,
- време за кое установата се основа,
- права и обврски на основачот во поглед на вршењето на дејноста и меѓусебните права и обврски на установата за деца и основачот,
- управување со установата за деца,
- права и обврски на установата за деца во правниот промет,
- вршител на должноста директор и
- рок за донесување на статутот.

Член 110

Основачот на приватната установа за деца не може да ја прошири или промени дејноста за која е основана, без претходно одобрение од Владата.

Член 111

Одобрението за основање на приватна установа може да го одземе Владата по предлог на министерството, ако:

- основачот основа приватна установа спротивно на актот за одобрение од членот 106 од овој закон и
- се утврди дека приватната установа повеќе не исполнува некои од условите од членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон, или не ги спроведува одредбите од овој закон и подзаконските акти што произлегуваат од него.

Член 112

(1) Со денот на донесувањето на актот за одземање, односно престанок на одобрението, приватната установа престанува со работа.

(2) Врз основа на актот за одземање, односно престанок на одобрението, приватната установа се брише од регистарот од членот 193 од овој закон и од соодветниот регистар во Централниот регистар на Република Македонија.

Член 113

Приватната установа е должна најмалку шест месеци пред донесувањето на акт за престанување со работа на установата да го известат министерството и корисниците на услугите.

X. УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ

1. Орган на управување

Член 114

(1) Орган на управување во јавна установа за деца е управен одбор.

(2) Управниот одбор на јавна установа за деца основана од Владата го сочинуваат претставници на основачот на јавната установа за деца, на родителите и на општината и општината во градот Скопје на чие подрачје е седиштето на установата, односно градот Скопје за детското одморалиште.

(3) Во јавна установа за деца основана од Владата управниот одбор брои седум члена и тоа четири претставници од основачот, еден претставник од јавната установа за деца, еден претставник од родителите на децата и еден претставник од општината и општината во градот Скопје, односно од градот Скопје за детското одморалиште.

(4) Претставниците на основачот ги именува и разрешува Владата на предлог на министерството.

(5) Претставникот на јавната установа за деца основана од Владата го предлага стручниот совет на установата врз основа на стручност и компетентност, а го именува и разрешува основачот по постапка пропишана со статут.

(6) Претставникот на родителите го предлага советот на родителите, а го именува и разрешува основачот.

(7) Претставникот на општината и општината во градот Скопје, односно градот Скопје за детското одморалиште го именува и разрешува советот на општината на чие подрачје установата има седиште и Советот на градот Скопје за детско одморалиште.

(8) Управниот одбор на општинска детска градинка и општинско детско одморалиште основани од општината е составен од седум члена и тоа тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.

(9) Управниот одбор на општински центар за ран детски развој е составен од три члена и тоа еден претставник од основачот, еден претставник од министерството и еден претставник од родителите на децата.

(10) Управниот одбор на детска градинка на општината во градот Скопје, основана од општината во градот Скопје е составен од седум члена и тоа двајца претставници од основачот, еден претставник од градот Скопје, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.

(11) Управниот одбор на центар за ран детски развој основан од општината во градот Скопје, е составен од три члена и тоа еден претставник од основачот, еден претставник од министерството и еден претставник од родителите на децата.

(12) Управниот одбор на детско одморалиште на градот Скопје основано од градот Скопје е составен од седум члена и тоа тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.

(13) Претставниците на основачот на јавна детска градинка основана од општината и општината во градот Скопје ги именува и разрешува советот на општината и советот на општината во градот Скопје, а на јавно детско одморалиште основано од општината ги именува и разрешува советот на општината.

(14) Претставниците на основачот на јавно детско одморалиште основано од градот Скопје ги именува и разрешува Советот на градот Скопје.

(15) Претставникот на градот Скопје во управниот одбор од ставот (10) на овој член го предлага Советот на градот Скопје, а го именува и разрешува основачот во согласност со статутот.

(16) Претставникот на установата го предлага стручниот совет на установата, врз основа на стручност и компетентност, а го избира и разрешува основачот по постапка пропишана со статутот на установата.

(17) Претставниците од родителите на децата ги предлага советот на родители, а ги именува и разрешува основачот по постапка пропишана со статутот на установата.

(18) Претставникот на министерството го предлага министерот, а го именува и разрешува основачот.

(19) Претставниците од основачот, градот Скопје, од министерството и од родителите не можат да бидат именувани од редот на вработените во установата.

Член 115

(1) Членовите на управниот одбор се именуваат за период од четири години.

(2) Управниот одбор донесува одлука со мнозинство гласови од вкупниот број членови на одборот.

(3) Со управниот одбор раководи претседател кој се избира од редот на членовите на одборот.

(4) Начинот на работа на управниот одбор се уредува со статут.

Член 116

Управниот одбор на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој:

- донесува статут на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој,

- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на општината во градот Скопје,

- предлага финансиски план до советот на општината и на општината во градот Скопје,

- предлага годишна сметка до советот на општината и на општината во градот Скопје,

- објавува јавен оглас за избор на директор на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој,

- врши интервју со кандидатите за директор,

- предлага на градоначалникот на општината и на градоначалникот на општината во градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за избор на директор,

- донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава советот на општината и на општината во градот Скопје,

- одлучува по приговори и жалби на вработените,

- одлучува по жалби на корисниците на услугите и

- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 117

Управниот одбор на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје:

- донесува статут на јавното детско одморалиште,

- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на градот Скопје,

- предлага финансиски план до советот на општината и на градот Скопје,

- предлага годишна сметка до советот на општината и на градот Скопје,

- објавува јавен оглас за избор на директор на јавното детско одморалиште,

- врши интервју со кандидатите за директор,

- предлага на градоначалникот на општината и на градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за избор на директор,

- донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава советот на општината и градот Скопје,

- одлучува по приговори и жалби на вработените,

- одлучува по жалби на корисниците на услугите и

- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 118

Управниот одбор на јавната установа за деца основана од Владата:

- донесува статут на јавната установа за деца,

- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до министерството,

- предлага финансиски план до министерството,
- предлага годишна сметка до министерството,
- распишува јавен оглас за именување на директор на јавната установа за деца,
- донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава министерството,
- одлучува по приговори и жалби на вработените,
- одлучува по жалби на корисниците на услугите и
- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 119

Управувањето во приватната установа го утврдува основачот согласно со закон.

2. Орган на раководење

Член 120

(1) Со јавна установа за деца раководи директор на установата, како орган на раководење.

(2) За директор на јавна детска градинка/центар за ран детски развој може да биде именувано, односно избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон е со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VIII степен) и ги исполнува условите утврдени во членот 135 од овој закон за воспитувач, за стручен работник, за стручен соработник, лице со завршен филолошки факултет - наставна студиска програма и специјалистички студии за предучилишни педагози, правник и економист со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VIII) и над четири години работно искуство по дипломирањето и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(3) За директор на јавно детско одморалиште може да биде именувано, односно избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон има завршено високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VIII степен) и над четири години работно искуство по дипломирањето и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(4) Кандидатот за директор на јавната установа за деца задолжително доставува и програма за работа на јавната установа.

(5) Директорот на јавна установа за деца основана од Владата го именува и разрешува министерот.

(6) Директорот од ставот (5) на овој член се именува врз основа на јавен оглас.

(7) Јавниот оглас се распишува најдоцна 30 дена пред истекот на мандатот на директорот на јавната установа за деца основана од Владата.

(8) Доколку јавниот оглас не се распише во рокот утврден во ставот (7) на овој член, јавниот оглас го распишува министерството.

(9) Директорот на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој го избира и разрешува градоначалникот на општината и на општината во градот Скопје.

(10) Директорот на јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје го избира и разрешува градоначалникот на општината и на градот Скопје.

(11) Директорот на јавната установа за деца се избира, односно именува за време од четири години.

(12) По истекот на рокот од ставот (11) на овој член истото лице има право на уште еден мандат едноподно, а можност за повторен избор, односно именување истото лице има по истекот на четири години од неговиот последниот избор, односно именување.

Член 121

(1) Директорот на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој, односно на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

(2) Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот (1) на овој член директорот:

- ја предлага предлог-годишната програма за работа на управниот одбор и презема мерки за реализирање на годишната програма за работа,
- ги извршува одлуките на управниот одбор,
- одлучува за засновање и престанок на работен однос на вработени за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор,
- врши распоредување на работници,
- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и основачот,
- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор, основачот и министерството,
- поднесува извештај за реализација на материјално-финансиското работење на установата до управниот одбор и до основачот и е одговорен за материјално-финансиското работење,
- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор, основачот и министерството и
- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 122

(1) Директорот на јавната установа за деца основана од Владата ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

(2) Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот (1) на овој член директорот:

- ја предлага предлог-годишната програма за работа до управниот одбор и презема мерки за реализирање на годишната програма за работа,
- ги извршува одлуките на управниот одбор,
- одлучува за засновање и престанок на работен однос на вработени за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор,
- врши распоредување на работници,
- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и министерството,
- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор и министерството,
- поднесува извештај за реализација на материјално-финансиското работење на установата до управниот одбор и до министерството и е одговорен за материјално-финансиското работење,
- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор и министерството и
- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 123

(1) Градоначалникот, три месеци пред истекот на мандатот на постојниот директор, донесува одлука управниот одбор да објави јавен оглас за избор на директор.

(2) Во објавениот јавен оглас се утврдуваат условите кои треба да ги исполнува кандидатот за директор, потребната документација, времето на траење на јавниот оглас и рокот во кој ќе се изврши изборот.

(3) Пријавените кандидати ги доставуваат потребните документи согласно со огласот до управниот одбор.

(4) Пристигнатите документи ги прегледува тричлената комисија избрана од управниот одбор чиј состав и надлежност се утврдува со статутот на јавната установа.

(5) Комисијата е должна во рок од пет дена по завршувањето на огласот да ги разгледа пристигнатите документи.

(6) На кандидатите кои не ги исполнуваат условите предвидени во огласот им се враќаат документите со образложение.

(7) Управниот одбор може да побара дополнителни документи од кандидатите кои ги исполнуваат условите, согласно со одредбите во статутот на установата.

(8) Управниот одбор врши интервју со кандидатите кои ги исполнуваат условите.

(9) Управниот одбор во рок од седум дена од извршениот разговор со кандидатите на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.

(10) Градоначалникот во рок од 15 дена од денот на добивањето на предлогот врши избор на директор.

(11) Доколку градоначалникот во рокот утврден во ставот (10) на овој член не избере директор е должен во рок од три дена да го извести управниот одбор.

(12) Управниот одбор во рок од седум дена од денот на приемот на известувањето на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.

(13) Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивањето на предлогот да го избере кандидатот предложен од управниот одбор.

(14) Кандидатите кои не се избрани, во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот, имаат право на жалба во однос на спроведувањето на постапката на избор до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(15) Против одлуката на Комисијата од ставот (14) на овој член кандидатот има право да поведе управен спор.

Член 124

Директорот на јавна установа за деца може да биде разрешен:

- на лично барање,
- ако не го спроведува законот и општите акти донесени согласно со закон,
- ако не ја остварува годишната програма за работа на установата,
- ако по негова вина е нанесена штета на децата, на нивните родители или старатели, на установата, на основачот или на државата,
- ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени во годишниот финансиски план на установата,
- ако дозволи организирање на дејноста спротивно на закон, општите акти донесени согласно со закон и годишната програма за работа и
- во други случаи утврдени со закон.

Член 125

(1) Доколку постојат одредени сознанија за постапување на директорот согласно со одредбите од членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон управниот одбор на јавната установа основана од општината и градот Скопје, односно управниот одбор на јавната детска гра-

динка/јавниот центар за ран детски развој, свикува седница на која се донесува заклучок во писмена форма кој се доставува до директорот.

(2) Директорот има право во рок од седум дена од приемот да се изјасни за наводите во заклучокот.

(3) Доколку управниот одбор на установата од ставот (1) на овој член не го прифати изјаснувањето на директорот, свикува седница во рок од три дена и во присуство на претставник од научна или специјализирана стручна установа, односно стручен или друг орган кој го определува министерот во зависност од видот на постапувањата од членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон врши ислушување на директорот. Претставникот дава мислење за оправданоста за разрешување на директорот.

(4) Доколку управниот одбор оцени дека е неопходно, во рок од седум дена доставува предлог за разрешување на директорот до градоначалникот.

(5) Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивањето на предлогот од управниот одбор да го разреши директорот.

(6) Разрешениот директор, во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот, има право на жалба во однос на спроведувањето на постапката до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(7) Против одлуката на Комисијата од ставот (6) на овој член, разрешениот директор има право на тужба до надлежниот основен суд.

Член 126

Градоначалникот, во рок од три дена од денот на разрешувањето на директорот, именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, најмногу до шест месеци од денот на неговото именување.

Член 127

Доколку директорот на јавна установа за деца основана од Владата биде разрешен пред истекот на мандатот или предвремено ќе му престане мандатот, како и во случај кога не е избран директор, министерот именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, но не подолго од шест месеци од денот на неговото именување.

Член 128

Доколку директорот е разрешен по основ на постапувањата наведени во членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон, на директорот му престанува работниот однос.

Член 129

Раководењето во приватната установа го уредува основачот согласно со закон раководејќи се од принципите и потребите на установата за деца и корисниците на услугите.

3. Стручни органи

Член 130

(1) Стручен орган во јавна установа за деца е стручен совет.

(2) Стручниот совет го сочинуваат вработени кои вршат стручна работа и ја остваруваат дејноста во установата и директорот.

(3) Со стручниот совет раководи директорот.

(4) Стручниот совет:

- утврдува стручни основи за остварување на програмата за работа,

- дава мислење и предлози до директорот во поглед на организацијата за работа и условите за работа,

- именува и разрешува претставник на јавната установа за деца во управниот одбор на јавната установа за деца од редот на вработените кои вршат стручни работи и

- врши и други работи утврдени со статутот.

(5) Во јавната установа за деца може да се формираат и други стручни тела утврдени со статутот на установата.

4. Орган за внатрешна контрола

Член 131

(1) За вршење на внатрешна контрола на работењето на установите за деца основачот формира орган за надзор.

(2) Органот за надзор го сочинуваат три до пет члена именувани од основачот.

(3) Членовите на органот за надзор се избираат со мандат во траење од четири години.

(4) За членови на органот за надзор можат да бидат именувани лица кои немаат засновано работен однос во установата, имаат високо образование и поседуваат знаење и искуство од дејноста на установата.

(5) Органот за надзор го свикува и со неговата работа раководи претседателот, кој го избираат членовите на органот за надзор од своите редови.

(6) Органот за надзор своите одлуки ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

Член 132

(1) Органот за надзор врши контрола на материјално-финансиското работење на установата, користењето и располагањето на средствата на установата и за наодите доставува извештај до основачот, министерството, управниот одбор и директорот на установата.

(2) Бројот на членовите на органот за надзор, начинот на работа, условите и начинот на престанок на мандатот на членовите на органот за надзор пред истекот на мандатот се утврдуваат со статутот на установата.

5. Други органи

Член 133

(1) Во установа за деца задолжително се формира совет на родители.

(2) Советот на родители го следи, разгледува и дава мислење за оstarувањето на дејноста на установата.

(3) Работата, бројот на членовите, начинот на избор и организацијата на советот на родителите се утврдува со статут.

XI. СТРУЧНИ ЛИЦА ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА

Член 134

(1) Стручните работи во дејноста згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст ги вршат следниве стручни лица:

- стручни работници (педагог, психолог, социјален работник, дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, логопед, доктор на медицина и доктор на стоматологија),

- воспитувачи,

- негователи и

- стручни соработници (музички педагог, ликовен педагог, педагог по физичко воспитување, професор по странски јазик и книжевност, виша медицинска сестра и социјален работник).

(2) Стручни работници можат да бидат дипломиран педагог, дипломиран психолог, дипломиран социјален работник, дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран логопед, доктор на медицина и доктор на стоматологија - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и важечка лиценца за стручен работник.

(3) Воспитувачи може да бидат дипломиран професор по предучилишно воспитување, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст и дипломиран педагог за предучилишно воспитување - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен или со завршено соодветно вишо образование за воспитувачи и важечка лиценца за воспитувач.

(4) Воспитувач во група со деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост може да биде дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршени соодветни студии за работа со деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост - VII/1 степен и важечка лиценца за воспитувач и лице кое ги исполнува условите за воспитувач и завршени специјалистички студии по дефектологија.

(5) Воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст може да биде лице кое ги исполнува условите за воспитувач, а може да биде и лице со завршени студии за одделенска настава и завршени специјалистички студии со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и важечка лиценца за воспитувач.

(6) Неговател може да биде лице со завршено средно четиригодишно образование и важечка лиценца за неговател.

(7) Стручни соработници може да бидат музички педагог, дипломиран ликовен педагог, дипломиран педагог по физичко воспитување, дипломиран професор по странски јазик и книжевност - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник; виша медицинска сестра, дипломирана општа медицинска сестра/медицински техничар, дипломирана медицинска сестра/медицински техничар - со стекнати 180 кредити според ЕКТС или завршен VI/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник и социјален работник и логопед - со стекнати 180 кредити според ЕКТС или завршен VI/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник.

(8) Одредени работи од помал обем кои се во функција на згрижувањето и воспитувањето на децата, односно на одморот и рекреацијата во јавна установа за деца, по овластување на директорот на јавната установа за деца, без надоместок можат да ги вршат волонтери кои се квалификувани за тој вид на работа или поминале низ обука за вршење на таа работа.

(9) Работите кои можат да се вршат со волонтерска работа, начинот на нивното вршење, покривањето на реалните трошоци, како и потребните квалификации или обука ги утврдува јавната установа за деца.

Член 135

Стручни работи во детска градинка можат да вршат правник и економист со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен или вишо образование.

Член 136

Нега и грижа со децата со специфични потреби попречени од менталниот развој или телесна попреченост можат да вршат и помошници - воспитувачи со четиригодишно средно образование или со више образование кои поседуваат важечка лиценца за неговател.

Член 137

Стручните работи во детското одморалиште во зависност од видот на работите ги вршат вработени со високо образование VII /1 или со стекнати 240 кредити според ЕКТС или со вишо образование.

Член 138

Административните, готварските и техничките работи во установа за деца ги вршат вработени со завршен соодветен степен на стручна подготовка.

Член 139

Видот и степенот на стручната подготовка за вработените од членовите 137 и 138 од овој закон се утврдуваат со актот за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата.

Член 140

(1) Вработените во јавна установа за деца кои вршат работи од јавен интерес согласно со овој закон имаат статус на јавни службеници.

(2) Работи од јавен интерес кои ќе ги вршат вработените во јавните установи за деца (детски градинки и центри за ран детски развој) се: згрижувачко-воспитна работа; воспитно-образовна работа; педагошко и психолошки работи; работите на социјална заштита на децата; работите на превентивна здравствена заштита на децата; стручни работи за заштита на децата, како и правни стручни работи, административни, финансиско-сметководствени работи -аналитичко плански и информациски работи.

(3) Работи од јавен интерес кои ќе ги вршат вработените во јавните установи за деца - детски одморалишта се: стручни работи за одмор и рекреација; правни стручни работи, административни, финансиско-сметководствени работи - аналитичко плански и информациски работи.

(4) Вработените во јавна установа за деца кои вршат готварски, помошни и технички работи немаат статус на јавни службеници и во однос на нивните права, обврски и одговорности од работен однос се применуваат одредбите на општите прописи од работните односи.

Член 141

За вработените во јавната установа за деца кои имаат статус на јавни службеници за прашањата кои се однесуваат на вработувањето, правата и должностите, одговорноста, оценувањето, престанокот на вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските на јавниот службеник се применуваат одредбите од овој закон, посебниот закон од соодветната област и прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

Член 142

(1) Вработен во установа за деца може да биде лице кое покрај условите утврдени од членовите 134 до 138 од овој закон треба да ги исполнува и следниве услови:

- да е државјанин на Република Македонија,
- да е физички и психички здрав,
- да го познава македонскиот јазик и кирилското писмо,

- да не му е изречена казна забрана за вршење професија, дејност или должност,

- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и

- да исполнува и други услови утврдени во актот за внатрешна организација и систематизација на работните места.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член кои се вклучени во групите во кои воспитно-образовните активности се изведуваат на јазикот на припадниците на заедниците треба да го познаваат јазикот и писмото на кој се изведува дејноста.

Член 143

(1) За пополнување на слободно работно место за вршење на работи од јавен интерес во јавните установи за деца, директорот на установата донесува одлука за потреба од вработување на јавен службеник.

(2) Со одлуката од ставот (1) на овој член се определува дали пополнувањето на слободното работно место во установата се врши преку вработување на лице по пат на објавување на јавен оглас, објавување на интерен оглас, распоредување од вработените јавни службеници на установата или со преземање на јавен службеник од друга институција, односно со преземање и на вработен од основно училиште со завршен Педагошки факултет - професор за одделенска настава.

(3) Пред донесување на одлуката од ставот (1) на овој член за вработување на воспитувач јавната установа за деца е должна претходно да утврди дали обезбедувањето на потребата од вработен (воспитувач) може да се обезбеди со преземање на вработен од основно училиште во општината и општината во градот Скопје, под условите утврдени со овој закон.

(4) Преземањето од ставот (3) на овој член се врши без огласување со спогодба за преземање меѓу основно училиште и јавната установа за деца врз основа на која се склучува договор за вработување за вршење на работите како воспитувач.

(5) Преземениот вработен од ставот (4) на овој член е должен најдоцна во рок од шест месеци од денот на преземањето да положи испит за јавен службеник.

(6) Доколку пополнувањето на слободното работно место се врши по пат на објавување на јавен оглас, директорот на установата доставува барање до Агенцијата за администрација заради објавување на јавен оглас за вработување.

(7) Објавувањето на огласот од ставот (6) на овој член и спроведувањето на постапката за избор се врши согласно со прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

(8) Во случаите кога пополнувањето на слободното работно место се врши по пат на објавување на интерен оглас, интерниот оглас се објавува на веб страницата и на огласната табла на установата. Огласот содржи податоци за работното место кое треба да се пополни и за потребните услови кои треба да ги исполни јавниот службеник согласно со овој закон, актот за внатрешна

организација и систематизација на работните места на установата, како и посебните услови утврдени во прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

(9) Рокот за пријавување на интерниот оглас не може да биде пократок од пет работни дена од денот на неговото објавување.

(10) За итни и неодојливи работи чие вршење не трпи одлагање, работниот однос може да се заснова на определено време и без јавно огласување, но најмногу до 90 дена.

Член 144

(1) Јавен службеник вработен во јавна установа за деца, кој има соодветно образование, потребно работно искуство во струката и ги исполнува и другите услови утврдени во актот за внатрешна организација и систематизација на работните места на установата, по потреба на установата или по негово барање, може да се распореди на друго работно место согласно со актот за внатрешна организација и систематизација на работните места, или да се преземе во друга институција, ако за тоа има согласност на раководните лица на институциите.

(2) Вработен кој нема статус на јавен службеник, а има соодветно образование, потребно работно искуство и ги исполнува и другите услови утврдени во актот за внатрешна организација и систематизација на работните места на установата, по потреба или по негово барање, може да биде преземен или распореден на работното место со соодветно звање во установата и да се стекне со статус на јавен службеник.

(3) Вработениот од ставот (2) на овој член е должен во рок од шест месеци од денот на неговото преземање или распоредување да положи испит за јавен службеник.

(4) Лицата кои за прв пат се вработуваат во јавната установа за деца за вршење на работи од јавен интерес и лицата кои се вработуваат на повисоко работно место од претходното во установата, задолжително извршуваат пробна работа. Пробната работа за избраниот кандидат за јавен службеник со високо и више образование трае 12 месеци, а за избраниот кандидат со средно образование и лицето кое се вработува на повисоко работно место од претходното, пробната работа трае шест месеци.

(5) На начинот на вршење на пробната работа и вработувањето на избраните лица од ставот (4) на овој член се применуваат одредбите утврдени во прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

Член 145

(1) Вработените во установа за деца, физичко лице кое врши професионална дејност и лицата вработени кај агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст кои се во непосреден контакт со децата или храната, мораат да бидат прегледани преку систематски прегледи еднаш годишно.

(2) На вработен кој е во непосреден контакт со децата и храната, а во текот на работниот однос се утврди дека боледува од заразна болест, душевна болест, болести на зависностите (алкохолизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и прекурзори) му престанува работниот однос.

(3) Утврдувањето на психофизичките способности на вработените од ставот (2) на овој член, односно заболеноста од одредени заразни болести, душевни болести, болести на зависностите (алкохолизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и

прекурзори) се врши согласно со Законот за здравствена заштита.

Член 146

(1) Вработените во установа за деца во текот на својот работен век се должни перманентно стручно да се усовршуваат во согласност со потребите на установата за деца.

(2) Начинот на стручното усовршување на вработените во установите за деца го пропишува министерот.

Член 147

(1) Стручните работници, воспитувачите и стручните соработници во јавните детски градинки напредуваат во звања.

(2) Стручните кадри од ставот (1) на овој член кои за прв пат се вработуваат во јавна детска градинка се со звање стручен работник, воспитувач и стручен соработник.

(3) Стручниот работник во јавна детска градинка може да напредува во звањата стручен работник - ментор и стручен работник - советник.

(4) Воспитувачот во јавна детска градинка може да напредува во звањата воспитувач - ментор и воспитувач - советник.

(5) Стручниот соработник во јавна детска градинка може да напредува во звањата стручен соработник - ментор и стручен соработник - советник.

Член 148

(1) За негователите, воспитувачите, стручните работници и стручните соработници кои во остварувањето на згрижувачката, воспитно-образовната, здравствената и социјалната работа не покажуваат задоволителни резултати органот, односно институцијата или установата која врши надзор согласно со овој закон и советот на родители на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да покренат иницијатива до управниот одбор за преиспитување на нивната способност за реализација на работните обврски.

(2) Иницијативата од ставот (1) на овој член мора да содржи образложение на причините поради кои се покрнува.

(3) Доколку ја прифати иницијативата од ставот (1) на овој член, управниот одбор до директорот поднесува предлог за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност на лицата од ставот (1) на овој член.

(4) Дисциплинската постапка во случаите од ставот (3) на овој член се спроведува, согласно со одредбите на прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

Член 149

(1) При промени во обемот на работа во јавна установа за деца што се јавуваат поради промените во програмите, организацијата на работа, бројот на групите и другите промени, работниот однос на вработените може да се промени од работен однос на неопределено време со полно работно време, во работен однос на неопределено време со пократко од полното работно време и обратно.

(2) Вработените вработени на неопределено работно време при промена на обемот на работа во установата за деца поради причините од ставот (1) на овој член од една установа за деца може да се распореди во друга установа за деца.

(3) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член установата склучува нов договор за вработување со вработениот.

Член 150

Јавниот службеник во јавната установа за деца лично е одговорен за вршењето на работите и работните задаци од работното место.

Член 151

(1) Секој јавен службеник и друго лице, во согласност со закон, има право да поднесе иницијатива за покренување на дисциплинска постапка против јавен службеник во јавната установа за деца која треба да биде образложена.

(2) Предлог за покренување на дисциплинска постапка против јавниот службеник поднесува непосредно претпоставениот јавен службеник, односно одговорниот службеник или директорот на јавната установа за деца.

Член 152

(1) Предлог за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност по правило ги содржи следниве елементи:

- лично име на јавниот службеник за кого се поднесува предлогот за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност,
- работно место на кое е распореден јавниот службеник за кого се поднесува предлогот,
- опис на дејствието/та со кое е извршено кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски,
- наведување на квалификација на дејствието од алинеја 3 на овој став со конкретно наведување дали тоа според оценка претставува полесно, односно потешко кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски,
- време, начин и место на вршење на дејствието со кое е извршено кршењето на работниот ред и дисциплина и неисполнување на работните обврски,
- последици што настанале на работниот ред и дисциплина и неисполнување на работните обврски,
- наведување на доказ/и од кои се потврдува таквото однесување, односно доказ што е во прилог на фактот дека е извршено комплетно дејствие (службена белешка, писмен извештај, информација, пријави, изјави од сведоци и слично),
- наведување на лично име на лице кое може да биде повикано во својство на сведок,
- податок дали јавниот службеник за кого се поднесува предлогот дотогаш одговарал за кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски во јавната установа за деца и
- податок во врска со претходни наградувања на јавниот службеник.

(2) Во прилог на предлогот од ставот (1) на овој член се доставуваат доказите што се наведени и други документи што според оценка на предлагачот се од значење за конкретниот случај.

Член 153

(1) Директорот на јавната установа за деца формира комисија за водење на дисциплинска постапка за дисциплински престап во рок од осум дена од денот на поднесувањето на предлогот за покренување на дисциплинска постапка.

(2) Комисијата од ставот (1) на овој член е составена од три члена и тоа еден непосредно претпоставен јавен службеник, односно одговорен јавен службеник и двајца јавни службеници од кои еден со истата група на звања како и јавниот службеник против кого се води дисциплинската постапка. Членовите на комисијата имаат заменици.

(3) Претседателот на комисијата од ставот (1) на овој член е од редот на непосредно претпоставените јавни службеници, односно одговорни јавни службеници.

(4) Комисијата од ставот (1) на овој член, по спроведената дисциплинска постапка, му предлага соодветна дисциплинска мерка на директорот на јавната установа за деца.

(5) Ако комисијата од ставот (1) на овој член утврди дека јавниот службеник не е одговорен или не се исполнети условите за донесување на решенија за изрекување на дисциплинска мерка му предлага на директорот да го отфрли предлогот, односно да ја запре постапката.

Член 154

(1) Дисциплинските мерки против јавниот службеник во јавната установа за деца ги изрекува директорот на установата, а по претходен писмен извештај од непосредно претпоставениот јавен службеник.

(2) Пред изрекување на дисциплинската мерка јавниот службеник се известува писмено за наводите на извештајот од ставот (1) на овој член што постојат против него и има право да даде уснен или писмен одговор во рок кој не може да биде пократок од осум дена.

(3) Доколку јавниот службеник не сака да го прими известувањето за наводите во извештајот од ставот (1) на овој член во рок од три дена, истото ќе биде објавено на огласната табла во седиштето на јавната установа за деца.

(4) Директорот на јавната установа за деца во рок од 60 дена од денот на започнувањето на постапката донесува решение за изрекување на дисциплинска мерка.

Член 155

Против решението за изрекување на дисциплинска мерка, јавниот службеник во јавната установа за деца има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до Агенцијата за администрација.

Член 156

(1) Јавниот службеник во јавната установа за деца е одговорен за штетата која на работа или во врска со работата намерно или од крајна небрежност ја предизвикал на установата.

(2) Директорот на установата формира комисија за утврдување на материјална одговорност на јавниот службеник.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член е составена од претседател и два члена од кои еден е јавен службеник, а еден е претставник на синдикатот и нивни заменици. Претседателот на комисијата е непосредно претпоставен јавен службеник, односно одговорен јавен службеник или јавен службеник кој не е со пониско звање од звањето на јавниот службеник против кој се води постапка за материјална одговорност.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член ја утврдува материјалната одговорност за постоење на сторена материјална штета, нејзината висина и начинот на сторување, кој ја предизвикал штетата и кој ќе ја надомести.

(5) Комисијата од ставот (2) на овој член за утврдена фактичка состојба поднесува извештај врз основа на кој директорот на установата донесува решение за надоместок на штета.

Член 157

Предлог за покренување на постапка за утврдување на материјална одговорност против јавниот службеник во јавната установа за деца поднесува непосредно претпоставениот јавен службеник или директорот на установата.

Член 158

Против решението од членот 156 став (5) од овој закон јавниот службеник во јавната установа за деца има право да изјави жалба до Агенцијата за администрација во рок од осум дена од денот на врачувањето на решението.

Член 159

Јавниот службеник во јавната установа за деца врз основа на континуирано следење на работењето се оценува од непосредно претпоставениот јавен службеник во установата, односно од одговорниот јавен службеник.

Член 160

Оценувањето на јавниот службеник во јавната установа за деца се врши со цел да се добие реална слика за стручноста, квалитетот, ефикасноста и ефективноста во извршувањето на работи од јавен интерес утврдени со закон.

Член 161

Оценувањето на јавниот службеник во јавната установа за деца се врши врз основа на податоците за резултатите од работата и личните квалитети имајќи ги предвид податоците за обуките, наградите, дисциплинските мерки и отсуствата во претходната година.

Член 162

При оценување на резултатите од работата се врши оценување на познавање и примена на прописите и практиките, остварување на работните цели, навремено извршување на работата, квалитетно извршување на работата и организирање на работата во јавната установа за деца.

Член 163

При оценување на личните квалитети се врши оценување на креативноста, иницијативноста и заинтересираноста за работата, способноста за тимска работа, способноста за работа под притисок и комуникациските вештини.

Член 164

Оценувањето се врши на објективен и непристрасен начин, без влијание и притисок од непосредни претпоставени јавни службеници во јавната установа за деца врз оценувачот.

Член 165

Оценувањето се врши како шестмесечен континуиран процес на вреднување на резултатите од работата и личните квалитети на оценуваниот, кој опфаќа:

- утврдување на работни цели и активности,
- следење и прибирање на податоците во работењето на јавниот службеник во јавната установа,
- давање инструкции и совети за подобрување на работењето и
- интервју со јавниот службеник.

Член 166

(1) Оценувачот во текот на периодот на оценување постојано ја следи работата на јавниот службеник во установата и прибира податоци што се од суштествено значење за оценувањето.

(2) Следењето и прибирањето на податоците подразбира проверка и евидентирање на квалитетот и квантитетот во остварување на работните задачи.

(3) При следењето на работата, оценувачот постојано го мотивира јавниот службеник во установата и му дава инструкции и совети за подобрување на работењето, му укажува на конкретни детали во работата, на постапките што водат кон успешно работење и на недостатоците во неговото работење.

Член 167

При оценувањето на работата на јавниот службеник во установата се применува образецот за оценување на јавниот службеник пропишан согласно со прописите кои се однесуваат на јавните службеници.

ХП. ОРГАНИЗАЦИЈА И СОДРЖИНА НА ДЕЈНОСТА НА УСТАНОВИТЕ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 168

(1) Предучилишното воспитување како интегрален дел од системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст се остварува преку годишна програма за работа на установите за деца кои вршат работи поврзани со згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(2) Годишната програма за работа особено содржи: организација и работно време на градинката, односно на центарот за ран детски развој, програмите на детската градинка, односно на центарот за ран детски развој, распоредување на децата во групи, работата на директорот и стручните и други работници, соработка со родителите, соработка со воспитно-образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации, здруженија, активности за вклучување на децата во градинка, односно во центар за ран детски развој, перманентно стручно усовршување на вработените, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

(3) Годишната програма за работа се донесува најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

(4) Годишната програма за работа ја подготвуваат стручните органи на правните лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст, врз основа на мислење од советот на родители.

(5) Воспитната - образовната работа во детска градинка, односно во центар за ран детски развој се изведува според програма за рано учење и развој базирана врз Стандарди за рано учење и развој, која ја изготвува Бирото за развој на образованието, а ја донесува министерот.

(6) Со програмата за рано учење и развој од ставот (5) на овој член се уредуваат особено теоретските основи и принципи, целите на програмата, примери на активности, очекувани резултати и соработка со родителите.

(7) Програмата за рано учење и развој од ставот (5) на овој член треба да е во согласност со развојните капацитети на децата од предучилишна возраст, да се базира врз потребите и интересите за рано учење и развој

на децата и да е насочена кон целосно постигнување на развојните потенцијали кај секое дете, вклучувајќи ги и децата со посебни потреби за рано учење согласно со Стандардите за рано учење и развој.

(8) Програмата од ставот (5) на овој член се менува согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на развојните постигнувања кај децата базирани врз Стандардите за рано учење и развој.

(9) Во детска градинка и центар за ран детски развој се организираат и други институционални активности за задоволување на специфичните интереси и потреби на детето во насока на јакнење на личноста на детето со развивање на неговите телесни, интелектуални, културни и други способности, кои се остваруваат согласно со посебни програми кои ги донесува директорот на детската градинка по предлог на стручниот тим, а ги одобрува управниот одбор на градинката, односно на центарот за ран детски развој.

(10) Институционалните активности од ставот (9) на овој член се специјализирани програми и се реализираат согласно со можностите на установите за деца кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и во согласност со потребите и интересите на децата и родителите, како и единиците на локалната самоуправа.

(11) Основачот на приватна детска градинка може да изготви и своја програма за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, која се одобрува од министерот, по претходно прибавено мислење од Бирото за развој на образованието.

(12) Кога во приватна детска градинка/центар за ран детски развој воспитно-образовната работа се одвива според посебните педагошки и други принципи и начела Steiner, Decroly, Montessori и друго, министерот дава позитивно мислење, по претходно утврдување на признаеноста на програмата од соодветна меѓународна организација од страна на Бирото за развој на образованието.

Член 169

(1) Во состав на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да се формира советувашиште за деца и родители.

(2) Поблиските критериуми за формирање и работа на советувашиштето ги пропишува министерот.

Член 170

(1) Педагошко-методска практика на студентите се изведува во јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој, како и во детска градинка во склоп на високообразовна институција за образование на стручен кадар за предучилишно воспитание во функција на поуспешно реализирање на практичната деност на факултетот.

(2) Начинот на работа и обезбедување на услови за остварување на педагошко-методската практика на студентите од соодветните студии за предучилишно воспитание и други соодветни факултети од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 171

(1) Во јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да се согледуваат можности за воведување на нови воспитно-образовни содржини, форми, методи и средства.

(2) Јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој во која ќе се согледуваат можностите од ставот (1) на овој член ја определува министерот.

Член 172

(1) Детската градинка/центар за ран детски развој заради зачувување и унапредување на здравјето на децата ја следи дневната здравствена состојба на децата, соработува со установи надлежни за здравствена заштита на децата и спроведува превентивни мерки за заштита на здравјето на децата.

(2) Детската градинка/центар за ран детски развој има обврска во случај на појава на нарушување на нормалната здравствена состојба да го извести родителот на детето, а во случај на поголем број на заболени деца, веднаш да ги извести надлежната здравствена установа и министерството.

Член 173

(1) Во установа за деца се употребуваат прирачници како воспитно-образовни материјали за реализација на активностите од страна на згрижувачко воспитниот кадар, како и детски списанија кои се во функција на истите активности.

(2) Припадниците на заедниците кои воспитно-образовните активности ги изведуваат на јазикот на припадниците на другите заедници, употребуваат прирачници и детски списанија на јазикот на соодветната заедница.

(3) Решение за одобрување и употреба на прирачниците и детските списанија донесува министерот, по претходно мислење на Педагошката служба.

Член 174

(1) Установата која врши дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст има развоен план.

(2) Развојниот план на установата е стратешки план за развој кој ги содржи приоритетите за остварување на дејноста на установата која врши дејност во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, планот и носителите на активности.

(3) Развојниот план го изработува органот на раководење за период од три до пет години, а го усвојува управниот одбор.

(4) Индикаторите за вреднување на успехот на планираните активности од развојниот план од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

XIII. КОМИСИЈА ЗА ЛИЦЕНЦИРАЊЕ НА СТРУЧНИ ЛИЦА ВО СИСТЕМОТ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И НА ДИРЕКТОРИ НА УСТАНОВИ ЗА ДЕЦА

Член 175

Министерството формира комисија за издавање, обновување, продолжување и одземање на лиценци за работа на лица кои се вклучени во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, на директори на установи за деца, како и на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

Член 176

Комисијата од членот 175 од овој закон е составена од 13 члена и тоа од Министерството за труд и социјална политика - четири члена, Министерството за образование и наука - два члена, Министерството за финансии - еден член, Медицинскиот факултет - еден член, Бирото за развој на образованието - два члена и од факултети и институти за општествено-хуманистички науки - три члена.

Член 177

(1) Комисијата од членот 175 од овој закон врши лиценцирање на директори на установи за деца; стручни работници, стручни соработници, воспитувачи и негователи во установи за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст; физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст во сопствениот дом и во домот на родителите на детето; лица вработени во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(2) Комисијата за лиценцирање врши проверка на примената на стручните знаења.

(3) Министерот на предлог на Комисијата за лиценцирање издава, обновува, продолжува и одзема лиценци за работа на лицата од ставот (1) на овој член.

(4) Против одлуката на министерот за издадена, продолжена, обновена и одземена лиценца за работа, може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 178

(1) Министерот ги издава следниве видови на лиценци за работа:

- лиценца за стручен работник,
- лиценца за стручен соработник,
- лиценца за воспитувач,
- лиценца за неговател и
- лиценца за директор.

(2) Лицата од членот 177 став (1) од овој закон можат да се стекнат со соодветна лиценца за работа од ставот (1) на овој член ако имаат:

1) лиценца за стручен работник диплома за завршено соодветно образование од членот 134 став (2) од овој закон и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање;

2) лиценца за стручен соработник диплома за завршено соодветно образование од членот 134 став (7) од овој закон и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање;

3) лиценца за воспитувач диплома за завршено соодветно образование од членот 134 ставови (3), (4) и (5) од овој закон и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање и

4) лиценца за неговател диплома за завршено четиригодишно средно образование и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање.

(3) Со лиценцата за неговател од ставот (1) алинеја 4 на овој член се стекнуваат и физички лица за вршење одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност од членот 87 став (3) од овој закон, ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање, како и за вработени, односно ангажирани лица во агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, ако имаат завршено најмалку средно образование и ако успешно ја поминале проверката на примената на стручното знаење од Комисијата за лиценцирање.

(4) Директорите на установите за деца, како и заинтересираните лица за стекнување на лиценца за директор на установа за деца може да се стекнат со лиценца за работа ако имаат:

- диплома за завршено соодветно високо образование од членот 120 став (2), односно од членот 120 став (3) од овој закон, во зависност од видот на дејноста на установата за деца и

- обука за директор од најмалку 40 часа спроведена согласно со Програмата за работа на Комисијата за лиценцирање.

(5) Лиценците од ставовите (2), (3) и (4) на овој член се издаваат за период од пет години.

Член 179

На лицето од членот 177 став (1) од овој закон може да му се продолжи (обнови) лиценцата за работа ако во периодот на важноста на лиценцата посетил најмалку 40 часа едукација за директор на установа за деца; 20 часа едукација за стручен работник, стручен соработник и воспитувач; 10 часа едукација за неговател, за физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст во сопствениот дом и во домот на родителите на детето и лице вработено, односно ангажирано во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст спроведена согласно со Програмата за работа на Комисијата за лиценцирање и ако по извршената проверка Комисијата за лиценцирање констатира дека лицето успешно го применува стручното знаење.

Член 180

На лицето од членот 177 став (1) од овој закон му се одзема лиценцата за работа, доколку:

- Комисијата за лиценцирање по извршената проверка констатира дека лицето не го применува стручното знаење,

- му е одземена или ограничена деловната способност,

- му е изречена казна забрана за вршење професија, дејност или должност и

- му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 181

Стручното лице најмалку три месеци пред истекот на важноста на лиценцата за работа поднесува барање пред Комисијата за лиценцирање за обновување, односно продолжување на лиценцата за работа.

Член 182

(1) Комисијата за лиценцирање донесува програма и деловник за работа.

(2) Комисијата за лиценцирање донесува Кодекс за стручните лица во системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(3) Трошокот за издавање, продолжување и обновување на лиценцата за работа е на товар на стручното лице и е во висина од 1.400 денари за директор, 950 денари за стручен работник, стручен соработник и воспитувач, 450 денари за неговател, за физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст во сопствениот дом и во домот на родителите на детето и лице вработено, односно ангажирано во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст,

усогласени со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(4) Трошокот за издавање, продолжување и обновување на лиценцата за работа на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст е соодветен на висините утврдени во ставот (3) на овој член во зависност од видот на лиценцата.

(5) Начинот за издавање, продолжување, обновување и одземање на лиценцата за работа на лицата од членот 177 став (1) од овој закон, начинот на спроведување на обуките, како и формата и содржината на образецот на лиценцата за работа ги пропишува министерот.

XIV. ФИНАНСИРАЊЕ НА СИСТЕМОТ ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

Член 183

(1) Средства за финансирање на заштитата на деца се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(2) Со средствата од ставот (1) на овој член се финансираат:

- правата за заштита на децата,
- дејноста на јавните установи за деца основани од Владата,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните установи за деца основани од Владата и
- програмски активности во одредени облици на унапредување и развој на дејноста и друго.

(3) Со средствата за финансирање на заштитата на децата управува и располага министерството.

(4) Распределбата на средствата на јавните установи за деца основани од Владата ги врши министерот со решение.

(5) Поблиските критериуми и начинот на распределба на средствата по корисници од ставот (4) на овој член ги пропишува министерот.

(6) Министерот може со решение да го запре и да бара враќање на доделените средства ако истите се користат спротивно на намената за која се дадени.

(7) Средства за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат и од буџетот на општината, буџетите на општините во градот Скопје и буџетот на градот Скопје во согласност со одредбите од овој закон.

(8) Со средствата од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје се финансираат:

- дејноста на јавните детски одморалишта основани од општината и градот Скопје,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски одморалишта и
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

(9) Со средствата од буџетот на општината и буџетите на општините во градот Скопје се финансираат:

- дејноста на јавните детски градинки/јавните центри за ран детски развој,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски градинки и
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

Член 184

(1) Средства од Буџетот на Република Македонија за финансирање за заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на програмата за развој на дејноста за заштитата на децата.

(2) Средства од буџетот на општината, буџетите на општините во градот Скопје и буџетот на градот Скопје за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на развојната програма за заштита на децата на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во постапка утврдена со Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и со овој закон.

(3) Средствата за финансирање на јавните детски градинки се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија на начин и постапка утврдени со закон.

(4) Средствата од ставот (3) на овој член се распределуваат на општините и на општините во градот Скопје по пат на блок дотации согласно со закон.

(5) Општината и општината во градот Скопје средствата од ставот (4) на овој член ги распределува на јавните детски градинки на своето подрачје за обезбедување на реализација на згрижувањето и воспитувањето на децата од предучилишна возраст во согласност со утврдените стандарди и нормативи за вршење на дејноста, во согласност со овој закон.

(6) Општината и општината во градот Скопје може да ја дополни добиената блок дотација за подигнување на стандардот и квалитетот на објектите и услугите на јавните детски градинки со средства од сопствени извори од буџетот на општината и буџетот на општината во градот Скопје.

Член 185

(1) Средства за финансирање за заштитата на децата може да се обезбедуваат и од фондации, подароци, легати, завештанија, средства по основ на солидарност во пари и натура и други извори во согласност со закон.

(2) Средствата од ставот (1) на овој член се користат наменски.

Член 186

(1) Јавната установа за деца може да обезбедува средства и од:

- корисниците,
- продажба на сопствени производи и услуги и
- други извори согласно со закон.

(2) Јавната установа за деца може да остварува средства и по основ на вршење други облици и форми, односно со вршење на услуги од повисок квалитет од утврдениот со стандардите и нормативите од членот 100 став (3) од овој закон.

(3) Разликата во цената на услугата од повисок квалитет утврдена во ставот (2) на овој член паѓа на товар на родителот - корисник на услугата.

Член 187

(1) Јавната установа за деца со општ акт го уредува начинот на стекнување и распоредување на средствата по основ на вршење на услуги од повисок квалитет и на продажба на сопствени производи.

(2) Јавната установа за деца, средствата стекнати по основот од ставот (1) на овој член ги издвојува на посебна сметка за сопствени приходи.

(3) На актот од ставот (1) на овој член согласност дава министерството за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на градот Скопје за јавната установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно советот на општината и на општината во градот Скопје за јавна детска градинка.

Член 188

Приватната установа за деца остварува приходи од:

- наплата на услуги од корисниците и
- други извори согласно со закон.

Член 189

Физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст согласно со членовите 75 и 84 од овој закон, остваруваат приходи од наплата на услуги од корисниците.

Член 190

Јавна установа за деца стекнува средства за работа со извршување на годишната програма за работа во која е утврден видот, обемот, содржината и квалитетот на услугите, како и врз основа на утврдените поединечни цени.

Член 191

(1) Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од Владата и износот на надоместок на трошоците за престој во установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува министерот.

(2) Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно од општината и општината во градот Скопје и износот на надоместок на трошоците за престој во јавната установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува советот на основачот на предлог на управниот одбор на јавната установа за деца.

(3) Основа за уплата на родителите е цената на програмата во која е вклучено детето.

(4) Со стандардите и нормативите за вршење на дејноста ќе се утврдат нормативи, мерила и критериуми за утврдување на надоместок - цена на услугите на јавната установа за деца.

(5) Цените на услугите за квалитетот повисок од утврдениот со стандардите и нормативите ги определува установата за деца со претходна согласност на министерот за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на градот Скопје за јавна установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно советот на општината и на општината во градот Скопје.

(6) Цените на услугите во приватните установи за деца ги определува основачот.

(7) Цените на услугите кои ги даваат физичките лица кои вршат работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност ги определува физичкото лице.

(8) Цените на услугите кои ги даваат агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст ги определува основачот.

Член 192

(1) Министерството во јавната установа за деца врши контрола на податоците кои јавната установа ги доставува до министерството, како и на законитоста и правилноста на користењето на средствата од Буџетот на Република Македонија и средствата обезбедени од други извори.

(2) Советот на општината и советот на градот Скопје, односно советот на општината и советот на општината во градот Скопје врши контрола на законитоста и правилноста на користењето на средствата од буџетот на основачот на јавната установа за деца и средствата обезбедени од други извори.

XV. РЕГИСТАР НА ПРАВНИ ЛИЦА И ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ ДЕЈНОСТ ВО РАМКИТЕ НА СИСТЕМОТ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ, НА УСТАНОВИ ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА И НА ЛИЦЕНЦИ ЗА РАБОТА И ДРУГИ ЕВИДЕНЦИИ

Член 193

(1) Министерството ги води следниве видови на регистри:

- 1) Централен регистар на установи за деца;
- 2) Регистар на агенции за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст;
- 3) Регистар на физички лица кои самостојно вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и
- 4) Регистар на издадени, обновени, продолжени и одземени лиценци за работа.

(2) Регистрите од ставот (1) на овој член претставуваат единствена база на податоци за правни лица и физички лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на установи за одмор и рекреација на деца, како и на податоци за лиценци за работа.

(3) Општината и општината во градот Скопје за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и општината во градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до министерството.

(4) Општината и градот Скопје за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до министерството.

(5) Агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичките лица кои самостојно вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност доставуваат соодветни податоци и документација за запишување во регистрите од ставот (1) точки 2 и 3 на овој член.

(6) Формата, содржината и начинот на водење на регистрите од ставовите (1), (3), (4) и (5) на овој член ги пропишува министерот.

Член 194

(1) Податоците што се внесуваат во регистрите претставуваат класифицирани информации со степен на тајност определен согласно со закон.

(2) Како класифицирани информации со степен на тајност определен согласно со закон, во смисла на овој закон, се сметаат поединечните податоци за правни лица и физички лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст што се внесуваат во регистарот.

Член 195

(1) Во установа за деца се води евиденција и документација.

(2) Евиденција и документација се води и за правата за заштита на децата.

(3) Начинот на водењето на евиденцијата и документацијата, како и содржината и формата на евиденцијата и документацијата ги пропишува министерот.

(4) Во детската градинка/центар за ран детски развој се води педагошка документација и педагошка евиденција за воспитно-образовните активности.

(5) Педагошката документација, во смисла на овој закон, ја опфаќа главната книга на децата и претставува документ од трајна вредност.

(6) Педагошката евиденција опфаќа дневник за работа на градинката/центар за ран детски развој, дневник за работа на воспитната група, планирање и подготвување на воспитно-образовната работа и досие на детето и истите се водат во хартиена и електронска форма.

(7) Педагошката документација во детската градинка се води на македонски јазик со употреба на кирилското писмо.

(8) За припадниците на заедниците кои воспитно-образовните активности ги изведуваат на јазикот на соодветната заедница, педагошката документација се води на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и на писмото на кој се изведува воспитно-образовна активност.

(9) Дневникот за работа се води на јазикот и писмото на кој се изведува воспитно-образовна активност.

(10) Формата, содржината и начинот на водењето на педагошката документација и евиденција ги пропишува министерот.

Член 196

(1) Објект или дел од објект на јавна установа за деца со или без опрема може да биде дадено под закуп согласно со закон при што не смее да биде нарушена основната намена и функцијата на објектот во периодот на траење на закупот.

(2) Договорот за закуп го склучува министерот за јавна установа за деца основана од Владата, градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје за јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје, а градоначалникот на општината и градоначалникот на општината во градот Скопје за јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој.

(3) За договорот од ставот (2) на овој член министерот ја известува Владата, а градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје ги известува советот на општината и Советот на градот Скопје.

(4) Објект или дел од објект на јавна установа за деца со или без опрема кој е даден под закуп не може да биде даден во подзакуп.

XVI. НАДЗОР

Член 197

(1) Министерството врши надзор над спроведувањето на овој закон.

(2) Министерството може да запре од извршување општ акт на установа за деца ако не е во согласност со Уставот на Република Македонија и закон и во рок од 15 дена ќе покрене постапка пред Уставниот суд на Република Македонија за оцена на уставноста и законитоста на истиот.

(3) Министерството по правото на надзор може да укине конечно решение за правата за заштита на децата утврдени со овој закон, ако утврди дека со него е повреден овој закон.

(4) По укинувањето на решението од ставот (3) на овој член органот кој го донел решението е должен веднаш да го запре неговото извршување.

Член 198

(1) Министерството има право и должност да забрани на правно и физичко лице вршење на дејност, ако врз основа на извршениот надзор, утврди дека повеќе не се исполнети пропишаните услови за вршење на дејноста или дејноста се врши на штета на корисниците, а констатираните недостатоци правното и физичкото лице не ги отстранува во рокот определен од министерството.

(2) Против решението за забрана на вршење на дејноста може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Член 199

По конечноста на решението од членот 198 од овој закон, министерството ќе и предложи на Владата да го одземе одобрието од членот 107 став (1) од овој закон, а кога се работи за јавна установа основана од Владата ќе и предложи донесување на одлука за престанок на јавната установа за деца, односно ќе му предложи на советот на општината и на градот Скопје, донесување на одлука за престанок на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје, односно на советот на општината и на општината во градот Скопје кога се работи за јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој.

Член 200

При вршењето на надзорот над работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје, министерството во рамките на остварувањето на надзорот над спроведувањето на законите и прописите од заштитата на децата ги врши следниве работи:

- ја следи законитоста на работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје и презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и на градот Скопје во согласност со овој закон,

- оценува дали органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје обезбедуваат надлежностите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон,

- им укажува на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје на пречекоривањето на нивните надлежности утврдени со овој закон и друг пропис и им предлага соодветни мерки за надминување на таквата состојба,

- укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје, кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите од јавен интерес од областа на заштита на децата од локално значење,

- дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во рамките на овој закон на барање на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,

- го следи навременото донесување на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,

- поднесува иницијативи и предлози до општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, доколку констатира не спроведување на овој закон како судир на надлежностите меѓу органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,

- ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физичките и правните лица и презема мерки во согласност со овој закон,

- дава мислење и стручна помош по предлог на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје на барање на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,

- го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во остварувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон, особено од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните,

- го следи остварувањето на претходниот надзор на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје и

- навремено ги известува органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземени мерки при вршењето на надзорот.

Член 201

(1) Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите кои со овој закон се утврдени како нејзина надлежност и за чие извршување е одговорна општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, по сила на овој закон и се одзема вршењето на соодветната надлежност.

(2) Вршењето на одземените работи го презема министерството, но најмногу до една година од денот на нивното преземање.

(3) Министерството вршењето на работите од надлежност на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје ги врши во име и за сметка на општината и на градот Скопје.

(4) За вршењето на работите од надлежност на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје од ставот (1) на овој член се известува органот на државната управа надлежен за работите во областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите во областа на финансиите.

Член 202

(1) Над извршувањето на стручната работа во дејноста заштита на децата се врши стручен надзор.

(2) Со надзорот на стручната работа се утврдува дали стручната работа за остварување на заштитата на децата е заснована на современи, научни и стручни методи и достигнувања за тој вид на дејност и дали таа се организира на најцелисходен и најефикасен начин.

(3) Со надзорот на стручната работа се дава и непосредна стручна помош.

Член 203

(1) Надзор над стручната работа во остварувањето, згрижувањето, воспитанието, престојот, негата, исхраната, како и на мерки и активности утврдени во овој закон и одмор и рекреација, врши Министерството за труд и социјална работа, над остварувањето на образовната работа Министерството за образование и наука, а над здравствената заштита Министерството за здравство.

(2) Надзор над стручната работа се врши најмалку еднаш во годината.

(3) Извештај за извршениот надзор за јавна установа за деца над стручната работа се доставува во рок од 15 дена по извршениот надзор до установата во која е извршен надзорот, до министерството и органот кој дал согласност за водење надзор, односно и на основачот ако установата е приватна или основана од општината и градот Скопје, односно од општината и општината во градот Скопје, како и на физичкото и правното лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на децата.

XVII. ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 204

Министерството врши инспекциски надзор над спроведувањето и примената на овој закон и другите прописи што се однесуваат на заштитата на децата, над установите за деца, како и над другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца (во натамошниот текст: дејноста).

Член 205

Инспекцискиот надзор опфаќа:

- надзор над применувањето и спроведувањето на овој закон, како и на другите прописи и акти донесени врз основа на овој закон,

- надзор над остварувањето на правата за заштита на децата во центрите за социјална работа и исполнување на обврските на корисниците, утврдени со овој закон,

- надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа за правата за заштита на децата,

- надзор на важноста на лиценците за работа на лицата кои се вклучени во системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, како и на важноста на лиценците за работа на директорите на установите за заштита на децата,

- надзор над исполнетоста на условите кои се однесуваат на просторот, опремата, кадарот, групите, децата, на установите за деца, во други просторни услови, во домашни услови, на агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста,

- надзор над управувањето и раководењето со установите за деца основани од Владата и приватните установи за деца,

- надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа на установите, агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста и на извршителите во дејноста од заштита на децата, освен на педагошката евиденција и педагошката документација,

- реализација на програмите и другите пропишани стандарди и нормативи со кои се уредува дејноста во установите за деца, освен за воспитно-образовната дејност,

- контрола на средствата стекнати од сопствени извори во установите за деца основани од Владата,

- следење на згрижување, престој, нега и исхрана на децата за време на штрајк и

- надзор над спроведувањето на изречените мерки при претходно извршен инспекциски надзор.

Член 206

(1) Инспекцискиот надзор го вршат инспектори и други овластени државни службеници од редот на државните службеници во министерството, овластени за спроведување на инспекциски надзор, со високо образование VII 1 степен или 240 кредити според ЕКТС и најмалку три години работно искуство и да ги исполнуваат општите услови согласно со Законот за државните службеници.

(2) Министерот го назначува инспекторот и овластува друг државен службеник во согласност со овој закон.

(3) Инспекторот поседува службена легитимација, како службена исправа со која го докажува службеното својство, идентитетот и овластувањето за преземање на работи од инспекцискиот надзор.

(4) Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот (3) на овој член, начинот на нејзино издавање, употреба, одземање и евиденција на издадените и одземените легитимации ги пропишува министерот.

(5) При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот е должен да ја покаже службената легитимација.

Член 207

(1) Градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје може да овласти лице од општинската, односно администрацијата на градот Скопје за вршење на инспекциски надзор, кое ги исполнува условите од членот 206 од овој закон (во натамошниот текст: овластено лице).

(2) Овластеното лице врши надзор над:

- постапката за основање и престанок со работа на јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;

- условите за работа на установите за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;

- постапката за формирање на управните и други органи во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје и

- контрола на средствата стекнати од сопствени извори во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје.

(3) Доколку градоначалникот на општината, општината во градот Скопје, односно на градот Скопје не овластил лице за вршење на работи утврдени со овој закон, истите ќе ги врши инспекторот и овластениот државен службеник од министерството во име и на сметка на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје, до овластувањето на лице од општинската администрација.

(4) Доколку градоначалникот на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје овластил лице за вршење на работите утврдени со овој закон, а истото не ги врши, во тој случај работите ќе ги врши инспекторот и овластениот државен службеник од министерството во име и на сметка на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје.

(5) Овластеното лице поседува службена легитимација, која ја издава градоначалникот.

(6) Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот (5) на овој член, начинот на нејзино издавање, употреба, одземање и евиденција на издадените и одземените легитимации ги пропишува министерот.

Член 208

Постапката на инспекцискиот надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице од членот 207 од овој закон, ја покренува и води по службена должност, според одредбите од овој закон, Законот за инспекциски надзор и Законот за општата управна постапка.

Член 209

(1) Инспекцискиот надзор се врши преку редовен, контролен и вонреден инспекциски надзор.

(2) Редовниот инспекциски надзор е најавен надзор кој се спроведува врз основа на годишна програма што ја донесува министерството, односно општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, најдоцна до 31 декември во тековната година, а за наредната година.

(3) Вонредниот инспекциски надзор е ненајавен надзор и се спроведува по службена должност, иницијатива на корисник на услуга, родител, старател, совет на родители, граѓанин, надлежен орган, други органи и организации и други правни лица кога постои интерес на децата, граѓанинот, интерес на трети лица или општ интерес.

(4) Контролниот инспекциски надзор се изведува по истекот на рокот определен од инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице за отстранување на недостатоците.

(5) Инспекцискиот надзор може да се врши и од страна на повеќе инспекциски служби, истовремено како заеднички инспекциски надзор, ако:

- тоа е неопходно за отстранување на непосредна опасност по животот или здравјето на луѓето или имотот од поголема вредност,

- тоа е неопходно за преземање на итни мерки кои не трпат одлагање,

- тоа е неопходно заради сложеноста на надзорот или значењето за отстранување на недостатоците,

- се оцени дека надзорот на тој начин може да се изврши побрзо и со помалку трошоци и губење на време на субјектот на надзорот и инспекторите,

- тоа е неопходно за разгледување на наводи во иницијатива или поплака, а тоа е во надлежност на два или повеќе органи на државната управата и

- во други случаи утврдени со закон.

Член 210

Вонредниот инспекциски надзор нема да се спроведе доколку од иницијативата се констатира дека:

- постапката не е правосилно завршена,

- претходно по истата работа е извршен инспекциски надзор;

- од приложената документација е очигледно дека постапката е водена во согласност со закон и други прописи и

- спроведувањето на инспекциски надзор е во надлежност на друг орган.

Член 211

Пред да започне спроведувањето на вонредниот инспекциски надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон ги презема следниве активности:

- по потреба го повикува предлагачот на барањето, односно иницијативата да ги дополни со потребни документи или подетално да ги образложи и

- прави стручна процена и проверка на надлежноста, обврските и одговорностите на установата, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста на заштита на децата.

Член 212

(1) Инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, го известува раководното лице или другото овластено лице за своето доаѓање во установата (центар за социјална работа, установа за деца), агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со

овој закон во спроведување на инспекцискиот надзор има право во секое време, без најава и одобрение на раководното лице, да влезе во просториите на установата (центар за социјална работа, установа за деца), агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста.

(3) При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон има право да го разгледа објектот, просторот (занималните и другите простории), деловните книги, регистрите, евиденцијата, документацијата, исправите и списите, да ги сослуша корисниците, вработените, како и други лица, да утврди идентитет на лице со увид во личната исправа, привремено да одземе документација, предмети и други списи, да го следи извршувањето на определените мерки за надминување на утврдените неправилности, како и да преземе други работи утврдени и во согласност со овој закон.

(4) Инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице има обврска да постапува законито, навремено и во согласност со Етичкиот кодекс на државните службеници и Етичкиот кодекс на инспекциската служба и да ја чува тајноста на класифицираните податоци.

(5) Раководното или друго овластено лице во установата (центар за социјална работа, установа за деца, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста), се должни на инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на утврдените надлежности со овој закон да му обезбедат непречено извршување на инспекцискиот надзор и да му обезбедат располагање и увид во сите средства и потребна документација.

Член 213

За извршениот инспекциски надзор, утврдената состојба и преземените, односно определените мерки и рокови за отстранување на утврдените неправилности, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице составува записник.

Член 214

(1) Доколку при вршење на инспекцискиот надзор инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице утврди дека е сторена неправилност од членовите 225 и 228 од овој закон, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност од вработениот кој непосредно ги врши работите во спроведувањето и примената на законите и прописите во областа на заштита на децата со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на вработениот и на субјектот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведувањето на едукацијата ги пропишува министерот.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува министерството, односно општината, општината во градот Скопје и градот Скопје во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, во рок не подолг од 15 дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе вработени кои непосредно ги вршат работите и физички лица.

(5) Доколку во закажаниот термин вработениот или субјектот над кој се спроведува едукација не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку вработениот или субјектот над кој се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши, ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице при спроведување на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекцискиот надзор.

(8) Доколку инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице при спроведување на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд.

(9) Министерството, односно општината, општината во градот Скопје и градот Скопје водат евиденција за спроведената едукација.

(10) Содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (9) на овој член ги пропишува министерот.

(11) Министерството/општината, односно општината во градот Скопје и градот Скопје за извршените контроли од страна на инспекторите и овластените државни службеници, односно овластените лица и спроведените едукации во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, изготвува квартални извештаи и ги објавува на веб страницата на министерството/ општината, односно општината во градот Скопје и градот Скопје на унифициран квартален преглед.

Член 215

(1) Во спроведување на инспекцискиот надзор, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон е овластен со решение да ги определи следниве мерки:

- да нареди отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определен рок и

- да нареди доносителот на решението истото да го преиспита и да донесе ново решение со кое ќе го замени претходното решение донесено во спротивност со закон или друг пропис.

(2) Во решението со кое се определува мерката се утврдува и рокот за нејзино извршување.

(3) Во случај да претстои непосредна опасност за здравјето или животот на граѓаните, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, ќе донесе усно решение и веднаш ќе наложи негово извршување.

(4) Усното решение од ставот (3) на овој член се внесува во записникот од членот 213 од овој закон, а писменото решение се донесува во рок од осум дена од денот на изреченото усно решение.

Член 216

(1) Инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, при спроведување на инспекцискиот надзор ги има следниве права и обврски:

- со решение да забрани установата за деца, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца, физички лица кои вршат одредени работи од дејноста, како

и центарот за социјална работа да спроведуваат мерки и преземаат работи кои се во спротивност со закон и друг пропис и

- да поднесе кривична пријава за сторено кривично дело, барање за поведување на прекршочна постапка или иницијатива за покренување на дисциплинска постапка, ако најде докази дека со повредата на прописите е сторено кривично дело, прекршок или потешка повреда на работната дисциплина, неизвршување, несовесно и ненавремено извршување на работите и работните задачи.

(2) Органот на кого му е поднесено барањето или пријавата од ставот (1) alineja 2 на овој член, е должен својата одлука да ја достави до инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рок од 15 дена по донесувањето на одлуката.

Член 217

(1) По жалба против заклучокот од членот 214 став (7) од овој закон и решението на инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице од членот 207 од овој закон одлучува комисија составена од три члена и нивни заменици именувани од министерот, односно градоначалникот на општината, општината во градот Скопје и градот Скопје.

(2) Претседателот и заменик-претседателот на комисијата се именуваат од редот на раководните државни службеници, а два члена и нивните заменици од редот на стручните државни службеници кои не биле вклучени во вршењето на инспекцискиот надзор од организационата единица за заштитата на децата.

(3) Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

(4) По исклучок, извршувањето на решението може да се одложи до конечната одлука по жалбата ако тоа природата на односите го дозволува, ако одлагањето не е спротивно на јавниот интерес и ако со извршувањето на решенијата би настапила штета на субјектот на надзорот или корисниците на неговите услуги.

(5) Предлогот за одложување на извршувањето на решението се изјавува во жалбата.

Член 218

(1) Доколку при извршениот инспекциски надзор се утврди дека установата, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста не ги исполнуваат пропишаните услови, прават потешка повреда на закон или друг пропис или потешко ги повредуваат правата на корисниците, инспекторот и овластениот државен службеник, односно овластеното лице, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, без одлагање го известува министерот/градоначалникот.

(2) Доколку инспекторот и овластениот државен службеник утврди дека установата, односно агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста во определениот рок не ги остраниле недостатоците утврдени со решението од членот 214 од овој закон е должен без одлагање писмено да го извести министерот.

(3) Доколку овластеното лице утврди дека јавната установа за деца во определениот рок не ги остранила недостатоците утврдени со решението од членот 216 од овој закон е должно без одлагање писмено да го извести градоначалникот, управниот одбор на установата и министерството.

Член 219

(1) Министерот врз основа на известувањето од членот 218 од овој закон, ќе донесе решение за:

- забрана за работа на установа за деца, на агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое врши одредени работи од дејноста, ако не добиле решение за вршење на дејноста од членот 102 став (1) од овој закон, односно решение за вршење на одредени работи од дејноста од членовите 78 став (3) и 88 став (2) од овој закон, како и доколку повеќе не ги исполнува условите во поглед на просторот, опремата и стручните и други кадри пропишани со овој закон и

- преземање на други мерки за кои е овластен со овој или друг закон.

(2) Против решението од ставот (1) alineja 1 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

Член 220

(1) Инспекторот и овластен државен службеник за спроведување на инспекциски надзор во спроведувањето на инспекцискиот надзор проверува (контролира) дали лицата кои се вклучени во системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст имаат важечка лиценца за работа.

(2) Доколку при вршењето на надзорот се констатира дека лицето работи без лиценца за работа, без соодветна лиценца за работа, со лиценца која е необновена и со лиценца која не е продолжена презема мерки согласно со својата надлежност и веднаш ја известува комисијата за лиценцирање.

XVIII. МАНИФЕСТАЦИИ ПОСВЕТЕНИ НА ДЕЦАТА

Член 221

(1) Манифестации посветени на децата се “Светски ден на детето”, “Детска недела” и “Ден на детето”

(2) “Светски ден на детето” е првиот понеделник во октомври.

(3) “Детската недела” се одржува секоја година во првата полна недела од октомври и трае седум дена.

(4) “Ден на детето” е последниот ден од “Детската недела”.

(5) Во време на траењето на манифестациите посветени на децата се организираат културни, забавни, образовни, спортско-рекреативни, активности од областа на екологијата и други активности посветени на децата.

(6) Активностите на манифестациите посветени на децата се финансираат од средствата што се собираат во времетраењето на манифестацијата.

Член 222

(1) За време на траењето на “Детската недела” се плаќа посебен износ на:

- секој продаден влезен билет за театар, кино, уметничка изложба и други културни манифестации,
- секоја поштенска пратка во внатрешниот сообраќај, освен на печатени работи,
- секој влезен билет на спортски натпревари и други спортски приредби,
- секој продаден возен билет во железничкиот, автомобилскиот, меѓународниот, меѓуградскиот и авионскиот сообраќај и

- на секој продаден облик на електронски музички и видеозапис, видеокасета и друго.

(2) Од плаќањето на износот од ставот (1) алинеја 1 на овој член се исклучуваат изложбите, приредбите и другите културни манифестации организирани од страна на ученици и студенти во јавни установи.

Член 223

Владата со одлука секоја година го утврдува начинот на наплата на износот за “Детската недела” од членот 222 од овој закон.

XIX. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 224

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на работодавачот, ако спротивно на одредбите од овој закон не дава податоци или дава неистинити податоци од кои зависи остварувањето на право од заштита на децата или користењето на услугите во установите.

(2) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и за одговорното лице во правното лице за прекршок од ставот (1) на овој член.

Член 225

Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на родителот или старателот на детето, корисник на право за заштита на деца, односно корисник на услуги во установите, ако изјавата или барањето што ги дал содржи неистинити или неточни податоци, а послужила како доказ за остварување на право од заштита на децата или за користење на услуга во установа за деца.

Член 226

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на одговорното лице во центарот за социјална работа, односно установата за деца кое спротивно на одредбите од овој закон ќе одобри право од заштитата на децата.

(2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на директорот на центарот за социјална работа, затоа што не постапил во согласност со членот 46 од овој закон.

(3) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во центарот за социјална работа за неводење или несоодветно водење на пропишаната евиденција и документација, како и за непостапување по решението за отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определениот рок (членови 195 став (2) и 215 став (1) алинеја 1).

(4) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во центарот за социјална работа за неподнесување на извештај за користењето на средствата и барање за потребните средства за правата (член 52).

Член 227

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на лице кое врши директна или индиректна дискриминација и малтретирање во остварувањето на правата и обликите на заштита на децата утврдени со овој закон (член 13).

(2) Глобата од ставот (1) на овој член ќе се изрече и за установа за социјална заштита и социјална сигурност кои решаваат за правата утврдени со закон, како и

за јавните установи за деца основани од Владата, општина, општините во градот Скопје и градот Скопје и приватните установи за деца кои се основани од правно и физичко лице и агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(3) Глобата од ставот (1) на овој член ќе му се изрече за прекршок и на физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност доколку врши директна дискриминација.

Член 228

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе ѝ се изрече за прекршок на установа за деца, односно физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност и агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, ако:

- организира политичко или верско организирање и дејствување и во установата за деца, односно кај физичкото лице или кај агенцијата се врши злоупотреба на децата од истите побуди, како и се врши психичко или физичко малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување или злоупотреба на децата (член 12 ставови (2) и (4)),

- остварува програми што не се донесени од надлежниот орган (член 168),

- остварува програми без прибавено позитивно мислење (членови 168 став (12) и 95 став (5)),

- остварува програма која не е одобрена од министерот (член 168 став (11)),

- не соработува со установи од здравствената дејност, односно не постапува по членот 172 став (1) од овој закон,

- постапи спротивно на одредбата од членот 172 став (2) од овој закон,

- не достави или не донесе годишна програма за работа (членови 168 и 95),

- не ги остварува стандардите и нормативите за вршење на дејноста (член 100 став (3)),

- основа установа за деца без одобрение (член 106),

- ја наруши основната намена и функција на објектот во периодот на траење на закупот (член 196),

- започне со работа и врши дејност, а не ги исполнува пропишаните услови, односно ако врши дејност без решение на надлежен орган (член 102),

- започне со работа без добивање на решение за вршење на одредени работи од дејноста (членови 78 став (3) и 88 став (2)),

- не извести за престанок на работа на приватната установа (член 113),

- физичкото лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца и агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст не води евиденција за корисниците и дадените услуги (членови 89 став (5) алинеја 3 и 79 став (1)),

- изврши избор на вработени спротивно на условите утврдени со овој закон,

- не ја води пропишаната евиденција и документација или ја води спротивно на пропишаното (член 195),

- користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 173 став (3)),

- не ги применува утврдените цени на услуги од надлежен орган (член 191),

- доставува неистинити податоци, како и незаконски или неправилно ги користи средствата (член 192),

- не овозможи вршење на надзор (член 212 став (5)),

- не ги извршува наредените мерки и дејствија (член 215) и

- не ја почитува забраната за работа на установата за деца, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност и не преземање на други мерки (член 219).

(2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на раководното лице во установата, односно кај агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на вработено лице во установата, во агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност, ако:

- врши психичко или физичко насилство и малтретирање или друго нечовечно постапување или злоупотреба на дете/ца (член 12),

- ја води евиденцијата и документацијата спротивно на членовите 79, 89 и 195 од овој закон и

- користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 173).

(4) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на директорот на јавната установа за деца ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени со годишниот финансиски план на установата (член 124).

Член 229

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на установа за деца која постапува спротивно на одредбите од овој закон во поглед на започнувањето, траењето и завршувањето на работното време на работниците (членови 67 и 69 став (5)).

(2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во установата за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 230

(1) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице кое не наплатува средства за „Детска недела“, односно кое не го уплатува наплатениот износ (член 222).

(2) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 231

(1) Прекршочната постапка за прекршоците предвидени во овој закон ја води надлежниот суд.

(2) Пред поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка за прекршоците предвидени со овој закон, министерството води постапка за порамнување согласно со Законот за прекршоци.

XX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 232

(1) Постојните јавни установи за деца - детски градинки основани од општината и општината во градот Скопје и запишани во Централниот регистар на Репуб-

лика Македонија ја сочинуваат мрежата на јавни установи за деца - детски градинки и со денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат да работат и да ја организираат и остваруваат дејноста згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст согласно со овој закон како јавни установи за деца - детски градинки основани од општината и општината во градот Скопје.

(2) Постојната јавна установа за деца - детско одморалиште „Илинден“ - Гостивар ќе продолжи да работи како јавна установа за деца - детско одморалиште основано од Владата.

(3) Постојните приватни установи за деца - детски градинки ќе продолжат да работат како приватни установи за деца - детски градинки основани врз основа на одобрение од Владата и извршен упис во Централниот регистар на Република Македонија по донесено решение за вршење на дејноста од министерот.

Член 233

(1) Постапките за основање и добивање решение за вршење на дејноста на приватни установи за деца - детски градинки започнати според Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11) и прописите донесени врз основа на него до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со тие прописи.

(2) Постапките за трансформација на правно лице започнати според членот 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 157/11) до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11) и прописите донесени врз основа на него.

Член 234

(1) Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесување на прописите од овој закон ќе се применуваат прописите што биле во сила пред денот на влегувањето во сила на овој закон, освен одредбите од Правилникот за поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче и на правото на родителски додаток за дете („Службен весник на Република Македонија“ број 168/2008 и 34/2009) кои се однесуваат на родителскиот додаток за дете (за трето и четврто дете) кои ќе продолжат да се применуваат до завршување на периодот на користење на родителскиот додаток за дете (за трето и четврто дете) за стекнато право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) во постапката на нивното користење.

Член 235

(1) Постојните установи за деца се должни да се усогласат со предвидените услови за работа од овој закон во рок од една година од денот на донесувањето на прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

(2) Вработените со високо, више и средно образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон немаат соодветен вид и степен на образование и имаат најмалку пет години работно искуство на соодветното

работно место, можат и понатаму да ја вршат работата на работното место на кое се затечени со влегувањето во сила на овој закон.

(3) Вработените со високо, више и средно образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон немаат соодветен вид и степен на образование и немаат најмалку пет години работно искуство на соодветното работно место се должни во рок од осум години од денот на влегувањето во сила на овој закон да го стекнат потребниот вид и степен на образование.

(4) Доколку во рокот предвиден во ставот (3) на овој член вработените не го оформат своето образование, работниот однос ќе им престане.

(5) Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување, воспитание и образование на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца се формира во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(6) Во установите за деца - детски градинки стручните работници (педагог, социјален работник, дефектолог, логопед, лекар, педијатар и стоматолог), стручните соработници (музички педагог, ликовен педагог, педагог по физичко воспитание, виша медицинска сестра и социјален работник), воспитувачите и негователите се должни најдоцна во рок од 12 месеци од основање на Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца да се стекнат со соодветна лиценца за работа за која не треба да го платат трошокот за издавање.

(7) Стручните лица кои работат во установите за деца - детски градинки и кои на денот на влегувањето во сила на овој закон имаат пет години до пензионирање не обезбедуваат лиценца за работа.

Член 236

(1) Директорите на јавните установи за деца (детски градинки и детско одморалиште) избрани, односно именувани пред денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ги вршат своите функции до изборот, односно именувањето на нов орган на раководење, согласно со овој закон и се должни најдоцна во рок од 12 месеци од основање на Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца да се стекнат со лиценца за директор за која не треба да го платат трошокот за издавање.

(2) Органите на управување на јавни установи за деца (детските градинки и детското одморалиште) избрани пред денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ја вршат својата функција до изборот на нов орган на управување, согласно со овој закон.

(3) Детските градинки/детско одморалиште ќе ја усогласат својата работа и своите акти со одредбите од овој закон во рок од една година од денот на донесувањето на прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

Член 237

Барањата за остварување, односно продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток и родителски додаток за дете, како и за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче поднесени пред денот на влегувањето во сила на овој закон и кои не се решени до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се решат според одредбите на прописите кои важеле до влегувањето во сила на овој закон.

Член 238

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да се остварува стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) согласно со одредбите на членовите 30-а и 30-б од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина утврдена со членот 9 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 156/2009).

(2) Стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) од ставот (1) на овој член ќе продолжи да се остварува, односно продолжува до завршување на периодот на користење на оствареното, односно продолженото право на родителски додаток за дете (за трето дете до завршување на периодот од десет години, а за четврто дете и кај единствениот родителски додаток до завршување на периодот од 15 години) согласно со членот 30-а од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина од 8.048 денари за трето дете, 11.267 денари за четврто дете и 16.096 денари за единствениот родителски додаток за дете кои висини ќе се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(3) Продолжувањето на користењето на стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) од ставот (1) на овој член ќе се остварува на пропишани образци на барања и потребна документација, во постапка согласно со одредбите од овој закон.

Член 239

Во случај кога порастот на трошоците на живот за претходната година се пониски од последната година на усогласување, или се со негативен предзнак, не се врши усогласување на висината на правата, како и на висината на просечните месечни приходи по член на семејството за остварување на правото на детски додаток (граничниот износ), односно истите ќе се обезбедуваат со последната усогласена година како поповолна за корисникот.

Член 240

Од денот на влегувањето во сила на овој закон до започнувањето на примената на членот 22 од овој закон, ќе продолжи да се применува одредбата од членот 16 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008).

Член 241

Одредбите од членовите 22 и 34 став (2) од овој закон ќе започнат да се применуваат по влегувањето на Република Македонија во Европската унија.

Член 242

(1) Програмата за рано учење и развој од членот 168 став (5) од овој закон ќе се донесе во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесување на програмата од ставот (1) на овој член во јавните установи за деца - детски градинки ќе се применуваат Основите на програмата за воспитно-образовна работа со деца од предучилишна возраст во јавните детски градинки.

Член 243

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11).

Член 244

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J PËR MBROJTJEN E FEMIJEVE

I. DISPOZITA THEMELORE

Neni 1

Me kete ligj rregullohet sistemi dhe organizimi i mbrojtjes së femijeve.

Neni 2

(1) Mbrojtja e femijeve eshte veprimtari e organizuar e bazuar në të drejtat e femijeve, si dhe në të drejtat dhe obligimet e prinderve për planifikimin e familjes dhe të shtetit dhe të njesive të vetadministrimit lokal për udheheqjen e politikës popullore humane.

(2) Mbrojtja e femijeve realizohet me sigurimin e kushteve dhe nivelit të standardit jetesor që korresponдон me zhvillimin fizik, mental, emocional, moral dhe social të femijeve.

(3) Shteti, si dhe njesite e vetadministrimit lokal kujdesen për dhenien e ndihmes adekuatе materiale prinderve për mbajtjen, ngrитjen, kujdesin dhe mbrojtjen e femijeve dhe organizimin dhe sigurimin e zhvillimit të institucioneve dhe shërbimeve për mbrojtjen e femijeve.

Neni 3

Mbrojtja e femijeve sipas ketij ligji realizohet permes sigurimit të të drejtave të caktuara, mjeteve dhe formave për mbrojtjen e femijeve.

Neni 4

Në zbatimin e dispozitivаtе të ketij ligji niset nga parimet e mbrojtjes së të drejtës së jetes dhe zhvillimit të femijes, mbrojtjes së interesit më të mire të femijes, sigurimit të standardit minimal për çдо femije në kushte të barabarta, perjashtimit të çfaredо qofte forme të diskriminimit, respektimit të të drejtës së femijes për liri dhe siguri të personalitetit, mendimit dhe shprehjes së lire, bashkimit dhe arsimimit, kushteve për jete të shëndetshme dhe realizimit të të drejtave tjera sociale dhe lirive të femijes.

Neni 5

(1) Shteti e siguron të drejtën e femijes që та shpreh mendimin e tij për të gjithа ceshtjet që kane të bejne me të dhe mendimit të femijes t'i kushtohet vemendje e vecante në pajtim me moshen e tij dhe pjekurine e femijes.

(2) Shprehja e femijes mund të jete e drejtperdrejte ose permes perfaqesuesit ose organit adekuat në menyre dhe në pajtim me proceduren e percaktuar dhe ligj.

Neni 6

(1) Të drejta për mbrojtjen e femijeve sipas ketij ligji jane:

- 1) shtesa të femijeve;
- 2) shtesa e vecante;
- 3) ndihma e njehershme në para për foshnje të sapolin-dur;
- 4) shtesa të prinderve për femije dhe
- 5) participim.

(2) Të drejtat nga paragrafi (1) i ketij ligji, në kushte të percaktuara me kete ligj, i siguron shteti.

(3) Vellim më të madh të të drejtave nga paragrafi (1) i ketij neni, mund të siguroje komuna, komuna në Qytetin e Shkupit dhe Qyteti i Shkupit, nese për kete siguron mjete nga burime të veta.

(4) Menyren dhe kriteret e peraferta për realizimin e të drejtave për mbrojtjen e femijeve nga paragrafi (3) i ketij neni, i percakton keshilli i komunes, keshilli i komunes në Qytetin e Shkupit dhe Keshilli i Qytetit të Shkupit.

Neni 7

Format e mbrojtjes së femijeve sipas ketij ligji jane:

- 1) perkujdesja dhe edukimi i femijeve të moshes parash-kollorë;
- 2) pushimi dhe rekreacioni i femijeve dhe
- 3) forma tjera të mbrojtjes.

Neni 8

Veprimtaria e mbrojtjes së femijeve eshte me interes publik.

Neni 9

Në sigurimin e mbrojtjes së femijes dhe të drejtave të tij, të percaktuara në ligj, perfshihen: prinderit, familja, kujdestaret e femijes dhe familja perkujdesese, si dhe nga institucionet për femije, institucionet arsimore, sociale, shendetesore dhe kulturore dhe individet, institucionet shteterore dhe institucionet e njesive të vetadministrimit lokal, organizatat dhe persona tjere fizike dhe juridike aktivitetet e të cilave jane të lidhura me dhenien e perkrahjes dhe ndihmes femijeve.

Neni 10

(1) Të drejtat e femijeve të percaktuara në nenin 6 të ketij ligji, jane të drejta personale dhe nuk mund të barten.

(2) Të drejtat e femijeve që perbehen nga të ardhura në para, nuk mund të jene lende e permbarimit.

Neni 11

(1) Si femije, sipas ketij ligji, konsiderohet çдо person deri në 18 vjet, si dhe persona me pengesa në zhvillimin trupor dhe mental deri në 26 vite të mbushura.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, gjate realizimit të shteses për femije si femije konsiderohet personi deri në 18 vite të mbushura edhe nese personi që eshte në moshe shkollorë gjendet në shkollim të rregullt.

Neni 12

(1) Ndalohet çдо forme e diskriminimit në baze të races, ngjyres së lekures, gjinise, gjuhes, religjionit, bindjes politike apo bindjes tjeter, origjines nacionale, etnike ose sociale, perkatesise kulturore ose perkatesise tjeter, gjendjes pronesore, paaftesise, lidnjes ose statusit tjeter të femijes ose prinderit të tij apo kujdestarit ligjor.

(2) Ndalohen të gjithа format e shfrytezimit seksual dhe keqperdorimit seksual të femijeve (shqetesim, pornografi për femije, prostitucion femijeror), mashtrimi i dhuns-hem, shitja ose tregtia me femije, dhuna dhe keqtrajtimi psikik dhe fizik, denimi ose veprimi tjeter johuman, të gjithа

llojet e eksploatimit, shfrytezimi komercial dhe keqperdorimi i femijeve me të cilat cenohen të drejtat dhe liritë themelore të njeriut dhe të drejtat e femijes.

(3) Shteti dhe institucionet e sistemit i ndermarrin të gjitha masat për mbrojtjen e femijeve nga perdorimi ilegal dhe çdo lloj keqperdorimi të punes së femijes në prodhimtarinë ilegale dhe tregtine me droga dehese, substanca psikotropike dhe prekursorë.

(4) Ndalohet keqperdorimi i femijeve për shkak të organizimit dhe veprimit politik ose fetar.

(5) Ndalohet perfshirja e femijeve në konflikte të armatosura dhe rekrutimi i tyre në njesite që realizojnë veprime luftarake dhe veprime tjera.

(6) Shteti dhe institucionet e sistemit janë të obliguar që t'i ndermarrin të gjitha masat e nevojshme që t'i sigurojnë të drejtat e femijes edhe për pengimin e të gjitha formave të diskriminimit dhe keqperdorimit pa marre parasysh vendin se ku janë kryer ato veprime, peshen, intensitetin dhe kohëzgjatjen e tyre.

(7) Çdo qytetar detyrohet që para organit kompetent të paraqesë cfaredo qofte forme të diskriminimit, keqperdorimit dhe shfrytezimit të femijes në format e theksuara në paragrafet (1), (2), (3), (4) dhe (5) të ketij neni edhe atë menjëherë pas marrjes së njohurive për ngjarjen.

Neni 13

(1) Ndalohet cfaredo lloj i diskriminimit të drejtperdrejt apo të terthorte dhe keqtrajtimit në realizimin e të drejtave dhe formave të mbrojtjes së femijes, të percaktuara me kete ligj.

(2) Ndalimi nga paragrafi (1) i ketij neni, ka të beje me të gjitha institucionet për mbrojtje sociale dhe siguri sociale që vendosin për të drejtat e percaktuara me ligjin, institucionet publike për femije të themeluara nga Qeveria e Republikës së Maqedonise (në tekstin e metejme: Qeveria), institucionet publike për femije të themeluara nga komuna, komunat në Qytetin e Shkupit, Qyteti i Shkupit dhe institucionet private për femije të themeluara nga persona fizike dhe juridike, personi juridik i regjistruar si agjenci për dhenien e sherbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e femijeve të moshes parashkolllore, si dhe personi fizik që kryen pune të caktuara nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim i femijeve si veprimtari profesionale.

Neni 14

(1) Diskriminim i drejtperdrejt, sipas nenit 13 të ketij ligji, është çdo veprim me të cilin kerkuesi ose shfrytëzuesi i mbrojtjes së femijeve ka qene i vendosur në pozite të pavolitshme nga shfrytëzues tjere në raste krahasimtare për shkak të perkatesise racore, etnike ose perkatesise tjeter.

(2) Diskriminim i terthorte, sipas ketij ligji, ekziston kur me dispozite të caktuar neutrale, kriter ose praktike, e vendos kerkuesin ose shfrytëzuesin e mbrojtjes së femijeve në pozite të pavolitshme në raport me persona tjere për shkak të perkatesise racore, etnike ose perkatesise tjeter, pervec nese janë percaktuar kriteret ose praktika që janë objektivist të arsyeshme me qellim legjitim dhe mjetet për arrijten e atij qellimi janë të pershtatshme dhe të domosdoshme.

Neni 15

(1) Në rastet e diskriminimit nga nenet 13 dhe 14 të ketij ligji, kerkuesi ose shfrytëzuesi i të drejtave dhe formave të mbrojtjes së femijeve ka të drejte që të kerkoje mbrojtje nga organi kompetent.

(2) Çdo veprim diskriminues, i bere në kryerjen e detyres zyrtare paraqet baze për ngritjen e procedurës për diskriminim në pajtim me Ligjin për pengim dhe mbrojtje nga diskriminimi.

Neni 16

(1) Perkujdesja dhe edukimi i femijeve organizohet dhe sigurohet në institucione publike dhe private për femije.

(2) Institucione për perkujdesje dhe edukim të femijeve janë: kopshtet për femije dhe qendrat për zhvillim të hershem të femijeve dhe mund të jene: publike (shtetore, të komunes dhe të komunes në Qytetin e Shkupit) dhe private.

(3) Perkujdesja dhe edukimi i femijeve mund të organizohet dhe realizohet edhe në institucione tjera dhe kushte hapësirë, në kushte të percaktuara me kete ligj.

Neni 17

(1) Perkujdesja dhe edukimi i femijeve nga mosha parashkolllore është forme e mbrojtjes së femijeve që e perbejnë të gjithë personat fizike dhe juridike në territorin e Republikës së Maqedonise, veprimtaria themelore e të cileve është kryerja e puneve në lidhje me perkujdesjen dhe edukimin e femijeve të moshes parashkolllore.

(2) Persona juridike nga paragrafi (1) i ketij neni nenkuptohen:

- kopshtet e femijeve,
- qendrat për zhvillim të hershem të femijeve dhe
- Agjencite për dhenien e sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkolllore.

(3) Persona fizike nga paragrafi (1) i ketij neni, nenkuptohen personat fizike që kryejnë punë të caktuara nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshes parashkolllore.

(4) Personat juridike nga paragrafi (2) alinete 1 dhe 2 të ketij neni mund të organizohen si institucione publike dhe institucione private.

(5) Institucione publike janë personat juridike që janë themeluar nga komuna, komunat e Qytetit të Shkupit dhe Qeveria në kushte të percaktuara me kete ligj.

(6) Institucionet private janë persona juridike të themeluar nga persona vendas ose të huaj fizike ose juridike në kushte të percaktuara me kete ligj.

Neni 18

(1) Pushim dhe rekreacion i femijeve organizohet dhe sigurohet në institucione publike dhe private për femije.

(2) Institucione për pushim dhe rekreacion të femijeve janë: publike (pushimore shtetore për femije, pushimore komunale për femije dhe pushimore për femije e Qytetit të Shkupit) dhe pushimore private për femije.

Neni 19

(1) Institucionet për femije kanë cilesine e personit juridik dhe regjistrohen në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonise.

(2) Institucionet për femije kanë statut.

(3) Statutin e miraton organi i menaxhimit të institucionit për femije.

(4) Pelqim për statutin e institucionit publik për femije të themeluar nga komuna dhe komunat e Qytetit të Shkupit, jep keshilli i komunes dhe i komunes në Qytetin e Shkupit.

(5) Pelqim për statutin e institucionit publik për femije të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, jep keshilli i komunes dhe i Qytetit të Shkupit.

(6) Pelqim për statutin e institucionit publik për femije të themeluar nga Qeveria jep organi i administrates shtetore kompetent për punet nga sfera e mbrojtjes së femijeve (në tekstin e metejme: Ministria).

(7) Për shkak të specifikës së mbrojtjes së femijeve, pelqim për statutin e institucionit privat për femije jep keshilli i komunes në rajonin e së ciles është selia e institucionit, në afat prej 15 diteve nga dita e parashtrimit të kerkeses.

(8) Nese në afatin nga paragrafi (7) i ketij neni keshilli i komunes nuk prononcohet, konsiderohet se pelqimi eshte dhene.

(9) Institucioni për femije ka vule.

(10) Në mesin e vules së institucionit publik eshte stema e Republikes së Maqedonise, kurse anash eshte emri i Republikes së Maqedonise, emri dhe vendi i institucionit.

Neni 20

(1) Zhvillimi i veprimtarise për mbrojtjen e femijeve percaktohet me programin për zhvillimin e veprimtarise për mbrojtjen e femijeve.

(2) Programin nga paragrafi (1) i ketij neni e miraton Qeveria.

(3) Qeveria e percakton rrjetin e institucioneve publike për femije (kopshteve për femije dhe qendrave për zhvillim të hershem të femijeve) të themeluara nga komuna dhe komunat në Qytetin e Shkupit, me propozim të Ministrise pas mendimit paraprak të komunes dhe të komunes në Qytetin e Shkupit.

(4) Qeveria e percakton rrjetin e pushimoreve publike për femije, të themeluara nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, me propozim të Ministrise pas mendimit paraprak të keshillit të komunes dhe të Qytetit të Shkupit.

(5) Qeveria e percakton rrjetin e institucioneve publike për femije të themeluar nga Qeveria me propozim të Ministrise.

(6) Gjate percaktimit të rrjetit të institucioneve për femije nga paragrafet (3), (4) dhe (5) të ketij neni, Ministria dorizon te Qeveria pasqyre të institucioneve private për femije.

II. TË DREJTA PËR MBROJTJEN E FEMIJEVE

1. Shtesa për femije

Neni 21

Shtesa për femije eshte e drejte e femijes dhe sigurohet si kompensim në para për mbulimin e një pjese të shpenzimeve në ngritjen dhe zhvillimin e femijes.

Neni 22

(1) E drejta për shtesa për femije sigurohet për femije, shtetas të Republikes së Maqedonise, që eshte në shkollim të rregullt në Republiken e Maqedonise.

(2) Të drejten për shtesa për femije mund ta realizoje njeri nga prinderit e femijes, kujdestari ose personi të cilit me aktvendim të qendres kompetente për pune sociale i eshte besuar femija dhe jeton në familje me të (në tekstin e metejme: shfrytezuesi) në kushte të percaktuara me kete ligj.

(3) Shfrytezuesi duhet të jete shtetas i Republikes së Maqedonise me vendbanim të perhershëm në Republiken e Maqedonise tre vitet e fundit para parashtrimit të kerkeses.

(4) Shfrytezuesi të drejten për shtesa për femije mund ta realizoje vetem sipas një baze.

Neni 23

Shtetasi i huaj që ka vendbanim në territorin e Republikes së Maqedonise mund ta realizoje shtesen për femije në pajtim me kete ligj dhe marrevshjet e ratifikuara nderkombetare në pajtim me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise.

Neni 24

Shtesa për femije realizohet varesisht nga mosha e femijes dhe gjendja materiale e familjes.

Neni 25

(1) E drejta e shteses për femije sigurohet për femije deri në mbushjen e 18 viteve edhe nese femija i moshes shkollore eshte në shkollim të rregullt, edhe atë:

- për femije që eshte nxenes i rregullt në shkolle fillore deri në perfundimin e shkollimit për aq vite sa zgjat shkollimi i rregullt, perfundimisht me 31 gusht të vitit dhe

- për femije që eshte nxenes i rregullt në shkolle të mesme, për çdo vit shkollor perfundimisht me 31 gusht të vitit, por më së gjati deri në mbushjen e 18 viteve.

(2) Femijes të cilit i eshte nderprere cilesia e nxenesit të rregullt nuk i takon shtese për femije dhe e drejta i nderpritet nga dita e pare e muajit të ardhshëm pas perfundimit të asaj cilesie.

(3) Femija që plotesisht dhe pergjithmone ose për më gjate se një vit do të mbetet i paaftë për pune para se t'i mbush 15 vite, ose gjate shkollimit të rregullt, ka të drejte për shtesa për femije gjate kohezgjatjes së paaftesise së femijes, por më së gjati deri në 18 vite moshë.

(4) Si i paaftë për pune plotesisht dhe pergjithmone konsiderohet edhe femija të cilit i eshte pranuar e drejta e aftesimit për pune deri në perfundimin e tij të suksesshem, por më së gjati deri në mbushjen e 18 viteve.

(5) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, të drejte për shtese për femije ka femija i cili për shkak të semundjes ose lendimit eshte i penguar që rregullisht ta ndjeke mesimin dhe për shkak të pengeses së atille arsimit e vazhdon me korrespondence në pajtim me ligjin.

Neni 26

(1) Shtesa për femije u takon femijeve që prindi i mban, edhe atë për: femije të lindur në martesë ose jashtë martesë, femije të adoptuar, si dhe për nipër, vellezer, motra dhe për femije tjere të marre për mbajtje.

(2) Për femijet e marre për mbajtje, shtese për femije u takon edhe kur ata kane prinder, nese:

- prinderit jane plotesisht apo pergjithmone të paaftë për pune,

- jane në vuajtje të denimit me burg,

- u eshte hequr e drejta prinderore dhe

- prinderit jane në shkollim të rregullt.

(3) Shtesa për femije nga paragrafi (2) i ketij neni, u takon në rast kur edhe prinderit edhe femijet nuk kane prone ose të hyra tjera nga të cilat femijet mund mbahen.

(4) Shtesa për femije i takon edhe femijes i cili eshte pa kujdes prinderor, e që eshte i vendosur në familje perkujdesese.

Neni 27

(1) Gjendja materiale e familjes percaktohet në baze të të hyrave që i realizon familja dhe numrit të anetareve të familjes.

(2) Të hyra në baze të të cilave percaktohet gjendja materiale e familjes konsiderohen të hyrat e realizuara në të gjitha bazat e të gjitha anetareve të familjes si të hyra të familjes, si vijon:

- rroge dhe kompensime të rroges (të zvogeluara për kontributet e percaktuara me ligj),

- të hyra pensionale në pajtim me ligjin,

- kompensim në para për persona të papunesuar,

- ndihme e perhershme në para,

- ndihme sociale në para,

- të hyra në baze të: prones dhe të drejtave pronesore; në baze të kryerjes së veprimtarise së pavarur, në baze të kryerjes së veprimtarise zeytare etj, dhe të hyra tjera që i nenshtrohen tatimit (nga të drejta autoriale, të drejta të pronesise industriale, marrevshje për veper, ekspertize, të hyra të perkohshme),

- të hyra në baze të kryerjes së veprimtarisë bujqesore që paraqesin të hyra kadastrale, që ka sherbyer si baze për percaktimin e tatimit mbi të hyra nga veprimtaria bujqesore),

- të hyra në baze të punës së perkohshme jashtë vendit,
- të hyra të realizuara jashtë vendit të punetoreve të derguar jashtë vendit,
- alimentacion dhe bursa dhe
- pagese invalide civile.

(3) Si të hyra sipas paragrafit (2) të këtij neni, nuk konsiderohen shtesa e vecante, kompensimet për demtim trupor, kompensimi në para për ndihme dhe perkujdesje nga personi tjetër, ndihma e njeherëshme në para, ndihma e njeherëshme në para për foshnje të sapolindur, shtesa të femijëve për prinder, të hyrat e familjes perkujdesese, kompensimi në para për shpenzime për personin e perkujdesur në familje perkujdesese, ndihma në rast të fatkeqesive elementare, subvencione në baze të veprimtarisë bujqesore si profesion i vetëm dhe alimentacioni që e jep prindi për mbajtjen e femijes nga shkurorëzimi i martesës.

(4) Gjate percaktimit të së drejtës për shtese për femije, të hyrat e pergjithshme të realizuar në vitin paraprak nga paragrafi (2) alinete 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10 dhe 11 të këtij neni dhe të hyrat e realizuara të pergjithshme nga para vitit paraprak nga paragrafi (2) alinete 6 dhe 7 të këtij neni, të të gjitha anetareve të familjes mbledhen veç e veç dhe pjesetohen me 12, perkatesisht për aq muaj për sa janë realizuar.

(5) Të hyrat mesatare mujore të familjes nga paragrafi (4) i këtij neni, pjesetohen me numrin e anetareve të familjes.

Neni 28

(1) Familjen sipas këtij ligji e perbejne bashkeshortet e martuar dhe të pamartuar, femijet e lindur në martese, jashtë martese ose të adoptuar, të biresuar, niper pa prind të marre për mbajtje dhe motra dhe vellezer të mitur (nese nuk kane prinder dhe jane pa mjete për ekzistence), që perbejne një bashkesi të jetesës, ekonomizimit dhe shpenzimit.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, anetar i familjes nuk konsiderohen: personat që shteti u ka siguruar mbajtje të plote pa pagese, që qendrojnë së paku gjashtë muaj jashtë vendit ose gjenden në vuajtje të denimit me burg.

Neni 29

(1) Të drejte për shtese për femije ka femija në familje, të hyrat e së ciles në të gjitha bazat për anetar të familjes janë deri 2 490 denare, kurse për femije të prindit vetëmbajtes janë deri 4 980 denare.

(2) Shumat nga paragrafi (1) i këtij neni, harmonizohen me rritjen e shpenzimeve për jetese për vitin paraprak të publikuar nga Enti Shtetëror i Statistikes, në janar për vitin rrjedhes.

Neni 30

Shtesa për femije nuk jepet për:

- femije i cili për shkak të edukimit, shkollimit ose aftësimit është në ent ose institucion në të cilat teresisht falas është perkujdesur gjate kohës në të cilën gjendet në ent apo institucion dhe

- femije shtetas të Republikës së Maqedonise për të cilin prindi ka realizuar të drejte të shteses për femije në pajtim me rregullat e shtetit tjetër.

Neni 31

(1) Lartesia e shteses për femije është:

1) për femije të moshës parashkollore dhe për femije nxenes në shkolle fillore 716 denare dhe

2) për femije nxenes në shkolle të mesme deri në mbushjen e 18 viteve 1 136 denare.

(2) Për femijet e paaftë plotesisht dhe pergjithmone për pune, lartesia e shteses për femije percaktohet në menyren në vijim:

1) për femije të paaftë në teresi dhe pergjithmone për pune deri në 15 vite moshe 716 denare dhe

2) për femije të paaftë për pune plotesisht dhe pergjithmone mbi 15 vite jete deri në mbushjen e 18 viteve moshe 1 136 denare.

(3) Shuma e pergjithshme mujore për shtese për femije për femijet për të cilët prindi e ka realizuar të drejten është 1 800 denare.

(4) Shumat nga paragrafet (1) dhe (2) të këtij neni, dhe shuma e pergjithshme mujore nga paragrafi (3) i këtij neni, harmonizohen me rritjen e shpenzimeve për jetese për vitin e kaluar, të publikuara në Entin Shtetëror të Statistikes, në janar për vitin rrjedhes.

(5) Me kalimin e femijes nga shkolle fillore në shkolle të mesme ndryshohet lartesia e shteses për femije nga muaji i parë i vitit shkollor.

(6) Me perjashtim nga paragrafi (5) i këtij neni, për femije që plotesisht apo pergjithmone apo për më gjate se një vit do të mbetet i paaftë për pune para se t'i mbushë 15 vite ose gjate shkollimit të rregullt, si dhe për femije të cilët i pranohet e drejta e aftësimit për pune, lartesia e shteses për femije i ndryshohet nga muaji i ardhshëm pas mbushjes së 15 viteve moshe.

2. Shtesa e vecante

Neni 32

(1) Për femije me nevoja specifike që ka pengesa në zhvillimin trupor ose mental ose pengesa të kombinuara në zhvillim deri në 26 vite moshe sigurohet shtese e vecante si kompensim në para.

(2) Kostatim, vleresim dhe mendim për nevojën për realizim të shteses së vecante jep organi profesional për vleresimin e llojit dhe shkallës së pengesës së personave në zhvillimin mental ose trupor.

Neni 33

Femije me pengesa në zhvillim dhe me nevoja specifike sipas këtij ligji është femija me:

- pengesa të rënda, më të rënda dhe shume të rënda në zhvillimin trupor,

- pengese mentale mesatare, e rënde ose e thelle,

- forma shume të rënda të sëmundjeve kronike,

- shkalle shume e lartë e demtimit të të parit, degjimit ose të të folurit (person i verber dhe person i verber praktikisht; person i shurdher praktikisht dhe person i shurdher totalisht; person me mungesë të plote të të folurit, person me të folur të demtuar rënde për shkak të paralizes për femije, person me autizem, person me të folur të demtuar apo të humbur që e ka pasur më parë) dhe

- më shume lloje të pengesave (të kombinuara) në zhvillim.

Neni 34

(1) Të drejte për shtese të vecante ka njeri prej prinderve të femijes ose personi të cilit me aktvendim të qendres kompetente për pune sociale i është besuar femija dhe jeton në familje me të, me vendbanim të perhershëm në Republikën e Maqedonise, nese femija është shtetas i Republikës së Maqedonise me vendbanim të perhershëm në Republikën e Maqedonise deri në mbushjen e 26 viteve moshe, nese nuk është perkujdesur në menyre institucionale në ngarkim të shtetit.

(2) Тë drejte për shtese të vecante ka edhe personi me status të pranuar të refugjatit dhe personi nën mbrojtje subsidiare, që ka femije me pengesa në zhvillim dhe me nevoja specifike në kushte të percaktuara me kete ligj.

Neni 35

- (1) Lartesia e shteses së vecante është 4 202 denare.
- (2) Shuma nga paragrafi (1) i ketij neni, harmonizohet me rritjen e shpenzimeve për jetese për vitin paraprak të publikuara nga Enti Shtetëror i Statistikës, në janar për vitin rrjedhes.

3. Ndihma e njehershme në para për foshnje të sapolindur

Neni 36

- (1) Ndihma e njehershme në para për foshnje të sapolindur i sigurohet familjes për foshnje të pare të sapolindur.
- (2) Foshnje e pare e sapolindur konsiderohet femija që është foshnje e pare e sapolindur me radhe nga nena.
- (3) Foshnje e pare e sapolindur nga paragrafi (2) i ketij neni do të konsiderohen edhe femijet kur nena gjate lindjes së pare do të linde më shumë femije përnjehere (binjake, trinjake e më shumë).
- (4) Foshnje e pare e sapolindur do të konsiderohet edhe femija i pare i adoptuar, si edhe kur do të adoptohen më shumë femije përnjehere (binjake, trinjake e më shumë) gjatë adoptimit të pare, në moshe të femijes/femijeve deri në një vit nese nena nuk ka foshnje të pare të sapolindur sipas paragrafeve (2) dhe (3) të ketij neni.

Neni 37

- (1) Тë drejte të shfrytëzimit të ndihmes së njehershme në para për foshnje të sapolindur ka njeri prej prinderve, shtetas i Republikës së Maqedonisë me vendbanim të përhershëm në Republikën e Maqedonisë për femije të lindur në territorin e Republikës së Maqedonisë.
- (2) Lartesia e ndihmes së njehershme në para për foshnje të sapolindur është 4 829 denare.
- (3) Shuma nga paragrafi (2) i ketij neni, harmonizohet me rritjen e shpenzimeve për jetese për vitin paraprak të publikuara nga Enti Shtetëror i Statistikës, në janar për vitin rrjedhes.

4. Shtesa të prinderve për femije

Neni 38

- (1) Shtese të prinderve për femije realizon nena për femijen e vet të trete të lindur të gjalle.
- (2) Тë drejten nga paragrafi (1) i ketij neni, e realizon nena e cila është shtetase e Republikës së Maqedonisë me vendbanim të përhershëm në Republikën e Maqedonisë në tre vitet e fundit para parashtrimit të kërkesës.
- (3) Тë drejten nga paragrafi (1) i ketij neni, e realizon nena e cila kujdeset drejtperdrejt për femijen për të cilin ka paraqitur kërkesë, femijet e së ciles nga rendi paraprak i lindjes nuk janë vendosur në institucion për mbrojtje sociale, familje perkujdesese ose nuk janë dhene për adoptim dhe të ciles nuk i është hequr e drejta prinderore mbi femijet nga rendi paraprak i lindjes.
- (4) E drejta nga paragrafi (1) i ketij neni, nuk mund të realizohet nese nena gjate shtatezenise nuk ka bere kontrole shëndetësore dhe kontrole tek mjeku i zgjedhur-specialist i gjinekologjiise dhe akusherise.
- (5) E drejta nga paragrafi (1) i ketij neni, nuk mund të realizohet, perkatesisht do ta humb të drejten tanime të marre, nese:
  - nuk behen vaksinimet e detyrueshme të femijes në pajtim me ligjin dhe

- femija nuk regjistrohet dhe rregullisht nuk e ndjek mesimin në shkolle fillore në pajtim me ligjin.

(6) Me perjashtim nga paragrafi (5) alinete 1 dhe 2 të ketij neni, e drejta e shteses prinderore realizohet edhe për femijen:

- që për shkak të sëmundjes ose lëndimit është i penguar që rregullisht ta ndjek mesimin dhe për shkak të pengesës së atilë e vazhdon arsimin me korrespondence në pajtim me ligjin dhe
- që për shkak të shkalles së pengesës nuk mund të arsimohet në pajtim me ligjin.

(7) E drejta nga paragrafi (1) i ketij neni, nuk mund të realizohet nese nena në momentin e parashtrimit të kërkesës jeton dhe punon jashtë vendit.

(8) Тë drejten nga paragrafi (1) i ketij neni në rast kur nena nuk është gjalle, ta kete braktisur femijen, ose për shkaqe të arsyeshme të jete e penguar që drejtperdrejt të kujdeset për femijen, të drejten në vend të nenes mund ta realizojë babai ose kujdestari nese i ploteson kushtet nga paragrafet (1) deri (7) të ketij neni.

(9) Shkaqe të arsyeshme nga paragrafi (8) i ketij neni, janë:

- mjekimi më i gjate spitalor në vazhdimësi i nenes,
- gjendja e shëndetësore e rrezikuar seriozisht e nenes,
- qëndrimi studimor, persosja dhe specializimi i nenes dhe
- aftësia e hequr për pune e nenes.

Neni 39

- (1) Shtesa prinderore për femije të trete nga neni 38 i ketij ligji paguhet në muaj, për periudhe prej dhjete vitesh, në lartesi prej 8 048 denare.
- (2) Shuma nga paragrafi (1) i ketij neni, harmonizohet me rritjen e shpenzimeve për jetese për vitin paraprak, të publikuara nga Enti Shtetëror i Statistikës, në janar për vitin rrjedhes.

5. Participimi

Neni 40

- (1) Varesisht nga gjendja materiale e familjes, sigurohet participim në shpenzimet për perkujdesje dhe edukim dhe pushim dhe rekreacion të femijeve në institucion publik për femije
- (2) Participimi nga paragrafi (1) i ketij neni sigurohet në cmimin e shërbimit për femije që e paguan prindi.
- (3) Participimi sigurohet nga Buxheti i Republikës.

6. Procedura për realizimin e të drejtave për mbrojtjen e femijeve

Neni 41

- (1) Procedura për realizimin, perkatesisht vazhdimin e të drejtës për mbrojtjen e femijeve, ngrihet pas kërkesës së parashtruar të prindit, perkatesisht kujdestarit të femijes.
- (2) Kërkesa për realizimin e të drejtës për mbrojtjen e femijeve nga neni 6 paragrafi (1) i ketij ligji, pervec për të drejten nga pika 5, me dokumentacionin e nevojshëm në shtojce parashtrohet te qendra për pune sociale, kompetente për rajonin në të cilin parashtruesi i kërkesës ka vendbanim, ndersa për ndihme të njehershme në para për foshnje të sapolindur dhe për shtese prinderore për femije te qendra për pune sociale, kompetente për rajonin në të cilin nena ka vendbanim të përhershëm.
- (3) Qendra për pune sociale do t'i shfrytëzoje të dhenat personale të parashtruesit për nevojat e procedurës, në pajtim me rregullat për mbrojtjen e të dhenave personale.

(4) Dokumentacionin (certifikatat, vertetimet etj.) për fakte për të cilat organi i administrates shtetore ose subjekti tjetër kompetent për vendimarrje mban evidence zyrtare, do të konsiderohet se parashtruesi i kerkeses e ka dorezuar me kerkese, nese qendra për pune sociale kompetente mund ta marrë me detyrë zyrtare.

(5) Të dhënat për faktet si dhe dokumentacionin perkatës për të cilat evidence zyrtare mban qendra për pune sociale, personi zyrtar që e udhëheq procedurën i siguron me detyrë zyrtare dhe konsiderohet se parashtruesi i kerkeses i ka parashtruar me kerkese.

(6) Menyra e marrjes dhe shkëmbimit të të dhënave personale të parashtruesit të kerkeses, e që janë të nevojshme në procedurën e vendosjes për kerkese behet në pajtim me rregullat për mbrojtjen e të dhënave personale.

(7) Formen dhe përmbajtjen e formularit të kerkeses dhe dokumentacionin e nevojshëm për realizimin e të drejtës nga paragrafi (2) i këtij neni, i percakton ministri që udhëheq me organin e administrates shtetore kompetent për mbrojtjen e femijeve (në tekstin e metejme: ministri).

Neni 42

(1) Për kerkese për realizimin, perkatesisht vazhdimin e të drejtës për mbrojtje të femijeve nga neni 6 i këtij ligji, pervec për të drejten nga pika 5, vendos qendra për pune sociale kompetente për rajonin në të cilin parashtruesi i kerkeses ka vendbanim, ndersa për ndihme të njehershme në para për foshnje të sapolindur dhe për shtese prinderore për femije vendos qendra për pune sociale, kompetente për rajonin në të cilin nena ka vendbanim të perhershëm.

(2) Për ankese kunder aktvendimit të qendres për pune sociale nga paragrafi (1) i këtij neni, vendos ministri.

(3) Ankesa nuk e prolongon zbatimin e aktvendimit.

Neni 43

(1) Qendra për pune sociale leshon vertetim dhe certifikate për statusin e shfrytëzuesit të të drejtave për mbrojtjen e femijeve nga neni 6 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3 dhe 4 të këtij ligji në pajtim me evidencën zyrtare, në afat prej dhjetë diteve nga dita e parashtrimit të kerkeses.

(2) Me kerkese të qendres për pune sociale, personat juridike dhe fizike janë të obliguar që të japin të dhëna që paraqesin deshmë për realizimin e të drejtave të femijeve të percaktuara me kete ligj.

Neni 44

Realizimi i njerës nga të drejtat për mbrojtjen e femijeve, nuk e përjashton shfrytëzimin e të drejtës tjetër në pajtim me kete ligj.

Neni 45

Parashtruesi i kerkeses është përgjegjës për vertetësinë e të dhënave në kerkese.

Neni 46

(1) Nese qendra kompetente për pune sociale nga neni 42 paragrafi (1) i këtij ligji, nuk miraton aktvendim për realizimin e të drejtës, perkatesisht nuk miraton aktvendim për refuzim të kerkeses në afatin e percaktuar prej 60 diteve pervec për të drejten nga neni 6 paragrafi (1) pika 3 e këtij ligji që është 30 dite, parashtruesi i kerkeses ka të drejtë që në afat prej tri diteve të punës pas kalimit të atij afati të parashtrorje kerkese te sekretaria e drejtorit të qendres për pune sociale për miratimin e aktvendimit dhe drejtori të miratoje aktvendim.

(2) Formen dhe përmbajtjen e kerkeses nga paragrafi (1) i këtij neni, e percakton ministri.

(3) Me kerkese për miratimin e aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, parashtruesi dorezon kopje nga kerkesa nga neni 42 i këtij ligji.

(4) Drejtori i qendres për pune sociale detyrohet që në afat prej pesë diteve të punës nga dita e parashtrimit të kerkeses nga paragrafi (1) i këtij neni te sekretaria e drejtorit, të miratoje aktvendim me të cilin kerkesa për realizimin e të drejtës (shtese për femije, shtese e vecante, ndihme e njehershme në para për foshnje të sapolindur dhe shtese prinderore për femije) pranohet apo refuzohet. Nese drejtori nuk ka sekretari, kerkesa parashtrohet në sekretarine e selisë së qendres për pune sociale.

(5) Nese drejtori i qendres për pune sociale nuk miraton aktvendim në afatin nga paragrafi (4) i këtij neni, parashtruesi i kerkeses mund ta njoftoje Inspektoratin Shtetor Administrativ në afat prej pesë diteve të punës.

(6) Inspektorati Shtetor Administrativ detyrohet që në afat prej dhjetë diteve nga dita e pranimit të njoftimit nga paragrafi (5) i këtij neni, të kryejë mbikeqyrje në qendren për pune sociale nese është zbatuar procedura në pajtim me ligjin dhe në afat prej tri diteve të punës nga dita e mbikeqyrjes së kryer ta informojë parashtruesin e kerkeses për masat e ndermarra.

(7) Inspektori i Inspektoratit Shtetor Administrativ pas mbikeqyrjes së kryer në pajtim me ligjin, miraton aktvendim me të cilin e ngarkon drejtorin e qendres për pune sociale që në afat prej dhjetë diteve të vendos për kerkese e parashtruar, perkatesisht ta miratoje ose refuzojë kerkese dhe ta njoftojë Inspektoratin Shtetor Administrativ për aktin e miratuar. Me kerkese dorezohet kopje nga akti me të cilin ka vendosur për kerkese e parashtruar.

(8) Nese drejtori i qendres për pune sociale nuk vendos në afatin nga paragrafi (7) i këtij neni, inspektori do të parashtrorje kerkese për ngritjen e procedurës kundervajtese për kundervajtje të percaktuar në Ligjin për inspeksion administrativ dhe do të caktojë afat plotësues prej pesë diteve të punës, në të cilin drejtori i qendres për pune sociale do të vendose për kerkese e parashtruar për çfarë në afatin e njejtë do ta njoftojë inspektorin për aktin e miratuar. Me kerkese dorezohet kopje nga akti me të cilin ka vendosur për kerkese e parashtruar. Inspektori në afat prej tri diteve të punës do ta informojë parashtruesin e kerkeses për masat e ndermarra.

(9) Nese drejtori i qendres për pune sociale nuk vendos as në afatin plotësues nga paragrafi (8) i këtij neni, inspektori në afat prej tri diteve të punës do të paraqesë kallezim te prokurori publik kompetent dhe në atë afat do ta informojë parashtruesin e kerkeses për masat e ndermarra.

(10) Nese inspektori nuk vepron pas njoftimit nga paragrafi (6) i këtij neni, parashtruesi i kerkeses në afat prej pesë diteve të punës, ka të drejtë që të parashtrorje kundershtrim në sekretarine e drejtorit të Inspektoratit Shtetor Administrativ. Nese drejtori nuk ka sekretari, kerkesa parashtrohet në sekretarine e selisë së Inspektoratit Shtetor Administrativ.

(11) Drejtori i Inspektoratit Shtetor Administrativ detyrohet që në afat prej tri diteve të punës nga dita e pranimit ta shqyrtojë kundershtrimin nga paragrafi (10) i këtij neni dhe nese konstaton se inspektori nuk ka vepruar pas njoftimit nga parashtruesi i kerkeses në pajtim me paragrafet (6) dhe (7) i këtij neni, të parashtrorje kerkese për ngritjen e procedurës kundervajtese për kundervajtje të percaktuar në Ligjin për inspeksion administrativ dhe të caktojë afat plotësues prej pesë diteve të punës në të cilin inspektori do të kryejë mbikeqyrje në organin kompetent nese është zbatuar procedura në pajtim me ligjin dhe në afat prej tri diteve të punës nga dita e mbikeqyrjes së kryer ta informojë parashtruesin e kerkeses për masat e ndermarra.

(12) Nese inspektori nuk vepron as në afatin plotësues nga paragrafi (11) i këtij neni, drejtori i Inspektoratit Shtetor Administrativ do të paraqesë kallezim te prokurori publik kompetent dhe në afat prej tri diteve të punës do ta informojë parashtruesin e kerkeses për masat e ndermarra.

(13) Në rast të paragrafit (12) të ketij neni, drejtori i Inspektoratit Shtetëror Administrativ menjëherë, e më së voni në afat prej një dite pune, do të autorizojë inspektor tjetër që ta zbatojë mbikeqyrjen menjëherë.

(14) Në rastet e paragrafi (13) të ketij neni, drejtori i Inspektoratit Shtetëror Administrativ në afat prej tri diteve të punës do ta informojë parashtruesin e kërkesës për masat e ndërmarrja.

(15) Nëse drejtori i Inspektoratit Shtetëror Administrativ nuk vepron në pajtim me paragrafin (11) të ketij neni, parashtruesi i kërkesës mund të paraqesë kallezim të prokurori publik kompetent në afat prej tete diteve të punës.

(16) Nëse drejtori i qendres për pune sociale nuk vendos në afatin nga paragrafi (9) i ketij neni, parashtruesi i kërkesës mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

(17) Procedura në Gjykatën Administrative është urgjente.

(18) Pas miratimit të aktit nenligor nga paragrafi (2) i ketij neni, ai menjëherë, e më së voni në afat prej 24 orësh publikohet në ueb faqen e Ministrisë.

Neni 47

Në procedurën e realizimit të të drejtave për mbrojtjen e femijeve nga neni 41 i ketij ligji, zbatohen dispozitat e Ligjit për procedure të përgjithshme administrative, nëse me këto ligj nuk është rregulluar ndryshe.

Neni 48

(1) E drejta për mbrojtjen e femijeve realizohet nga dita e parë e muajit të ardhshëm pas paraqitjes së kërkesës përvec për ndihmën e njëhershme në para për foshnjë të sapolindur dhe për shtesë prinderore për femijë.

(2) Kërkesa për realizimin e të drejtës për ndihmë të njëhershme në para për foshnjë të sapolindur me dokumentacionin e nevojshëm parashtrohet në qendrën kompetente për pune sociale, më së voni deri tre muaj të mbushura moshe të foshnjës, ndërsa për femijë të adoptuar më së voni deri tre muaj nga regjistrimi i femijes së adoptuar në librin e të lindurve.

(3) Kërkesa për realizimin e të drejtës për ndihmë prinderore për femijë me dokumentacionin e nevojshëm parashtrohet në qendrën kompetente për pune sociale, më së voni deri tre muaj të mbushura moshe të foshnjës, dhe e drejta për shtesë prinderore për femijë realizohet nga dita e lindjes së femijes.

(4) Rendi i lindjeve të femijeve të e drejta prinderore për femijë percaktohet sipas numrit të femijeve të gjalle të nenes të percaktuar lidhur me ditën e paraqitjes së kërkesës për realizimin e të drejtës për shtesë prinderore për femijë, sipas dates dhe orës së lindjeve të regjistruar në librin amë të të lindurve, rendi i cili percaktohet në mënyrë të njëjte edhe në rastet kur nena do të lindë më shumë femijë për njëherë.

(5) Kërkesa për vazhdimin e të drejtës për shtesë për femijë, shtesë të vecante dhe shtesë prinderore për femijë për vitin e ardhshëm, parashtrohet deri më 31 mars në atë vit.

(6) Nëse kërkesa për vazhdimin e të drejtës për shtesë për femijë, shtesë të vecante dhe shtesë prinderore për femijë, është parashtruar pas afatit të percaktuar në paragrafin (5) të ketij neni, kerkuesi do ta fitojë të drejtën e vazhimit, perkatesisht shfrytezimit të së drejtës ditën e parë të muajit të ardhshëm në të cilin është parashtruar kërkesa për vazhdimin e së drejtës.

Neni 49

Shfrytëzuesi i së drejtës nga neni 6 paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 4 të ketij ligji, detyrohet që qendrën kompetente për pune sociale ta njoftojë për çdo ndryshim të fakteve dhe rrethanave që kanë qenë baze për njohjen e së drejtës për mbrojtjen e femijeve më së voni në afat prej 15 ditësh nga dita kur kanë ndodhur ato ndryshime.

Neni 50

(1) Nëse e drejta është realizuar dhe paguar në kundërshtim me dispozitat e ketij ligji, shumën e pranuar shfrytëzuesi detyrohet që ta kthejë në pajtim me këto ligj.

(2) Shfrytëzuesi, i cili me aktvendim të qendres apo aktvendim të institucionit publik për femijë e ka realizuar të drejtën e nga neni 6 i ketij ligji, detyrohet që t'i kthejë mjetet e pranuar dhe ta kompensojë demin, nëse:

- në baze të të dhënave të paplota ose të pasakta, për të cilat ai ka ditur ose është dashur të dije se janë të paplota ose të pasakta, ose në ndonjë mënyrë tjetër të paligjshme e ka realizuar të drejtën e mbrojtjes së femijeve, për të cilën nuk ka pasur të drejte sipas dispozitave të ketij ligji ose të vendimit të drejtës e ka realizuar në shumë më të lartë se shumën që i ka takuar për të drejtën konkrete në pajtim me ligjin dhe

- të drejtën e mbrojtjes së femijeve e ka realizuar, për arsye se pa shkaqe të arsyeshme nuk ka paraqitur ndryshim që ndikon në ndërprerjen ose lartësinë e të drejtës, dhe e ka ditur apo ka mundur të dije për atë ndryshim.

(3) Kërkesa për kthimin e shumës së mjeteve të paguara dhe kërkesa për kompensim të demit parashkruhet me kalimin e afateve të parapara në Ligjin për marrëdhënie obligative.

(4) Afatet e parashkrimit për kërkesë për kthim të shumës së mjeteve të paguara dhe për kërkesën për kompensim të demit në përputhje me këto ligj, fillojnë të rrjedhin nga dita që është percaktuar me aktvendim përfundimtar se shfrytëzuesi e ka marrë të drejtën e mbrojtjes së femijeve mënyrë të paligjshme.

(5) Qendra, perkatesisht institucioni publik për femijë kur do të konstatojë se shfrytëzuesi e ka realizuar të drejtën për mbrojtje të femijeve në mënyrë të percaktuar në këto nen, do të miratojë aktvendim me të cilin shfrytëzuesit do të nderpritet e drejta e mbrojtjes së femijeve.

(6) Kur aktvendimi i qendres, perkatesisht i institucionit publik, me të cilin shfrytëzuesit i nderpritet e drejta e mbrojtjes së femijeve, do të behet përfundimtar, qendra, perkatesisht institucioni, do ta ftojë shfrytëzuesin e të drejtës nga mbrojtja e femijeve që të merren vesh për shumën, mënyrën dhe afatin për kthim të mjeteve të pranuar, si dhe për lartësinë e demit të shkaktuar, që ai duhet ta kompensojë.

(7) Nëse shfrytëzuesi i të drejtës nga paragrafi (2) i ketij neni dhe qendra apo institucioni merren vesh, qendra, perkatesisht institucioni do të paraqesë padi në gjykatën kompetente për kthimin e mjeteve të pranuar dhe të drejtë për kompensim të demit.

Neni 51

Për femijë që është martuar nderpritet e drejta e shfrytëzimit të shtesës për femijë me ditën e parë të muajit të ardhshëm nga muaji i martesës.

Neni 52

Qendra kompetente për pune sociale detyrohet që më së voni deri në të 5-tin e muajit, të dorëzojë në Ministrinë raport për shfrytëzimin e mjeteve për muajin e fundit dhe kërkesë për mjetet e nevojshme për pagesën e të drejtave nga neni 6 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3 dhe 4 të ketij ligji, për muajin e ardhshëm me numrin e përgjithshëm të femijeve dhe familjeve, perkatesisht shfrytëzuesve për të cilët duhet të paguhet të drejtat.

Neni 53

Kushtet e përafërta, kriteret dhe mënyrën e realizimit të të drejtave për mbrojtjen e femijeve nga neni 6 i ketij ligji, i percakton ministri.

III. FORMAT E MBROJTJES SË FEMIJEVE

1. Perkujdësja dhe edukimi i femijeve të moshës parashkollore

Neni 54

Perkujdësja dhe edukimi i femijeve të moshës parashkollore është formë e mbrojtjes së femijeve që si veprimtari organizohet për perkujdëse, qendrim, perkujdëse, ushqim, aktivitete arsimore-edukative, sportive-rekreative, kulturore-argetuese, masa dhe aktivitete për permiresimin dhe ruajtjen e shëndetit dhe për nxitjen e zhvillimit intelektual, emocional, fizik, mental dhe social të femijes deri në moshën 6 vjeçare, perkatesisht deri në perfshirje në arsimin filor.

2. Pushimi dhe rekreacioni i femijeve

Neni 55

Pushimi dhe rekreacioni i femijeve është formë e mbrojtjes së femijeve që si veprimtari organizohet për qendrim, pushim aktiv, socializim i femijeve, aktivitete arsimore-edukative, kulturore-argetuese, sportive-rekreative dhe aktivitete tjera me femijet për zhvillim të zhvillimit psikomotorik të femijeve dhe aftësi për kontraktim, respektim të dallimeve dhe bashkëpunim në grupe, aftësi për pranim të vetvetes dhe të tjeve dhe orientim në hapësirë.

3. Forma tjera të mbrojtjes

Neni 56

(1) Për zhvillim të personalitetit të femijes, talentit, aftësi mentale, fizike, kreative e të tjera, përgatitje për jetë të pavarur dhe të përgjegjshme sigurohen forma të tjera të mbrojtjes së femijeve si aktivitete programore nga fusha e kultures, veprimtarisë botuese, perkujdësese dhe edukative, ekologjise, artit, aktiviteteve të lira dhe rekreative dhe sportit.

(2) Aktivitetet e programuara nga paragrafi (1) i këtij neni, realizohen në përputhje me programet e vecanta që i përpilon institucioni perkates shkencor, perkatesisht enti ose institucioni i specializuar profesional, e që i miraton ministri.

(3) Për kendellje më të mire fizike dhe psikike, rehabilitim, dhe riintegrim social të femijes i cili është viktime e ndonjë forme të anashkalimit, eksploatimit, keqtrajtimit, tortures, tregtisë apo forme tjetër të veprimit mizor të theksuara në nenin 12 paragrafet (1) dhe (2) të këtij ligji, si dhe nese sjelle pasojë dhe trauma nga konflikte të armatosura, shteti ndërmerr programe të vecanta dhe aktiviteteve.

IV. KOPSHTI PËR FEMIJE

Neni 57

(1) Veprimtaria që kryhet në kuader të perkujdësjes dhe edukimit të femijeve të moshës parashkollore mund të realizohet në kopshtin për femije.

(2) Kopshti për femije mund të sigurojë qendrim dhe ushqim edhe për femijet mbi gjashtë vjet, perkatesisht nga vajtja në shkollë fillore deri në moshën dhjetëvjeçare.

Neni 58

Kopshti për femije mund të themelohet si kopsht publik për femije dhe kopsht për femije në pronesi private.

Neni 59

(1) Kopshti publik për femije themelohet nga keshilli i komunes, Keshilli i Komunes në Qytetin e Shkupit dhe Qe-

veria, me vendim për themelim të kopshtit publik për femije pas mendimit të marre paraprakisht nga Ministria, perkatesisht me propozim të Ministrisë për kopsht publik për femije të themeluar nga Qeveria.

(2) Kopshti publik për femije themelohet si institucion publik.

(3) Kopshti publik për femije ka statut me të cilin përcaktohet organizimi i tij, menyra e punës, menaxhimi dhe udhëheqja.

(4) Mjetet për themelimin dhe punën e institucionit nga paragrafi (1) i këtij neni, i siguron themeluesi.

Neni 60

(1) Kopshti për femije regjistrohet dhe pranohet femije në baze të fletëparaqitjeve gjatë tere vitit.

(2) Nese në kopshtin për femije nga paragrafi (1) i këtij neni, ka të paraqitur numer më të madh të femijeve sesa që ka vende të lira, për pranimin vendos komisioni për pranim të femijeve.

(3) Përberjen dhe menyren e punës së komisionit nga paragrafi (2) i këtij neni, si dhe kriteret e përafërta për pranimin e femijeve në kopshtin për femije i përcakton keshilli drejtues i kopshtit për femije në koordinim me keshillin e komunes dhe keshillin e komunes në Qytetin e Shkupit, ndërsa Ministria për kopshtit publik për femije të themeluar nga Qeveria.

(4) Komisionin e emeron drejtori.

(5) Për ankesën kundër aktvendimit të komisionit vendos kryetari i komunes dhe komunes në Qytetin e Shkupit, e ministri për kopshtin publik të themeluar nga Qeveria.

(6) Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni, është kompetent edhe për realizimin e së drejtës së participimit.

(7) Për ankesën kundër aktvendimit të komisionit për participim vendos ministri.

(8) Prinderit obligohen që gjatë pranimit të femijes në kopsht të parashtrijne vertetim nga mjeku amë për gjendjen shëndetësore të femijes, perkatesisht konstatim dhe mendim nga institucioni perkates profesional për femije me pengesa në zhvillim ose pengesa trupore.

(9) Organi udhëheqës i kopshtit të femijeve i kushton kujdes dhe e ndjek gjendjen lidhur me pranimin e femijeve me pengesa në zhvillim, perkatesisht për gjendjen ekonomike sociale në familje.

(10) Të drejtat dhe obligimet e kopshtit dhe shfrytëzuesve të shtetbimeve rregullohen me marrëveshje, me të cilën vecanerisht rregullohen marrëdhëniet e ndërsjella të dhene-sit dhe shfrytëzuesit të shtetbimit, menyra e pagesës, zgjedhja e programit, gjatesia e qëndrimit të femijes në institucion dhe ceshtje tjera lidhur me mbrojtjen e femijes dhe veprimtarinë e kopshtit.

Neni 61

(1) Kopshti për femije në pronesi private themelohet nga personi vendas ose i huaj fizik ose juridik.

(2) Kopshti për femije në pronesi private themelohet si institucion privat për femije-kopsht për femije.

(3) Themeluesi i kopshtit për femije në pronesi private miraton akt për themelimin në formë dhe përmbajtje në pajtim me nenin 109 të këtij ligji.

(4) Mjetet për themelimin dhe punën e institucionit nga paragrafi (1) i këtij neni, i siguron themeluesi.

Neni 62

Personat juridike ose fizike me seli, perkatesisht vendbanim në vendet-anetare të Bashkimit Evropian dhe OECD-së mund të themelojnë kopshte për femije në pronesi private si edhe personat vendas juridike dhe fizike.

Neni 63

(1) Veprimtaria e kopshtit për femije realizohet sipas programeve për realizimin e veprimtarisë në pajtim me nenin 168 të këtij ligji.

(2) Kopshti për femije detyrohet që prinderve t'ua prezantojë programet të cilat i realizon, qellimet e tyre, përmbajtjet dhe metodat e punës.

(3) Prinderit kanë të drejte që për femijet e tyre në kopshtet për femije të zgjedhin programe për perkujdesje dhe edukim të femijeve.

(4) Kopshti për femije sipas kohezgjatjes realizon programe për

- qendrim tereditor,
- qendrim gjysmeditor,
- programe të shkurtuara,
- pilot programe dhe
- forma jashtinstitucionale për aktivitete me femije.

(5) Kopshti për femije mund të realizojë edhe program për qendrim të vazhduar për femije sipas nevojave dhe kohës së punës të shfrytëzuesve të këtyre shërbimeve.

(6) Programet për qendrim tereditor zgjasin prej 9 deri 11 orë dhe mund të realizohen paradite, pasdite, tere ditën apo në menyre alternative.

(7) Programet për qendrim gjysmeditor zgjasin prej 4 deri 6 orë dhe mund të realizohen paradite, pasdite, tere ditën apo në menyre alternative.

(8) Programet e shkurtuara zgjasin prej 260 deri 600 orë në vit.

(9) Programet për qendrim tereditor dhe programet për qendrim gjysmeditor dedikohen për femije të moshës deri në vajtje në shkollë fillore dhe përfshijne perkujdesje dhe edukim të femijeve.

(10) Programet e shkurtuara dedikohen për femije të moshës prej tre vjet deri në gjashtë vjet, perkatesisht deri në vajtje në shkollë fillore dhe përfshijne perkujdesje dhe edukim të femijeve me ose pa ushqim të femijeve.

(11) Programet e shkurtuara dedikohen edhe për femije që janë në mjekim spitalor më të gjatë.

(12) Aktivitete jashtinstitucionale janë programe të shkurtra në kohezgjatje prej tri orësh në ditë, që mund të përfshijne: lojera, aktivitete lojërash, punetori kreative, punetori të femijeve nga sfera e kultures dhe artit, aktivitete sportive, të dedikuara për femije të moshës prej tri vjet deri në vajtje në shkollë fillore dhe organizohen dhe realizohen nga kopshtet publike për femije pas lejes të marre nga ministri sipas mendimit të Byrosee për Zhvillim të Arsimit.

(13) Pilot-programe janë programet me parime të vecanta pedagogjike të cilat realizohen në kopshte publike për femije pas lejes së marre nga ministri sipas mendimit të Byrosee për Zhvillim të Arsimit.

Neni 64

(1) Kopshtet për femije varesisht nga mosha e femijeve dhe kohezgjatja e qendrimit, punen e tyre e organizojne në grupe.

(2) Puna në kopshtin për femije organizohet varesisht nga mosha e femijeve në grupe homogjene, si vijon:

- 1) deri 12 muaj.....prej gjashtë deri në tete femije;
- 2) mbi 12 muaj deri 18 muaj.....prej tete deri në dhjetë femije;
- 3) mbi 18 muaj deri 2 vjet.....prej 10 deri në 12 femije;
- 4) mbi dy vjet në tre vjet.....prej 12 deri në 15 femije;
- 5) mbi tre vjet deri në katër vjet.....prej 15 deri në 18 femije;
- 6) mbi katër vjet deri në pesë vjet.....prej 18 deri në 20 femije dhe

7) mbi pesë vjet deri në gjashtë vjet.....prej 20 deri në 25 femije.

(3) Me përjashtim nga paragrafi (2) i këtij neni, varesisht nga mosha e femijeve, mund të organizohet:

- 1) grup heterogjen
  - deri në dy vjet.....prej dhjetë deri në 12 femije dhe
  - prej dy vjet deri në vajtje në shkollë fillore .... prej 18 deri në 20 femije;
- 2) grup i kombinuar
  - prej 12 muaj deri në vajtje në shkollë fillore... prej 15 deri në 20 femije;
- 3) grup i femijeve me pengesa në zhvillim.....prej pesë deri në tete femije dhe
- 4) grup i femijeve të moshës gjashtëvjeçare perkatesisht nga vajtja në
  - shkollë fillore deri në dhjetë vjet.....prej 20 deri në 30 femije.

(4) Në grupet nga paragrafet (2) dhe (3) pikat 1 dhe 2 të këtij neni mund të përfshihet një femije me pengesa të lehta në zhvillimin mental ose pengese trupore, me ç'rast numri i femijeve në grupet zvogelohet për dy femije.

(5) Me përjashtim, varesisht nga kushtet për punë, nevoja e femijeve dhe prinderve ose programeve për realizimin e veprimtarisë, kopshti publik për femije në grupet mund të ketë numër të madh të femijeve, perkatesisht numër më të vogël të femijeve nga numri i femijeve të percaktuar në paragrafet (2) dhe (3) të këtij neni, për çka pelqim jep themeluesi i institucionit.

(6) Me përjashtim, varesisht nga kushtet për punë, nevoja e femijeve dhe prinderve ose programeve për realizimin e veprimtarisë, kopshti privat për femije në grupet mund të ketë numër më të vogël të femijeve nga numri i femijeve të percaktuar në paragrafet (2) dhe (3) të këtij neni, për çka pelqim jep themeluesi i institucionit.

(7) Në kopshtin për femije aktivitetet realizohen në gjuhën maqedonase dhe alfabetin cirilik.

(8) Për femijet e pjesëtareve të bashkësive tjera aktivitete edukative - arsimore në kopshte për femije realizohen në gjuhën e bashkësive perkatese, për grup të femijeve, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(9) Nëse ekziston interes për realizimin e aktiviteteve edhe në gjuhë tjera, aktivitetet edukative - arsimore në kopshte për femije mund të realizohen për grup të femijeve në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 65

(1) Kopshti për femije organizon perkujdesje dhe edukim të femijeve me pengesa në zhvillimin mental ose pengese trupore, në përputhje me llojin dhe shkallën e pengesës.

(2) Si femije me pengesa në zhvillimin mental ose pengese trupore konsiderohen: femije të verber dhe me shikim të dobët, femije të shurdher dhe më pak të shurdher, femije me pengesa në të folur, femije me invaliditet trupor, si dhe femije me vështirësi në sjellje dhe personalitet.

(3) Perkujdesja dhe edukimi i femijeve me pengesa të lehta trupore në zhvillimin mental dhe pengese trupore nga paragrafi (2) i këtij neni, të cilët kanë nevojë për realizim të pershtatur të programeve për femije parashkollë me ndihmë profesionale plotësuese ose me programe të pershtatura, organizohet në grupet e rregullta.

(4) Perkujdesja dhe edukimi i femijeve me pengesa mesatare në zhvillimin mental ose pengese trupore nga paragrafi (2) i këtij neni, organizohet në grupe të vecanta sipas programeve të vecanta.

Neni 66

(1) Kopshti publik për femije, shërbime të caktuara nga veprimtaria e vet mund t'i organizojë edhe në kushte tjera hapësirë (shkolle fillore, spital, shtëpi e kultures, bashkësi lokale dhe institucione dhe objekte tjera), si dhe ofrim të shërbimeve të caktuara nga veprimtaria e kopshtit për femije femijeve dhe familjeve, në pajtim me këtë ligj.

(2) Kur në vendbanimin nuk ka kopsht publik për femije, ndërsa prinderit kanë interes për përfshirje në kopsht për femije të një numri të caktuar të femijeve, sipas të cileve në pajtim me normativat dhe standardet për kryerjen e veprimtarisë mund të formohet një grup, kopshti për femije nga komuna më e afërt shërbime të caktuara nga veprimtaria e vet, pas pelqimit të marre paraprakisht nga Ministria mund t'i organizojë në kushte tjera hapësirë.

(3) Kur në kopshtin publik për femije nuk ka vende të lira, ndërsa prinderit kanë interes për përfshirje në kopsht për femije të një numri të caktuar të femijeve, sipas të cileve në pajtim me normativat dhe standardet për kryerjen e veprimtarisë mund të formohet një grup, kopshti për femije shërbime të caktuara nga veprimtaria e vet, mund të organizojë në kushte tjera hapësirë pas pelqimit të marre paraprakisht nga Ministria.

(4) Procedurën për hapjen e grupit në kushte tjera hapësirë në rastin nga paragrafi (2) i këtij neni, kopshti e ngre me kerkese të themeluesit dhe komunes në të cilën nuk ka kopsht për femije.

(5) Në rast kur në komune të caktuara nuk ka kopsht publik për femije ose qender publike për zhvillim të hershem të femijeve të themeluar nga komuna apo ka persona juridike të cilët nuk kanë kapacitet të mjaftueshëm, ndërsa prinderit kanë interes të shprehur dhe ka numër të nevojshëm të femijeve për themelimin e institucioneve të reja për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore, komuna ose komuna e Qytetit të Shkupit mundet, në afat prej 30 ditësh nga dokumentimi i nevojës, të fillojë procedurën për ndarje të koncesionit ose ndarje të marrëveshjes për themelimin të partneritetit privat-publik me persona juridike në pronësi private, të cilët kryejnë veprimtari në kuadër të sistemit për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore, në pajtim me ligjin.

(6) Menyren e ofrimit të shërbimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, e percakton ministri.

Neni 67

(1) Koha e punës së të punësuarve në kopshtin për femije është 40 orë në javë.

(2) Koha e punës e percaktuar në paragrafin (1) të këtij neni, për shkak të natyrës së punës, për edukatorin dhe infermierin, ndahet në kohë pune të kaluar me femijet dhe kohë tjetër të punës për aktivitete tjera programore.

(3) Koha e punës e kaluar me femijet, si pjesë e aktiviteteve të përgjithshme programore në suaza të kohës së plote të punës nga paragrafi (1) i këtij neni, për edukatorin është 30 orë në javë, ndërsa për infermierin 35 orë në javë.

(4) Rroga themelore, kompensimi i rrogës dhe kompensimi i shpenzimeve lidhur me punën, përllëgariten dhe i paguhet të punësuarit në bazë të kohës së punës nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe evidencës që e mban punëdhënësi.

(5) Orarin e kohës së punës të të punësuarve në suaza të javës së punës 40 orësh në institucionet publike për femije e percakton ministri.

(6) Fillimin dhe përfundimin e kohës së punës në institucionin publik për femije të themeluar nga komuna, komuna e Qytetit të Shkupit dhe Qyteti i Shkupit, e percakton keshilli i themeluesit, ndërsa për institucionin publik për femije të themeluar nga Qeveria, ministri.

V. QENDRA PËR ZHVILLIM TË HERSHEM

TË FEMIJEVE

Neni 68

(1) Veprimtaria e cila kryhet në suaza të perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshës parashkollore mund të realizohet edhe në qender për zhvillim të hershem të femijeve.

(2) Qendra për zhvillim të hershem të femijeve mund të themelohet nga komuna, komuna në Qytetin e Shkupit, Qeveria dhe personi vendas ose i huaj fizik ose juridik.

(3) Qendra për zhvillim të hershem të femijeve zbaton Program për mesim të hershem dhe zhvillim të femijeve të moshës parashkollore prej tre deri në gjashtë vjet, perkatesisht deri në vajtje në shkolle fillore.

(4) Qendra për zhvillim të hershem të femijeve në grupet nga neni 74 paragrafet (1) dhe (2) të këtij ligji, sipas kohezgjatjes, realizon programe të shkurtuara në kohezgjatje deri tri orë në ditë me kohë pune fleksibile sipas nevojave të prindërve dhe komunitetit.

Neni 69

(1) Qender për zhvillim të hershem të femijeve në komunën dhe komunën e Qytetit të Shkupit, themelohet nga keshilli i komunes dhe keshilli i komunes së Qytetit të Shkupit, perkatesisht nga Qeveria, pas mendimit të marre paraprakisht nga Ministria, perkatesisht me propozim të Ministrisë.

(2) Qendra për zhvillim të hershem të femijeve nga paragrafi (1) i këtij neni themelohet si institucion publik.

(3) Qendra për zhvillim të hershem të femijeve nga paragrafi (1) i këtij neni, ka statut me të cilin percaktohet organizimi i saj, menyra e punës, menaxhimi dhe udhëheqja.

(4) Mjetet për themelimin dhe punën e institucionit nga paragrafi (1) i këtij neni, i siguron themeluesi.

(5) Koha e punës në qendrat për zhvillim të hershem të femijeve organizohet si kohë e plote e punës ose kohë pune në gjysmë nga koha e plote e punës në pajtim me marrëveshjen për punësim.

Neni 70

(1) Qendra për zhvillim të hershem të femijeve në pronësi private themelohet nga personi vendas ose i huaj fizik ose juridik.

(2) Qendra për zhvillim të hershem të femijeve në pronësi private themelohet si institucion privat për femije.

(3) Themeluesi i qendres për zhvillim të hershem të femijeve nga paragrafi (1) i këtij neni miraton akt për themelimin në formë dhe përmbajtje në pajtim me nenin 109 të këtij ligji.

(4) Mjetet për themelimin dhe punën të Qendres për zhvillim të hershem të femijeve nga paragrafi (1) i këtij neni, i siguron themeluesi.

Neni 71

(1) Kur në vendbanimin nuk ka qender publike për zhvillim të hershem të femijeve, ndërsa prinderit kanë interes për përfshirje në qender publike për zhvillim të hershem të femijeve të një numri të caktuar të femijeve, sipas të cileve në pajtim me normativat dhe standardet për kryerjen e veprimtarisë mund të formohet një grup, qendra publike për zhvillim të hershem të femijeve nga komuna më e afërt shërbime të caktuara nga veprimtaria e vet, pas pelqimit të marre paraprakisht nga Ministria mund t'i organizojë në kushte tjera hapësirë.

(2) Kur në qender publike për zhvillim të hershem të femijeve nuk ka vende të lira, ndërsa prinderit kanë interes për përfshirje në qender publike për zhvillim të hershem të femijeve të një numri të caktuar të femijeve, sipas të cileve në pajtim me normativat dhe standardet për kryerjen e ve-

примtarise mund të formohet një grup, qendra publike për zhvillim të hershem të femijeve sherbime të caktuara nga veprimtaria e vet, mund të organizojë në kushte tjera hapësirë pas pelqimit të marre paraprakisht nga Ministria.

(3) Procedurën për hapjen e grupit në kushte tjera hapësirë në rastin nga paragrafi (1) i ketij neni, qendra publike për zhvillim të hershem të femijeve e ngre me kerkese të themeluesit dhe komunes në të cilën nuk ka qender publike për zhvillim të hershem të femijeve.

Neni 72

Personat e huaj fizike dhe juridike, me seli, perkatesisht vendbanim në vendet-anetare të Bashkimit Evropian dhe OECD-së mund të themelojnë qendra për zhvillim të hershem të femijeve nga neni 69 i ketij ligji, si edhe personat vendas juridike dhe fizike.

Neni 73

(1) Në perberje të kopshtit publik për femije, perkatesisht të kopshtit për femije në pronesi private mund të formohet qender për zhvillim të hershem të femijeve me vendim të themeluesit dhe në kushte të percaktuara në kete ligj.

(2) Kopshti publik për femije mund të transformohet në qender për zhvillim të hershem të femijeve, perkatesisht kopshti për femije në pronesi private mund të transformohet në qender private për zhvillim të hershem të femijeve me vendim të themeluesit dhe në kushtet e percaktuara në kete ligj.

(3) Qendra publike për zhvillim të hershem të femijeve mund të transformohet në kopsht publik për femije, perkatesisht qendra për zhvillim të hershem të femijeve në pronesi private mund të transformohet në kopsht privat për femije me vendim të themeluesit dhe në kushtet e percaktuara në kete ligj.

(4) Ndryshimet statusore të kopshteve për femije dhe qendrave për zhvillim të hershem të femijeve kryhen në pajtim me Ligjin për institucionet dhe me kete ligj, varesisht nga forma e personit juridik.

(5) Gjate ndryshimit statusor nga paragrafi (4) i ketij neni, personat e rinj juridike serish zbatojne procedura për leshimin e aktvendimit për kryerjen e veprimtarise.

Neni 74

(1) Puna në qendren për zhvillim të hershem të femijeve organizohet në grupe heterogjene me numer të femijeve në grup prej dhjete deri në 20 femije.

(2) Nese në grupin nga paragrafi (1) i ketij neni, jane perfshire femije të moshes prej tre deri në kater vjet, numri maksimal i femijeve eshte 15 femije në grup, e nese në grup ka femije me nevoja të vecanta, por jo më teper se dy femije në grup, numri maksimal i femijeve eshte 12 femije në grup.

(3) Me perjashtim, varesisht nga kushtet për pune, nevoja e femijeve dhe prinderve ose programeve për realizimin e veprimtarise, qendra private për zhvillim të hershem të femijeve mund të kete numer më të vogel të femijeve sesa numri i femijeve të percaktuar në paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, për çka pelqim jep themeluesi i institucionit.

(4) Në qendren për zhvillim të hershem të femijeve aktivitetet realizohen në gjuhen maqedonase dhe alfabetin cirilik.

(5) Për femijet e pjesetareve të bashkesive tjera aktivitetet edukative - arsimore në qendrat për zhvillim të hershem të femijeve realizohen në gjuhen e bashkesise perkatese, për grup të femijeve, në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

(6) Nese ekziston interes për realizimin e aktiviteteteve edhe në gjuhe tjera, aktivitetet edukative - arsimore në qendrat për zhvillim të hershem të femijeve mund të realizohen për grup të femijeve në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

VI. AGJENCIA PËR DHENIEN E SHERBIMEVE PËR RUAJTJEN DHE PERKUJDESJEN E FEMIJEVE TË MOSHES PARASHKOLLORE

Neni 75

(1) Pune të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve si ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore deri në moshen gjashte vjecare, perkatesisht deri në vajtje në shkollë fillore, me ftese mund të kryeje personi juridik i regjistruar në regjistrin perkates në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonise, si Agjenci për dhenien e sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore.

(2) Pervец puneve nga paragrafi (1) i ketij neni, Agjencia mund të ofroje pune të caktuara nga veprimtaria e ruajtjes dhe perkujdesjes së femijeve të moshes mbi 6 vjet, perkatesisht nga vajtja në shkollë fillore deri në moshen 10 vjecare me ftese.

(3) Agjencia për dhenien e sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore mund të kryeje pune të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit vetem në Republikën e Maqedonise, me kusht që keto pune t'i kryeje si veprimtari të vetme.

Neni 76

(1) Agjenci për dhenien e sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore mund të themeloje personi vendas juridik ose fizik.

(2) Nese themelues eshte person juridik duhet:

- të disponoje me hapësire perkatese të zyres dhe pajisje për pune,
- të disponoje me liste të personave të cilet do të angazhohen si kuader profesional,
- të mos i eshte shqiptuar denim ndalim për kryerjen e funksionit, veprimtarise ose detyres,
- personit të autorizuar në personin juridik të mos i jete shqiptuar denim me vendim gjyqesor të plotfuqishem me të cilin eshte denuar për veper penale për dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marre parasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me ligjin eshte konstatuar sjellje diskriminuese.

(3) Nese themelues eshte person fizik duhet:

- të jete shtetas i Republikës së Maqedonise,
- të kete së paku arsim të mesem katervjecar,
- të disponoje me hapësire perkatese të zyres dhe pajisje për pune,
- të disponoje me liste të personave të cilet do të jene të angazhuar si staf profesional,
- të mos i eshte shqiptuar denim ndalim për kryerjen e funksionit, veprimtarise ose detyres dhe
- të mos i eshte shqiptuar denim me vendim gjyqesor të plotfuqishem me të cilin eshte denuar për veper penale për dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marre parasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me ligjin eshte konstatuar sjellje diskriminuese.

Neni 77

Personi i angazhuar nga Agjencia për dhenien e sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore, nevojitet:

- të kete së paku arsim të mesem katervjecar dhe licen-
ce të vlefshme për infermier,
- të mos i jete hequr e drejta prinderore,
- të kete aftesi shëndetësore të përgjithshme dhe të ve-
cante,
- të mos i jete hequr ose kufizuar aftesia afariste dhe
- të mos i jete shqiptuar denim me vendim gjyqësor të
plotfuqisëm me të cilin është dënuar për veper penale për
dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence
ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale
nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marre pa-
rasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me lig-
jin është konstatuar sjellje diskriminuese.

Neni 78

- (1) Kërkesen për kryerjen e puneve nga neni 75 të këtij
ligji personi juridik ose fizik, e paraqet në Ministri.
- (2) Bashke me kërkesen për leshimin e aktvendimit për
kryerjen e puneve nga neni 75 i këtij ligji paraqitet pro-
gram për menyrën e kryerjes së puneve.
- (3) Ministri, pasi do të konstatojë se janë plotësuar
kushtet për punë, parashtruesit të kërkesës i leshon aktven-
dim për kryerjen e puneve nga neni 75 i këtij ligji, në baze
të mendimit të komisionit të përbërë nga tre anetare, të eme-
ruar nga ministri.
- (4) Kunder aktvendimit nga paragrafi (3) i këtij neni,
mund të dorezohet ankese në Komisionin Shtetëror për
Vendimmarrje në Procedure Administrative dhe Procedure
të Marrëdhënies së Punës në Shkallë të Dytë.

- (5) Pas miratimit të aktvendimit nga paragrafi (3) i këtij
neni, Agjencia për dhenien e shërbimeve për ruajtje dhe
perkuajdesje të femijeve të moshës parashkollore regjist-
rohet në regjistrin perkates në Regjistrin Qendror të Republi-
kës së Maqedonisë me çka Agjencia për dhenien e shërbi-
meve për ruajtje dhe perkuajdesje të femijeve të moshës pa-
rashkollore e merr cilesinë e personit juridik.
- (6) Agjencia për dhenien e shërbimeve për ruajtje dhe
perkuajdesje të femijeve të moshës parashkollore nuk mund
të fillojë punën para marrjes së aktvendimit për kryerjen e
puneve nga neni 75 i këtij ligji dhe regjistrimit në regjistrin
perkates të Regjistrit Qendror të Republikës së Maqedoni-
se.

Neni 79

- (1) Agjencia për dhenien e shërbimeve për ruajtje dhe
perkuajdesje të femijeve të moshës parashkollore mban evi-
dence të shfrytëzuesve të shërbimeve, si dhe të shërbimeve
të dhëna.
- (2) Formën, përmbajtjen dhe menyrën e mbajtjes së evi-
dencës nga paragrafi (1) i këtij neni, i percakton ministri.

Neni 80

- (1) Aktvendimi për kryerjen e puneve nga neni 75 i ke-
tij ligji, shfuqizohet:
  - me kërkesë të personit juridik,
  - në rast të shuarjes së personit juridik në rastet e perca-
ktuara me ligj dhe
  - në raste tjera të percaktuara me ligj.
- (2) Aktvendimi për kryerjen e puneve nga neni 75 i ke-
tij ligji, hiqet:
  - nese personi juridik pushon që t'i plotësojë kushtet e
percaktuara me ligj,
  - nese personit juridik i është shqiptuar sanksion kunder-
vajtes për ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë
ose detyres,
  - të mos i jete shqiptuar denim me vendim gjyqësor të
plotfuqisëm me të cilin është dënuar për veper penale për
dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence
ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale

nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marre pa-
rasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me lig-
jin është konstatuar sjellje diskriminuese dhe

- në raste tjera të percaktuara me ligj.
- (3) Për shfuqizimin dhe heqjen e aktvendimit nga neni
78 i këtij ligji, ministri miraton aktvendim.

(4) Kunder aktvendimit nga paragrafi (3) i këtij neni,
mund të dorezohet ankese në Komisionin Shtetëror për
Vendimmarrje në Procedure Administrative dhe Procedure
të Marrëdhënies së Punës në Shkallë të Dytë.

Neni 81

(1) Dhenia e shërbimeve nga neni 75 i këtij ligji, behet
me ftesë të kerkuesit (prindit ose kujdestarit të femijes) dhe
mund të kryhet në shtëpinë e kerkuesit ose si shoqërim i
shfrytëzuesit të shërbimit.

(2) Koha, vendi dhe menyra e dhenies së shërbimeve
percaktohet gjatë angazhimit të personit nga kerkuesi që
rregullohet me marrëveshje të ndërsjelle.

(3) Personat të cilët janë të angazhuar me ftese detyri-
misht mbajnë legjitimacion zyrtar.

(4) Formën dhe përmbajtjen e legjitimacionit nga para-
grafi (3) i këtij neni e percakton ministri, ndërsa e leshon
personi përgjegjës i Agjencisë.

Neni 82

Agjencia përgjigjet për demin e krijuar që është shka-
ktuar nga i punësuar i cili jep shërbim me ftesë, në pajtim
me ligjin.

Neni 83

Kushtet e peraferta dhe menyrën e kryerjes së puneve
nga neni 75 i këtij ligji, i percakton ministri.

VII. PERSONA FIZIKE QË KRYEJNE PERKUJDES- JE SHTEPIAKE TË FEMIJEVE TË MOSHES PARASH- KOLLORE

Neni 84

Persona fizike mund të kryejnë punë të caktuara nga ve-
primtaria e perkuajdesjes dhe edukimit të femijeve të mos-
hës parashkollore në kushtet e percaktuara me këtë ligj.

Neni 85

Personi fizik në shtëpinë e vet në menyrë të mevetesish-
me mund të kryejë punë të caktuara nga veprimtaria e per-
kuajdesjes dhe edukimit të femijeve, si veprimtari profesio-
nale për organizimin dhe realizimin e perkuajdesjes ose qen-
drimit, perkuajdesjes dhe ushqimit të femijeve të moshës pa-
rashkollore deri në moshën gjashtëvjeçare, perkatesisht de-
ri në vajtë në shkolle fillore dhe femijeve të moshës deri
dhjetë vjet, më së shumti deri dhjetë femije dhe jo më pak
se dy orë në ditë.

Neni 86

Personi fizik në shtëpinë e vet në menyrë të mevetesish-
me mund të kryejë punë të caktuara nga veprimtaria e per-
kuajdesjes dhe edukimit të femijeve, si veprimtari profesio-
nale dhe për organizimin dhe realizimin e perkuajdesjes ose
qendrimit, perkuajdesjes dhe ushqimit edhe të femijeve me
pengesa në zhvillimin mental ose pengesa trupore, deri dy
femije të moshës deri dhjetë vjet dhe jo më pak se dy orë
në ditë.

Neni 87

(1) Personi fizik në menyrë të mevetesishme mund të
kryejë punë të caktuara nga veprimtaria e perkuajdesjes dhe
edukimit të femijeve, si veprimtari profesionale nese i plote-
son kushtet, si vijojnë:

- të kete së paku arsim të mesëm,
- të mos i jete hequr kryerja e të drejtës prinderore,

- të kete aftesi shendetesore të pergjithshme dhe të vecante,

- të mos i jete hequr ose kufizuar aftesia afariste,

- të mos i jete shqiptuar denim me vendim gjyqesor të plotfuqishem me të cilin eshte denuar për veper penale për dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marre parasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me ligjin eshte konstatuar sjellje diskriminuese dhe

- të disponoje me hapësire perkatese dhe pajisje për pune nese personi fizik punet i kryen në shtepine e vet, me atë që hapësira ku qendrojnë femijet duhet të kete siperfaqe prej së paku 15 m², hapësirat në të cilat do të zhvillohen aktivitetet me femijet duhet të jete funksionalisht të lidhura dhe të vecuara nga hapësirat të cilat i shfrytëzon familja.

(2) Personi fizik nga paragrafi (1) i ketij neni, nuk mund të kryeje pune të caktuara në shtepine e vet nese në familje ka anetar i cili eshte i semur nga semundje ngjites e pasherueshme, vartes i droges ose substance tjeter psiko-trope apo abuzim me alkool, ose nese ndonje anetari të mos-huar të familjes nuk i eshte hequr ose kufizuar e drejta prinderore.

(3) Çdo person fizik i cili në menyre të mevetesishme kryen pune të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve, si veprimtari profesionale detyrimisht duhet të posedoje licence të vlefshme për pune, e nese sherbimet i ofron në shtepine e vet, të marre edhe aktvendim për kryerjen e puneve të caktuara nga veprimtaria.

(4) Kushtet e peraferta, kriteret dhe menyren e kryerjes së puneve nga neni 84 i ketij ligji, i percakton ministri.

Neni 88

(1) Kerkesa për kryerjen e puneve nga nenet 85 dhe 86 të ketij ligji, paraqitet në Ministri.

(2) Ministri pasi do të konstatoje se jane plotësuar kushtet për pune, parashtuesit të kerkeses i leshon aktvendim për kryerjen e puneve të caktuara, në baze të mendimit të komisionit të perbere nga tre anetare, të emeruar nga ministri.

(3) Kunder aktvendimit nga paragrafi (2) i ketij neni mund të dorezohet ankese në Komisionin Shtetëror për Vendimmarrje në Procedure Administrative dhe Procedure të Marredhenies së Punes në Shkalle të Dyte.

(4) Pas miratimit të aktvendimit nga paragrafi (2) i ketij neni, personi fizik nga neni 84 të ketij ligji regjistrohët në regjistrin perkates të Regjistrit Qendror të Republikes së Maqedonise.

Neni 89

(1) Personi fizik me kerkuesin e sherbimit lidh marrevshje në forme me shkrim në të cilën rregullohet koha, vendi, menyra, lloji dhe vellimi i sherbimeve të cilat i jep personi fizik.

(2) Në marrevshje percaktohet edhe shuma e fitimit i cili percaktohet varesisht nga koha e angazhimit, që do të paraqese baze për percaktimin e kontributeve për sigurim të detyrueshem social në pajtim me ligjin.

(3) Personi fizik i cili në menyre të mevetesishme kryen pune të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve, si veprimtari profesionale, detyrohet që:

- t'i jape sherbimet në pajtim me kete ligj,

- në kryerjen e punes ta respektoje personalitetin e shfrytëzuesit, dinjitetin e tij dhe paprekshmerine e jetes personale dhe familjare, si dhe t'i ruaje si sekret zyrtar të dhe-nat dhe informatat me karakter personal dhe familjar, si dhe ta ruaje sekretin zyrtar dhe profesional,

- të mbaje evidence për shfrytëzuesit dhe sherbimet e ofruara,

- të jape të dhena për punen e vet me kerkese të Ministrisë dhe

- të dorezoje raport vjetor për punen e tij në Ministri.

(4) Formen, permbajtjen dhe menyren e mbajtjes së evidences nga paragrafi (3) alineja 3 të ketij neni, i percakton ministri.

Neni 90

(1) Vlefshmeria e aktvendimit për kryerjen e puneve të caktuara nga veprimtaria, personit fizik i nderpritët, nese:

- personi vdes,

- personi paraqet kerkese për nderprerje,

- personit me aktvendim të plotfuqishem të gjykates kompetente i eshte hequr ose kufizuar aftesia afariste,

- personi e humb gjendjen shendetesore të pergjithshme ose të vecante për kryerjen e veprimtarise dhe

- në raste tjera të percaktuara me ligj.

(2) Aktvendimi për kryerjen e puneve të caktuara nga veprimtaria personit fizik, i hiqet nese:

- me vendim të plotfuqishem të gjykates kompetente i eshte hequr kryerja e të drejtes prinderore,

- i eshte shqiptuar denim me vendim gjyqesor të plotfuqishem me të cilin eshte denuar për veper penale për dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marre parasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me ligjin eshte konstatuar sjellje diskriminuese,

- në afatin e caktuar nuk i menjanon mangesite e konstatuara në kryerjen e punes, të percaktuara me mbikeqyrjen mbi ligjshmerine e punes dhe mbikeqyrjen mbi punen profesionale,

- punet nuk i kryen personalisht ose nese shfrytëzon punen të personave tjere në kundërshtim me aktvendimin për kryerjen e puneve të caktuara nga veprimtaria,

- e nderpret punen pa leje të ministrit dhe

- në raste tjera të percaktuara me ligj.

(3) Ministri miraton aktvendim për shfuqizimin ose heqjen e aktvendimit për kryerjen e puneve të caktuara nga veprimtaria e personit fizik në rastet e theksuara në paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni.

(4) Kunder aktvendimit nga paragrafi (3) i ketij neni, mund të dorezohet ankese në Komisionin Shtetëror për Vendimmarrje në Procedure Administrative dhe Procedure të Marredhenies së Punes në Shkalle të Dyte.

Neni 91

(1) Personi fizik të cilit i eshte leshuar aktvendim për kryerjen e puneve të caktuara nga veprimtaria perkohesisht mund ta nderprese kryerjen e puneve për shkak të semundjes, ose shkaqeve tjera të arsyeshme.

(2) Për nderprerjen e perkohshme të kryerjes së puneve, personi doemos duhet menjehere pas krijimit të shkakut me shkrim t'i njoftoje Ministrine dhe prinderit, perkatesisht kujdestaret e femijeve (femijes).

(3) Për nderprerjen e perkohshme të kryerjes së puneve në rastet nga paragrafi (1) i ketij neni, ministri miraton aktvendim.

VIII. PUSHIMORE PËR FEMIJE

1. Veprimtaria

Neni 92

(1) Veprimtaria pushim dhe rekreacion sigurohet dhe realizohet në pushimore për femije.

(2) Nese në pushimoren publike për femije janë paraqitur numer më i madh i femijeve sesa që ka vende të lira, për pranimin vendos komisioni për pranim të femijeve.

(3) Perberjen dhe menyren e punes së komisionit nga paragrafi (2) i ketij neni, si dhe kriteret e peraferta për pranimin e femijeve në pushimore i percakton keshilli drejtues i pushimores në pajtim me keshillin e komunes dhe keshillin e Qytetit të Shkupit, për pushimore të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, ndersa Ministria për pushimore publike për femije të themeluar nga Qeveria.

(4) Komisionin nga paragrafi (2) i ketij neni, e emeron drejtori.

(5) Për ankese kunder aktvendimit të komisionit vendos kryetari i komunes dhe i Qytetit të Shkupit, ndersa ministri për pushimore publike për femije të themeluar nga Qeveria.

(6) Komisioni nga paragrafi (2) i ketij neni, është kompetent të vendose edhe për realizimin e të drejtes për participim.

(7) Për ankesen kunder aktvendimit për të drejten për participim të komisionit vendos ministri.

(8) Organi i menaxhimit me pushimoren publike për femije kujdeset lidhur me pranimin e femijeve për kushtet sociale - ekonomike në familje.

(9) Me marreveshje rregullohen të drejtat dhe obligimet e pushimores për femije dhe shfrytëzuesve të shërbimeve të pushimit dhe rekreacionit.

Neni 93

(1) Pushim dhe rekreacion mund të organizohet edhe për femije me pengesa në zhvillim.

(2) Pushim dhe rekreacion për femije me pengesa në zhvillim, organizohet sipas programeve të vecanta.

Neni 94

(1) Prinderit kanë të drejtë që për fëmijet e tyre të zgjedhin programe për pushim dhe rekreacion në pushimoret për femije.

(2) Pushimorja për femije detyrohet që prinderve t'ua prezantojë programet të cilat i realizon, qëllimet e tyre, përmbajtjet dhe metodat e punes.

2. Organizimi dhe përmbajtja e veprimtarisë

Neni 95

(1) Pushim dhe rekreacion në pushimore publike për femije realizohet sipas programeve për realizimin e veprimtarisë të cilat i perpilon institucioni shkencor ose institucioni i specializuar profesional, perkatesisht organi profesional ose organi tjetër, ndersa i miraton ministri.

(2) Programet për veprimtarinë pushim dhe rekreacion të femijeve përmbajnë vecanerisht: emrin e programit, llojin dhe kohezgjatjen, detyrat themelore dhe aktivitetet.

(3) Programet ndryshohen dhe modernizohen në pajtim me rezultatet e ndjekjes dhe vleresimit të realizimit të programeve dhe të zbatimit të projekteve të cilat realizohen në veprimtarinë.

(4) Iniciative për ndryshimin dhe modernizimin e programeve nga paragrafi (1) i ketij neni, mund të japin edhe pushimoret për femije, institucionet dhe personat të tjerë fizike dhe juridike.

(5) Programin për pushim dhe rekreacion në pushimore private për femije e miraton themeluesi pas mendimit pozitiv të marre paraprakisht nga Ministria.

(6) Mendimin nga paragrafi (5) i ketij neni, e jep ministri me propozim të Byroës për Zhvillim të Arsimit.

(7) Programi nga paragrafi (5) i ketij neni, varesisht nga lloji, vëllimi dhe karakteri i veprimtarisë, i përmban kushtet, kriteret dhe standardet për kryerjen e veprimtarisë të percaktuara me kete ligj si dhe kohezgjatjen, qëllimet dhe përmbajtjet e aktivitetëve.

(8) Në pushimore private për femije pushimi dhe rekreacioni i femijeve mund të realizohet në pajtim me programet nga paragrafi (1) i ketij neni, për çka vendos organi i pushimores private për femije në pajtim me aktin për themelimin.

Neni 96

(1) Pushimorja publike për femije organizon dhe zbaton programe për:

- dimerim,
- verim,
- mesim në natyrë dhe
- programe tjera (shetitje, kampim, piknike, ekspedita, seminare, shkolle e vogël skijimi, shkolle rekreative-ekologjike, ushqim i femijeve e të tjera).

(2) Programi për dimerim dedikohet për femije të moshës shkollore dhe parashkollore gjatë pushimit dimeror, ndersa në periudhën tjetër të dimrit pushimorja për femije mund të punojë si institucion, perkatesisht pushimore e llojit të hapur.

(3) Programi për verim dedikohet për femije të moshës parashkollore dhe femije të moshës shkollore gjatë pushimit veror.

(4) Programi për mesim në natyrë dedikohet për femije të moshës shkollore dhe do të realizohet në pajtim me planin arsimor të shkollave fillore.

(5) Programet tjera nga paragrafi (1) alineja 4 e ketij neni, do të realizohen varesisht nga nevojat e shfrytëzuesve dhe terminet e lira në pushimoren për femije.

(6) Pushimorja për femije gjatë kohës kur nuk i realizon programet nga paragrafi (1) i ketij neni, mund të punojë si pushimore e tipit të hapur dhe të japë edhe shërbime tjera nga sfera e veprimtarisë hotelierike – turistike, marketingut si dhe shërbime tjera, përvenc organizimit dhe dhenies së shërbimeve të lojërave të fatit, vende bixhozi, kazino, bare dhe të ngjashme.

Neni 97

Puna në pushimoren për femije organizohet në grupe, varesisht nga mosha e femijeve, si vijon:

- 1) deri në moshën gjashtëvjeçare.....prej gjashtë deri në tetë femije;
- 2) mbi gjashtë deri në dhjetë vjet deri 10 vjet....prej dhjetë deri në 15 femije;
- 3) mbi dhjetë vjet deri në 13 vjet.....prej 15 deri në 18 femije;
- 4) mbi 13 vjet deri në 15 vjet.....prej 18 deri në 20 femije dhe
- 5) mbi 15 vjet deri në 18 vjet.....prej 20 deri në 25 femije.

Neni 98

(1) Pushimorja publike për femije miraton program vjetor për punë.

(2) Programi vjetor për punë përmban vecanerisht: organizimin dhe kohën e punës së pushimores, ushqimin, llojin e programeve të pushimores për femije, kohezgjatjen e ndërresave të formave të caktuara të pushimit dhe rekreacionit, punën e drejtorit dhe punetoreve të tjerë në pushimore, bashkëpunimin me institucionet edukative-arsimore, sportive, shëndetësore, kulturore, shkencore dhe institucionet tjera, fondacionet dhe shoqatat, punën e organeve profesionale dhe pune tjera për realizimin e veprimtarisë.

(3) Programin nga paragrafi (1) i ketij neni, pushimorja për femije detyrohet ta miratojë më së voni deri më 30 shtator në vitin rrjedhës për vitin e ardhshëm.

IX. THEMELIMI DHE PUSHIMI I PUNES SË INSTITUCIONIT PËR PERKUJDESJE DHE EDUKIM TË FEMIJEVE TË MOSHES PARASHKOLLORE DHE PUSHIM DHE REKREACION TË FEMIJEVE

Neni 99

(1) Kopsht për femije/qender për zhvillim të hershem të femijeve të komunes dhe kopsht për femije të komunes në Qytetin e Shkupit/qender për zhvillim të hershem të femijeve themelon komuna dhe komuna e Qytetit të Shkupit.

(2) Keshilli i komunes dhe keshilli i komunes në Qytetin e Shkupit miraton vendim për themelimin e kopshtit publik për femije/qendres publike për zhvillim të hershem të femijeve nga paragrafi (1) i këtij neni, pas mendimit të marre paraprakisht nga Ministria.

(3) Pushimore komunale për femije dhe pushimore për femije në Qytetin e Shkupit themelon komuna dhe Qyteti i Shkupit.

(4) Keshilli i komunes dhe keshilli i komunes së Qytetit të Shkupit miraton vendim për themelimin e kopshtit publik për femije nga paragrafi (3) i këtij neni, pas mendimit të marre paraprakisht nga Ministria.

(5) Pushimore shtetërore për femije/kopsht shtetëror për femije dhe qender shtetërore për zhvillim të hershem të femijeve, themelon Qeveria me propozim të Ministrisë.

(6) Mjetet për themelimin dhe punen e institucionit nga paragrafet (1), (3) dhe (5) të këtij neni, i siguron themeluesi.

Neni 100

(1) Institucion për femije mund të themelohet dhe të fillojë punen, nese:

- është siguruar numri i nevojshëm i femijeve, në pajtim me standardet dhe normativat e percaktuara për kryerjen e veprimtarisë,
- janë siguruar kushte adekuate hapësirë, pajisje dhe mjete didaktike, në pajtim me standardet dhe normativat e percaktuara për kryerjen e veprimtarisë,
- janë miratuar programe për kryerjen e veprimtarisë,
- janë siguruar punetore adekuate dhe profesioniste dhe punetore tjere, në pajtim me standardet dhe normativat e percaktuara për kryerjen e veprimtarisë dhe
- janë siguruar mjete të nevojshme financiare.

(2) Dispozitat nga paragrafi (1) i këtij neni zbatohen edhe në rastet e zgjerimit të programeve për kryerjen e veprimtarisë së kopshtit për femije/qendres për zhvillim të hershem të femijeve dhe të pushimorës për femije.

(3) Në standardet dhe normativat për kryerjen e veprimtarisë percaktohen edhe normativat për ushqim, standardet për kushte sanitare-higjienike, si dhe standardet për kohen e nevojshme të punes për realizimin e veprimtarisë (veprimtaria perkujdesese, edukative dhe veprimtarisë tjetër për kopshtet për femije/qendrat për zhvillim të hershem të femijeve) dhe kriteret për zhvillim të institucioneve.

(4) Standardet dhe normativat për kryerjen e veprimtarisë nga paragrafi (1) i këtij neni, i percakton ministri.

Neni 101

Themeluesi detyrohet që gjate themelimit të institucionit publik për femije të formojë komision i cili në pajtim me kete ligj bën pergatitjen për fillimin e punes së institucionit.

Neni 102

(1) Institucioni për femije mund të fillojë punen pasi ministri do të konstatojë se janë permbushur kushtet e percaktuara me kete ligj dhe rregullat tjera dhe do të miratojë aktvendim për kryerjen e veprimtarisë.

(2) Aktvendimi nga paragrafi (1) i këtij neni, miratohet në baze të mendimit të komisionit, të perbere prej tre anetaresh, të emeruar nga ministri.

(3) Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni, kryen inspektim të drejtperdrejte me qellim që të konstatojë nese janë permbushur kushtet nga neni 100 i këtij ligji, në baze të të cilave perpilon mendim.

(4) Pas miratimit të aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, institucioni për femije regjistrohet në regjistrin perkates në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë.

(5) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të paraqitet ankese në Komisionin Shtetëror për Vendimarrje në Procedure Administrative dhe Procedure për Marredhenie Pune në Shkalle të Dytë.

Neni 103

Aktvendimi për kryerjen e veprimtarisë institucionit për femije i hiqet, nese:

- nuk i zbaton dispozitat e këtij ligji, aktet nenligjore dhe rregullat tjera normative,
- nuk i permbush kushtet për kryerjen e veprimtarisë, e në afatin e percaktuar nga organi kompetent nuk do t'i permbushë kushtet ose menjanojë parregullsitet,
- i është shqiptuar denim me vendim të plotfuqishëm gjyqësor personit juridik, është shqiptuar mase ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyres,
- themeluesi miraton akt për shuarjen e institucionit për femije nese është nderprere nevoja, perkatesisht kushtet për kryerjen e veprimtarisë për të cilën është themeluar institucioni për femije dhe
- nuk i permbush kushtet tjera të percaktuara me ligjin.

Neni 104

Vlefshmeria e aktvendimit për kryerjen e puneve të caktuara nga veprimtaria nderpritet, nese:

- me vendim të organit administrativ ose me vendim të plotfuqishëm gjyqësor konstatohet pavlefshmeri e regjistrimit të institucionit në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë,
- institucioni bashkengjitet ose bashkohet me institucion tjetër ose ndahet në dy ose më shume institucione,
- me kerkese të themeluesit dhe
- kushte tjera të percaktuara me ligj.

Neni 105

(1) Proceduren për nderprerjen e punes së institucionit për femije të themeluar nga Qeveria e ngrit dhe udheheq Ministria.

(2) Propozim për nderprerjen e punes së institucionit publik nga paragrafi (1) i këtij neni, te themeluesi parashtron Ministria.

(3) Vendim për nderprerjen e punes së institucionit nga paragrafi (1) i këtij neni, miraton Qeveria.

(4) Vendimi për nderprerjen e punes botohet në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(5) Proceduren për nderprerjen e punes së kopshtit publik për femije/qendres për zhvillim të hershem të femijeve e ngre dhe udheheq themeluesi.

(6) Vendim për nderprerjen e punes së institucionit nga paragrafi (5) i këtij neni, miraton keshilli i komunes dhe keshilli i komunes në Qytetin e Shkupit, pas mendimit të marre paraprakisht nga Ministria.

(7) Proceduren për nderprerjen e punes së pushimorës publike për femije të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, e ngre dhe udheheq themeluesi.

(8) Vendim për nderprerjen e punes së institucionit nga paragrafi (7) i këtij neni, miraton keshilli i komunes dhe keshilli i komunes së Qytetit të Shkupit, pas mendimit të marre paraprakisht nga Ministria.

(9) Vendimi nga paragrafi (6) i ketij neni, botohet në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe fletoren zyrtare të komunes dhe të komunes në Qytetin e Shkupit, ndersa vendimi nga paragrafi (8) i ketij neni botohet në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe fletoren zyrtare të komunes dhe të Qytetit të Shkupit.

(10) Themeluesi, ndersa për institucionin nga paragrafi (1) i ketij neni Ministria, pas miratimit të vendimit për nderprerjen e punes së institucionit, në afat prej tri ditësh e njofton Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë për shlyerje nga regjistri perkates.

Neni 106

(1) Institucion privat për femije mund të themeloje personi vendas ose i huaj juridik ose fizik në baze të lejes, në pajtim me kete ligj.

(2) Mjetet për themelim dhe pune të institucionit privat, i siguron themeluesi.

Neni 107

(1) Lejen për themelimin e institucionit privat për femije e leshon Qeveria pas mendimit paraprak të Ministrise, nese jane permbushur kushtet e parapara në nenin 100 paragrafi (1) alinete 2, 3, 4 dhe 5 të ketij ligji dhe nese programet i permbushin standardet dhe normativat për kryerjen e veprimtarise.

(2) Leja për themelimin e institucionit privat leshohet në baze të kerkeses së parashtruar të personit juridik, perkatesisht fizik (në tekstin e metutjeshem: themeluesi).

(3) Me kerkesen për marrjen e lejes për themelimin e institucionit parashtrohet elaborat për nevojat e llojit të tille të institucionit dhe dokumentacion për kushtet e nevojshme të parapara në nenin 100 paragrafi (1) alinete 2, 3, 4 dhe 5 të ketij ligji.

(4) Themeluesi me elaboratin për themelimin e institucionit e percakton llojin dhe vellimin e veprimtarise, kushtet hapesine, pajisjen, numrin e nevojshem të kuadrove profesionale, programin për kryerjen e veprimtarise dhe gjuhen në të cilen realizohen aktivitetet nga programi, menyren e sigurimit të mjeteve për kryerjen e veprimtarise, mbrojtjen gjate punes të të punesuarve dhe mbrojtjen e shfrytezuesve të sherbimit publik.

(5) Kerkesa me dokumentacionin e percaktuar nga paragrafi (3) i ketij neni, dorezohet në Ministrine.

Neni 108

Me vendimin e Qeverise për leshimin e lejes për themelimin e institucionit privat, percaktohet:

- lloji i veprimtarise për të cilen themelohet institucioni,
- kuadri i nevojshem, pajisja, hapesira, sipas standardeve dhe normativave për kryerjen e veprimtarise,
- numri i planifikuar i perfshirjes së femijeve,
- programi për kryerjen e veprimtarise,
- gjuha në të cilen realizohen aktivitetet e permbajtura në programin dhe
- fillimi i punes së institucionit privat.

Neni 109

(1) Themeluesi i institucionit për femije miraton akt për themelim.

(2) Me aktin për themelim nga paragrafi (1) i ketij neni vecanerisht percaktohet:

- emri i themeluesit,
- emri i firmes së institucionit dhe selia e institucionit për femije,
- lloji i veprimtarise së institucionit për femije,
- mjetet për themelimin dhe fillimin e punes së institucionit për femije dhe menyren e sigurimit të mjeteve,
- koha për të cilen institucioni themelohet,

- të drejtat dhe obligimet e themeluesit në aspekt të kryerjes së veprimtarise dhe të drejtat dhe obligimet e ndersjella të institucionit për femije dhe themeluesit,

- menaxhimi me institucionin për femije,
- të drejtat dhe obligimet e institucionit për femije në qarkullimin juridik,
- ushtruesi i detyres drejtor dhe
- afati për miratimin e statutit.

Neni 110

Themeluesi i institucionit privat për femije nuk mund ta zgjeroje ose ndryshoje veprimtarine për të cilen eshte themeluar, pa leje paraprake nga Qeveria.

Neni 111

Lejen për themelimin e institucionit privat mund ta heq Qeveria me propozim të Ministrise, nese:

- themeluesi themelon institucion privat në kundersh-tim me aktin për leje nga neni 106 i ketij ligji dhe
- konstatohet se institucioni privat nuk permbush më di-sa prej kushteve nga neni 100 paragrafi (1) alinete 2, 3, 4 dhe 5 të ketij ligji, ose nuk i zbaton dispozitat e ketij ligji dhe aktet nenligjore që dalin nga ai.

Neni 112

(1) Me ditën e miratimit të aktit për heqjen, perkatesisht nderprerjen e lejes, institucioni privat e nderpret punen.

(2) Në baze të aktit për heqjen, perkatesisht nderprerjen e lejes, institucioni privat shlyhet nga regjistri nga neni 193 i ketij ligji dhe nga regjistri perkates në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë.

Neni 113

Institucioni privat detyrohet së paku gjashte muaj para miratimit të aktit për nderprerjen e punes të institucionit ta njoftoje Ministrine dhe shfrytezuesit e sherbimeve.

X. MENAXHIMI DHE UDHEHEQJA

1. Organi i menaxhimit

Neni 114

(1) Organ i menaxhimit në institucionin publik për femije eshte keshilli drejtues.

(2) Keshillin drejtues të institucionit publik për femije të themeluar nga Qeveria e perbejne perfaqesuesit e theme-luesit të institucionit publik për femije, të prinderve dhe të komunes dhe të komunes në Qytetin e Shkupit në zonen e të së ciles eshte selia e institucionit, perkatesisht Qyteti i Shkupit për pushimoren për femije.

(3) Në institucionin publik për femije të themeluar nga Qeveria, keshilli drejtues numeron shtate anetare, edhe atë: kater perfaqesues nga themeluesi, një perfaqesues nga insti-tucioni publik për femije, një perfaqesues nga prinderit e fe-mijes dhe një perfaqesues nga komuna dhe komuna në Qytetin e Shkupit, perkatesisht nga Qyteti i Shkupit për pus-himoren për femije.

(4) Perfaqesuesit e themeluesit i emerone dhe shkarkon Qeveria me propozim të Ministrise.

(5) Perfaqesuesin e institucionit publik për femije të the-meluar nga Qeveria e propozon keshilli profesional i insti-tucionit në baze të profesionalitetit dhe kompetences, ndersa e emerone dhe shkarkon themeluesi pas procedures së perca-ktuar me statut.

(6) Perfaqesuesin e prinderve e propozon keshilli i prin-derve, ndersa e emerone dhe shkarkon themeluesi.

(7) Perfaqesuesin e komunes dhe komunes në Qytetin e Shkupit, perkatesisht Qytetit të Shkupit për pushimore për femije e emerohet dhe shkarkon keshilli i komunes në rajonin e së ciles institucioni ka seli dhe keshilli i Qytetit të Shkupit për pushimore për femije.

(8) Keshilli drejtues i kopshtit komunal për femije dhe pushimoret komunale për femije, të themeluara nga komuna e perbejne shtate anetare, edhe atë: tre perfaqesues nga themeluesi, një perfaqesues nga institucioni, dy perfaqesues nga prinderit e femijeve dhe një perfaqesues nga Ministria.

(9) Keshilli drejtues të qendres komunale për zhvillim të hershem të femijeve perbehet prej tre anetareve, edhe atë: një perfaqesues nga themeluesi, një perfaqesues nga Ministria dhe një perfaqesues nga prinderit e femijeve.

(10) Keshilli Drejtues i kopshtit për femije të komunes në Qytetin e Shkupit, të themeluar nga komuna në Qytetin e Shkupit perbehet prej shtate anetareve, edhe atë: dy perfaqesues nga themeluesi, një perfaqesues nga Qyteti i Shkupit, një perfaqesues nga institucioni, dy perfaqesues nga prinderit e femijeve dhe një perfaqesues nga Ministria.

(11) Keshilli Drejtues i qendres për zhvillim të hershem të femijeve të themeluar nga komuna në Qytetin e Shkupit, perbehet prej tre anetareve edhe atë: një perfaqesues nga themeluesi, një perfaqesues nga Ministria dhe një perfaqesues nga prinderit e femijeve.

(12) Keshilli Drejtues i pushimores për femije në Qytetin e Shkupit, të themeluar nga Qyteti i Shkupit perbehet prej shtate anetareve, edhe atë: tre perfaqesues nga themeluesi, një perfaqesues nga institucioni, dy perfaqesues nga prinderit e femijeve dhe një perfaqesues nga Ministria.

(13) Perfaqesuesit e themeluesit të kopshtit publik për femije të themeluar nga komuna dhe komuna në Qytetin e Shkupit i emerohet dhe shkarkon keshilli i komunes në Qytetin e Shkupit, ndersa të pushimores publike për femije të themeluar nga komuna i emerohet dhe shkarkon keshilli i komunes.

(14) Perfaqesuesit e themeluesit të pushimores publike për femije të themeluar nga Qyteti i Shkupit i emerohet dhe shkarkon keshilli i Qytetit të Shkupit.

(15) Perfaqesuesin e qytetit të Shkupit në keshillin drejtues nga paragrafi (10) i ketij neni, e propozon keshilli i Qytetit të Shkupit, ndersa e emerohet dhe shkarkon themeluesi në pajtim me statutin.

(16) Perfaqesuesin e institucionit e propozon keshilli profesional i institucionit në baze të profesionalitetit dhe kompetences, ndersa e zgjedh dhe e shkarkon themeluesi pas procedures së percaktuar me statutin e institucionit.

(17) Perfaqesuesit e prinderve të femijeve i propozon keshilli i prinderve, ndersa i emerohet dhe shkarkon themeluesi pas procedures së percaktuar me statutin e institucionit.

(18) Perfaqesuesin e Ministrise e propozon ministri, ndersa e emerohet dhe shkarkon themeluesi.

(19) Perfaqesuesit nga themeluesi, Qyteti i Shkupit, nga Ministria dhe nga prinderit nuk mund të emerohen nga radhet e të punesuarve në institucionin.

Neni 115

(1) Anetaret e Keshillit Drejtues emerohen për periudhe prej kater vitesh.

(2) Keshilli Drejtues miraton vendim me shumice votash nga numri i pergjithshem i anetareve të keshillit.

(3) Me Keshillin Drejtues udheheq kryetari i cili zgjidhet nga radhet e anetareve të keshillit.

(4) Menyra e punes së Keshillit Drejtues rregullohet me statut.

Neni 116

Keshilli Drejtues i kopshtit publik për femije/qendres publike për zhvillim të hershem të femijeve:

- miraton statut të kopshtit publik për femije/qendres publike për zhvillim të hershem të femijeve,

- propozon program vjetor për pune dhe raport për pune të keshilli i komunes dhe i komunes në Qytetin e Shkupit,

- propozon plan financiar të keshilli i komunes dhe i komunes në Qytetin e Shkupit,

- propozon plan financiar të keshilli i komunes dhe i komunes në Qytetin e Shkupit,

- shpall konkurs publik për zgjedhjen e drejtorit të kopshtit publik për femije/qendres publike për zhvillim të hershem të femijeve,

- kryen interviste me kandidatet për drejtor,

- i propozon kryetarit të komunes dhe kryetarit të komunes në Qytetin e Shkupit një kandidat nga kandidatet e paraqitur në konkursin e shpallur publik për zgjedhjen e drejtorit,

- miraton akt për organizimin e brendshem dhe sistematizimin e vendeve të punes në institucionin për të cilin pelqim jep keshilli i komunes dhe i komunes në Qytetin e Shkupit,

- vendos për kundershimitet dhe ankesat e të punesuarve,

- vendos për ankesat e shfrytëzuesve të sherbimeve dhe shqyrton dhe vendos edhe për pune tjera të percaktuara me ligj dhe statut.

Neni 117

Keshilli Drejtues i pushimores publike për femije të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit:

- miraton statut të pushimores publike për femije,

- propozon program vjetor për pune dhe raport për pune të keshilli i komunes dhe i Qytetit të Shkupit,

- propozon plan financiar të keshilli i komunes dhe i Qytetit të Shkupit,

- propozon llogari vjetore të keshilli i komunes dhe i Qytetit të Shkupit,

- shpall konkurs publik për zgjedhjen e drejtorit të pushimores publike për femije,

- kryen interviste me kandidatet për drejtor,

- i propozon kryetarit të komunes dhe të Qytetit të Shkupit një kandidat nga kandidatet e paraqitur në konkursin e shpallur publik për zgjedhjen e drejtorit,

- miraton akt për organizimin e brendshem dhe sistematizimin e vendeve të punes në institucionin për të cilin jep pelqim keshilli i komunes dhe i Qytetit të Shkupit,

- vendos për kundershimitet dhe ankesat e të punesuarve,

- vendos për ankesat e shfrytëzuesve të sherbimeve dhe shqyrton dhe vendos edhe për pune tjera të percaktuara me ligj dhe statut.

Neni 118

Keshilli Drejtues i institucionit publik për femije të themeluar nga Qeveria:

- miraton statut të institucionit publik për femije,

- propozon program vjetor për pune dhe raport për pune në Ministrine,

- propozon plan financiar në Ministrine,

- propozon llogari vjetore në Ministrine,

- shpall konkurs publik për emerimin e drejtorit të institucionit publik për femije,

- miraton akt për organizimin e brendshem dhe sistematizimin e vendeve të punes në institucionin për të cilin jep pelqim Ministria,

- vendos për kundershimitet dhe ankesat e të punesuarve,

- vendos për ankesat e shfrytëzuesve të sherbimeve dhe shqyrton dhe vendos edhe për pune tjera të percaktuara me ligj dhe statut.

Neni 119

Menaxhimin në institucionin privat e percakton theme-luesi në pajtim me ligjin.

2. Organi udheheqes

Neni 120

(1) Me institucionin publik për femije udheheq drejtori i institucionit, si organ udheheqes.

(2) Drejtor i kopshtit publik për femije/qendres për zhvillim të hershem të femijeve mund të emerohet, perkatesisht zgjidhet personi i cili pervec kushteve të pergjithshme të percaktuara me ligj dhe kushteve të percaktuara në nenin 142 të ketij ligji është me arsim të larte (me 240 kredi të marra sipas SETK ose shkalle VII/1 të kryer) dhe i ploteson kushtet e percaktuara në nenin 135 të ketij ligji për edukator, për punëtor profesional, për bashkepunëtor profesional, person me fakultet të kryer filologjik - programi studimor mesimor dhe studime specialistike për pedagoge parashkollore, jurist dhe ekonomist me arsim të larte (me 240 kredi të marra sipas SETK ose shkalle VII/1 të kryer) dhe mbi kater vjet pervoje pune pas diplomimit dhe posedon licence të vlefshme për drejtor për institucion për femije.

(3) Drejtor i pushimores publike për femije mund të emerohet, perkatesisht zgjidhet personi i cili pervec kushteve të pergjithshme të percaktuara me ligj dhe kushteve të percaktuara në nenin 142 të ketij ligji, ka të kryer arsim të larte (me 240 kredi të marra sipas SETK ose shkalle të kryer VII/1) dhe mbi kater vjet pervoje pune pas diplomimit dhe posedon licence të vlefshme për drejtor për institucion për femije.

(4) Kandidati për drejtor i institucionit publik për femije detyrimisht dorezon edhe program për pune të institucionit publik.

(5) Drejtorin e institucionit publik për femije të themeluar nga Qeveria e emeron dhe shkarkon ministri.

(6) Drejtori nga paragrafi (5) i ketij neni emerohet në baze të konkursit publik.

(7) Konkursi publik shpallet më së voni 30 dite para kalimit të mandatit të drejtorit të institucionit publik për femije të themeluar nga Qeveria.

(8) Nese konkursi publik nuk shpallet në afatit e percaktuar në paragrafin (7) të ketij neni, konkursin publik e shpall Ministria.

(9) Drejtorin e kopshtit publik për femije/qendren publike për zhvillim të hershem të femijeve e zgjedh dhe shkarkon kryetari i komunes dhe i komunes në Qytetin e Shkupit.

(10) Drejtorin e pushimores publike për femije të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit e zgjedh dhe shkarkon kryetari i komunes dhe i Qytetit të Shkupit.

(11) Drejtori i institucionit publik për femije zgjidhet, perkatesisht emerohet për periudhe prej kater vitesh.

(12) Pas kalimit të afatit nga paragrafi (11) i ketij neni, personi i njejte ka të drejte edhe për një mandat të njepasnjeshem, ndersa mundesi për rizgjedhje, perkatesisht riemrim personi i njejte ka pas kalimit të kater viteve nga zgjedhja, perkatesisht emerimi i tij i fundit.

Neni 121

(1) Drejtori i kopshtit publik për femije/qendres publike për zhvillim të hershem të femijeve, perkatesisht i pushimores publike për femije të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, e organizon dhe udheheq me punen e institucionit, në menyre të mevetesishme miraton vendime nga fusheveprimi i kompetences së tij dhe aktet e institucionit, e perfaqeson institucionin para personave të trete dhe është pergjegjes për ligjshmerine dhe punen në institucionin.

(2) Në realizimin e obligimeve dhe udheheqjen nga paragrafi (1) i ketij neni, drejtori:

- e propozon propozim-programin vjetor për punen e keshillit drejtues dhe ndermerr masa për realizimin e programit vjetor për pune,
- i zbaton vendimet e keshillit drejtues,
- vendos për themelimin dhe nderprerjen e marredhenies së punes të të punesuarve për kryerjen e veprimtarise, në pajtim me ligjin, aktet e institucionit dhe marreveshje kolektive,
- bën sistemimin e punetoreve,
- parashtron raport për punen e institucionit gjate vitit në keshillin drejtues dhe te themeluesi,
- parashtron raport për realizimin e programit vjetor për pune në keshillin drejtues, te themeluesi dhe në Ministrine,
- parashtron raport për realizimin e punes materiale-financiare të institucionit te keshilli drejtues dhe te themeluesi dhe është pergjegjes për punen materiale-financiare,
- parashtron raport për realizimin e programeve te keshilli drejtues, themeluesi dhe Ministria dhe
- kryen pune tjera të parapara me ligj, statutin dhe aktet tjera të institucionit.

Neni 122

(1) Drejtori i institucionit publik për femije të themeluar nga Qeveria e organizon dhe udheheq punen e institucionit, në menyre të mevetesishme miraton vendime nga fusheveprimi i kompetences se tij dhe aktet e institucionit, e perfaqeson institucionin para personave të trete dhe është pergjegjes për ligjshmerine dhe punen në institucionin.

(2) Në realizimin e obligimeve dhe udheheqjen nga paragrafi (1) i ketij neni drejtori:

- e propozon propozim-programin vjetor për punen te keshilli drejtues dhe ndermerr masa për realizimin e programit vjetor për pune,
- i zbaton vendimet e keshillit drejtues,
- vendos për themelimin dhe nderprerjen e marredhenies së punes së të punesuarve për kryerjen e veprimtarise në pajtim me ligjin, aktet e institucionit dhe marreveshje kolektive,
- bën sistemimin e punetoreve,
- parashtron raport për punen e institucionit gjate vitit te keshilli drejtues dhe te Ministria,
- parashtron raport për realizimin e programit vjetor për pune te keshilli drejtues dhe Ministria,
- parashtron raport për realizimin e punes materiale-financiare të institucionit te keshilli drejtues dhe Ministria dhe është pergjegjes për punen materiale-financiare,
- parashtron raport për realizimin e programeve te Keshilli Drejtues dhe Ministria dhe
- kryen pune tjera të parapara me ligjin, statutin dhe aktet tjera të institucionit.

Neni 123

(1) Kryetari i komunes, tre muaj para kalimit të mandatit të drejtorit ekzistues, miraton vendim që Keshilli Drejtues të shpalle konkurs publik për zgjedhjen e drejtorit.

(2) Në konkursin e shpallur publik percaktohen kushtet të cilat duhet t'i permbushe kandidati për drejtor, dokumentacioni i nevojshem, kohezgjatja e konkursit publik dhe afati në të cilin do të behet zgjedhja.

(3) Kandidatet e paraqitur i dorezojne dokumentet e nevojshme në pajtim me shpalljen te Keshilli Drejtues.

(4) Dokumentet e arritura i shqyrton komisioni tre anetaresh i zgjedhur nga Keshilli Drejtues perberja dhe kompetenca e të cilit percaktohet me statut të institucionit publik.

(5) Komisioni detyrohet që në afat prej pese ditesh pas perfundimit të konkursit t'i shqyrtoje dokumentet e arritura.

(6) Kandidateve të cilet nuk i permbushin kushtet e parapara me konkursin u kthehen dokumentet me arsyetim.

(7) Keshilli Drejtues mund të kerkoje dokumente plotësuese nga kandidatet të cilet i permbushin kushtet, në pajtim me dispozitat në statutin e institucionit.

(8) Keshilli Drejtues i interviston kandidatet të cilet i permbushin kushtet.

(9) Keshilli Drejtues në afat prej shtate ditesh nga biseda e realizuar me kandidatet kryetarit të komunes i propozon një kandidat për zgjedhje të drejtorit.

(10) Kryetari i komunes në afat prej 15 ditesh nga dita e marrjes së propozimit, bën zgjedhjen e drejtorit.

(11) Nese kryetari i komunes në afatin e percaktuar në paragrafin (10) të ketij neni nuk zgjedh drejtor, detyrohet që në afat prej tri ditesh ta njoftoje Keshillin Drejtues.

(12) Keshilli Drejtues në afat prej shtate ditesh nga dita e pranimit të njoftimit kryetarit të komunes i propozon një kandidat për zgjedhje të drejtorit.

(13) Kryetari i komunes është i detyruar që në afat prej pese ditesh nga dita e marrjes së propozimit ta zgjedhe kandidatin e propozuar nga Keshilli Drejtues.

(14) Kandidatet të cilet nuk jane zgjedhur, në afat prej tete ditesh nga dita e pranimit të vendimit të kryetarit të komunes kane të drejte ankese lidhur me zbatimin e procedurës së zgjedhjes në Komisionin Shtetëror për Vendimmarrje Në Procedure Administrative dhe Procedure të Marredhenies së Punes në Shkallë të Dytë.

(15) Kunder vendimit të Komisionit nga paragrafi (14) i ketij neni, kandidati ka të drejte të ngreje kontest administrativ.

Neni 124

Drejtori i institucionit publik për femije mund të shkakohet:

- me kerkesen e tij,
- nese nuk e zbaton ligjin dhe aktet e pergjithshme të miratuara në pajtim me ligjin,
- nese nuk e realizon programin vjetor për punen e institucionit,
- nese me fajin e tij u është shkaktuar dëm femijeve, prinderve të tyre ose kujdestareve, institucionit, themeluesit ose shtetit,
- nese lejon pagesen e mjeteve të cilat nuk jane percaktuar në planin financiar vjetor të institucionit,
- nese lejon organizimin e veprimtarise, në kundërshtim me ligjin, aktet e pergjithshme të miratuara në pajtim me ligjin dhe programin vjetor për pune dhe
- në raste tjera të percaktuara me ligj.

Neni 125

(1) Nese ekzistojne njohuri të caktuara për veprimin e drejtorit në pajtim me dispozitat nga neni 124 alinete 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji, Keshilli Drejtues i institucionit publik i themeluar nga komuna dhe qyteti i Shkupit, perkatesisht Keshilli Drejtues i kopshtit publik për femije/qendra publike për zhvillim të hershem të femijeve, konvokon mbledhje në të cilën miraton konkluzion me shkrim i cili i dorezohet drejtorit.

(2) Drejtori ka të drejte që në afat prej shtate ditesh nga dita e pranimit të prononcimit për pohimet në konkluzion.

(3) Nese Keshilli Drejtues i institucionit nga paragrafi (1) i ketij neni nuk e pranon prononcimin e drejtorit, konvokon mbledhje në afat prej tri ditesh dhe në prezence të perfaqësuesit nga institucioni profesional i specializuar ose shkencor, perkatesisht organi tjetër të cilin e percakton ministri varesisht nga lloji i veprimit nga neni 124 alinete 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji, kryen degjim të drejtorit. Perfaqë-

suesi jep mendim për arsyeshmerine për shkarkimin e drejtorit.

(4) Nese Keshilli Drejtues vlereson se është e domoshme, në afat prej shtate ditesh kryetarit të komunes i dorezon propozim për shkarkimin e drejtorit.

(5) Kryetari i komunes është i detyruar që në afat prej pese ditesh nga dita e marrjes së propozimit nga Keshilli Drejtues ta zgjedhe drejtorin.

(6) Drejtori i shkarkuar, në afat prej 15 ditesh nga dita e pranimit të vendimit të kryetarit të komunes ka të drejte ankese për zbatimin e procedurës të Komisioni Shtetëror për Vendimmarrje në Procedure Administrative dhe Procedure të Marredhenies së Punes në Shkallë të Dytë.

(7) Kunder vendimit të Komisionit nga paragrafi (6) i ketij neni, drejtori i shkarkuar ka të drejte padie në gjykatën themelore kompetente.

Neni 126

Kryetari i komunes, në afat prej tri ditesh nga dita e shkarkimit të drejtorit, emeron ushtrues detyre drejtor nga radhet e të punësuarve në institucionin i cili i permbush kushtet për drejtor dhe i cili i kryen punet e drejtorit deri në emerimin e drejtorit të ri, më së shumti deri në gjashtë muaj nga dita e emerimit të tij.

Neni 127

Nese drejtori i institucionit publik për femije i themeluar nga Qeveria shkarkohet para kalimit të mandatit ose para kohe do të i nderpritet mandati, si dhe në rast kur nuk është zgjedhur drejtor, ministri emeron ushtrues detyre drejtor nga radhet e të punësuarve në institucionin i cili i permbush kushtet për drejtor dhe i cili i kryen punet e drejtorit deri në emerimin e drejtorit të ri, jo më gjate se gjashtë muaj nga dita e emerimit të tij.

Neni 128

Nese drejtori është shkarkuar në baze të veprimeve të theksuara në nenin 124 alinete 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji, drejtorit i nderpritet marredhenia e punes.

Neni 129

Udheheqjen në institucionin privat e rregullon themeluesi në pajtim me ligjin duke u nisur nga principet dhe nevojat e institucionit për femije dhe shfrytëzuesve të shërbimeve.

3. Organet profesionale

Neni 130

(1) Organ profesional në institucionin publik për femije është Keshilli Profesional.

(2) Keshillin Profesional e perbejne të punësuarit të cilet kryejne pune profesionale dhe e realizojne veprimtarine në institucion dhe drejtorit.

(3) Me Keshillin Profesional udheheq drejtori.

(4) Keshilli Profesional:

- percakton baza profesionale për realizimin e programit për pune,
- drejtorit i jep mendim dhe propozime në aspekt të organizimit të punes dhe kushteve për pune,
- emeron dhe shkarkon perfaqësues të institucionit publik për femije në Keshillin Drejtues të institucionit publik për femije nga radhet e të punësuarve të cilet kryejne pune profesionale dhe
- kryen edhe pune tjera të percaktuara me statutin.

(5) Në institucionin publik për femije mund të formohen edhe trupa tjere profesionale të percaktuar me statutin e institucionit.

4. Organi për kontroll të brendshëm

Neni 131

(1) Për kryerjen e kontrollit të brendshëm të punës së institucioneve për femije themeluesi formon organ mbikeqyres.

(2) Organin mbikeqyres e perbejne tre deri në pese anetare të emeruar nga themeluesi.

(3) Anetaret e organit mbikeqyres zgjidhen me mandat në kohezgjatje prej kater vitesh.

(4) Për anetare të organit mbikeqyres mund të zgjidhen personat që nuk kane themeluar marrëdhënie pune në institucion, që kane arsim të lartë dhe posedojne njohuri dhe përvijë nga veprimtaria e institucionit.

(5) Organin mbikeqyres e konvokon dhe me punën e tij udhëheq kryetari, të cilin e zgjedhin anetaret e organit mbikeqyres nga radhet e tyre.

(6) Organi mbikeqyres vendimet e tij i miraton me shumice votash nga numri i përgjithshëm i anetareve.

Neni 132

(1) Organi mbikeqyres kryen kontroll mbi punën materiale-financiare të institucionit, shfrytëzimin dhe disponimin e mjeteve të institucionit dhe për argumentet dorezon raport të themeluesi, Ministria, Keshilli Drejtues dhe drejtori i institucionit.

(2) Numri i anetareve të organit mbikeqyres, menyra e punës, kushtet dhe menyra e ndërprerjes së mandatit të anetareve të organit mbikeqyres para skadimit të mandatit, përcaktohen me statutin e institucionit.

5. Organe tjera

Neni 133

(1) Në institucionin për femije detyrimisht formohet keshill prinderor.

(2) Keshilli prinderor e percjell, shqyrton dhe jep mendim për realizimin e veprimtarisë në institucionin.

(3) Puna, numri i anetareve, menyra e zgjedhjes dhe organizimi i keshillit prinderor, përcaktohen me statut.

XI. PERSONAT PROFESIONALE PËR PERKUJDESJE DHE EDUKIM TË FEMIJEVE TË MOSHES PARASHKOLLORE DHE PËR PUSHIM DHE REKREACION TË FEMIJEVE

Neni 134

(1) Punet profesionale në veprimtarinë perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore i kryejne personat profesionale, si vijojne:

- punetoret profesionale (pedagog, psikolog, punetor social, defektolog/edukator special dhe rehabilitues, logoped, doktor i mjekesise dhe doktor i stomatologjise),

- edukatore,

- infermiere dhe

- bashkepunitore profesionale (pedagog muzikor, pedagog i artit figurativ, pedagog i edukates fizike, profesor i gjuheve të huaja dhe letersise, infermiere e larte medicinale, punetor social).

(2) Punetore profesionale mund të jene: pedagog i diplomuar, psikolog i diplomuar, punetor i diplomuar social, defektolog/edukator dhe rehabilitues i diplomuar, doktor i mjekesise dhe doktor i stomatologjise - me 240 kredi të marra sipas SETK ose shkalle të kryer VII/1 dhe licence të vlefshme për punetor

(3) Edukatore mund të jene: profesor i diplomuar i edukates parashkollore, edukator i diplomuar i femijeve të moshës parashkollore dhe pedagog i diplomuar për edukim parashkollor – me 240 kredi të marra sipas SETK ose arsim

të lartë të kryer shkalla VII/1 ose me arsim sipëror perkates të kryer dhe licence të vlefshme për edukator.

(4) Edukator në grup me femije me pengesa në zhvillimin mental ose pengese trupore mund të jene: defektolog i diplomuar/edukator i specializuar dhe rehabilitues me 240 kredi të marra sipas SETK ose studime të mbaruara adekuate për punë me femije me pengesa në zhvillimin mental ose pengese trupore - shkalla VII/1 dhe licence të vlefshme për edukator dhe person që i ploteson kushtet për edukator dhe studime të mbaruara për specializim për defektologji.

(5) Edukator për qëndrim të femijeve në moshe prej gjashtë vjet, perkatesisht prej vajtes në shkolle fillore deri në moshën dhjetë vjet mund të jene personi i cili i ploteson kushtet për edukator, ndërsa mund të jene edhe personi me studime të mbaruara për mesim klasor dhe studime të mbaruara për specializim me 240 kredi të marra sipas SETK ose arsim të lartë të mbaruar shkalla VII/1 dhe licence të vlefshme për edukator.

(6) Infermier mund të jene personi me arsim të mesëm katërvjecar të kryer dhe licence të vlefshme për infermier.

(7) Bashkepunitore profesionale mund të jene: pedagogu i muzikes, pedagogu i diplomuar i artit figurativ, pedagogu i diplomuar për edukate fizike, profesori i diplomuar prej gjuhe të huaja dhe letersi – me 240 kredi të marra sipas SETK ose shkalle VII/1 të mbaruar dhe licence të vlefshme për bashkepunitor profesional; infermiere e larte medicinale, infermiere e përgjithshme e diplomuar medicinale /teknik medicinale, infermiere medicinale e diplomuar/ teknik medicinale – me 180 kredi të marra sipas SETK ose shkalle VI/1 të mbaruar dhe licence të vlefshme për bashkepunitor profesional; punetor social dhe logoped – me 180 kredi të marra sipas SETK ose shkalle VI/1 të mbaruar dhe licence për bashkepunitor profesional.

(8) Puna të caktuara me vëllim të vogël që janë në funksion të perkujdesjes dhe edukimit të femijeve, perkatesisht të pushimit dhe rekreacionit në institucion publik për femije, me autorizim të drejtorit të institucionit publik për femije, pa kompensim mund t'i kryejne vullnetare të cilet janë të kualifikuar për atë lloj të punës ose kanë kaluar trajnim për kryerjen e asaj pune.

(9) Punet të cilat mund të kryhen me punë vullnetare, menyrën e kryerjes së tyre, mbulimin e shpenzimeve reale, si dhe kualifikimet reale ose trajnimin i cakton institucioni publik për femije.

Neni 135

Punet profesionale në kopsht për femije mund të kryejne juristi dhe ekonomisti me 240 kredi të marra sipas sistemit SETK ose arsim të lartë të kryer shkalla VII/1 ose arsim sipëror.

Neni 136

Kujdes dhe perkujdesje me femijet me nevoja specifike të penguar në zhvillimin mental ose pengese trupore mund të kryejne edhe asistente - edukatore me arsim të mesëm katërvjecar ose me arsim sipëror të cilet posedojne licence të vlefshme për infermier.

Neni 137

Punet profesionale në pushimorën për femije varesisht nga lloji i punëve i kryejne të punësuarit me arsim të lartë VII/1 ose me 240 kredi të marra sipas SETK ose me arsim sipëror.

Neni 138

Punet administrative, të gatimit dhe punet teknike në institucion për femije i kryejne të punësuar me shkalle adekuate të përgatitjes profesionale.

Neni 139

Lloji dhe shkalla e përgatitjes profesionale për të punësuarit nga nenet 137 dhe 138 të këtij ligji, përcaktohen me aktin për organizim të brendshëm dhe sistematizim të vendeve të punës në institucion.

Neni 140

(1) Të punësuarit në institucion publik për fëmijë të cilët kryejnë punë me interes publik në pajtim me kete ligj kanë status të nepunesve publike.

(2) Puna me interes publik të cilat do t'i kryejnë të punësuarit në institucionet publike për fëmijë (kopshte për fëmijë dhe qendra për fëmijë për zhvillim të hershëm të fëmijëve) janë: punë edukative-perkujdesese; punë edukative-arsimore; punë pedagogjike dhe psikologjike; punë të mbrojtjes sociale të fëmijëve; punë të mbrojtjes shëndetësore preventive për fëmijë; punë profesionale për mbrojtje të fëmijëve, si dhe punë juridike-profesionale, administrative, financiare-të kontabilitetit, punë analitike të planit dhe informative.

(3) Puna me interes publik të cilat do t'i kryejnë të punësuarit në institucionet publike për fëmijë pushimore për fëmijë janë: punë profesionale për pushim dhe rekreacion; punë juridike-profesionale, administrative, financiare-të kontabilitetit, analitike të planit dhe informative.

(4) Të punësuarit në institucion publik për fëmijë të cilët kryejnë punë të gatimit, ndihmese dhe teknike nuk kanë status të nepunesve publike dhe në lidhje me të drejtat e tyre, obligimet dhe përgjegjësitë e marrëdhënies së punës zbatohen dispozitat e rregullave të përgjithshme të marrëdhënies të punës.

Neni 141

Për të punësuarit në institucionin publik për fëmijë të cilët kanë status të nepunesve publike për ceshtjet që kanë të bëjnë me punësimin, të drejtat dhe obligimet, përgjegjësinë, vlerësimin, pushimin e punësimit, mbrojtjen dhe vendosjen për të drejtat e nepunesit publik zbatohen dispozitat e këtij ligji, ligji të vecante nga sfera perkatese adekuatë dhe dispozitat që kanë të bëjnë me nepunesit publike.

Neni 142

(1) I punësuar në institucion për fëmijë, mund të jetë personi i cili krahas kushteve të caktuara nga nenet 134 deri 138 të këtij ligji, duhet t'i plotesoje edhe kushtet në vijim:

- të jete shtetas i Republikës së Maqedonise,
- të jete fizikisht dhe psikikisht i shëndoshe,
- të flase gjuhen maqedonase dhe të njohe alfabetin cirilik,
- të mos i jete kumtuar denim ndalim për kryerje të profesionit, veprimtarisë ose detyres,
- të mos i jete kumtuar vendim gjyqësor i plotfuqishëm me të cilin është denuar për veper penale për dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marrë parasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me ligjin është konstatuar sjellje diskriminuese dhe
- të plotesoje edhe kushte tjera të caktuara në aktin për organizim të brendshëm dhe sistematizim të vendeve të punës.

(2) Personat nga paragrafi (1) i këtij neni, të cilët janë të inkuadruar në grupet në të cilat aktivitetet edukativo-arsimore i kryejnë në gjuhen e pjesetareve të bashkësive duhet ta njohin gjuhen dhe alfabetin në të cilin realizohet veprimtaria.

Neni 143

(1) Për plotësimin e vendit të lire të punës për kryerje të punëve me interes publik në institucionet publike për fëmijë, drejtori i institucionit merr vendim për nevojë për punësim të nepunesit publik.

(2) Me vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni, përcaktohet nese plotësimi i vendit të lire të punës në institucion kryhet nepermjet punësimit të personit nepermjet shpalljes së konkursit publik, shpalljes së konkursit të brendshëm, sistemit të nepunesve publike të punësuar në institucion ose me marrjen e nepunesit publik nga institucioni tjetër perkatesisht me marrjen edhe të punësuarit nga shkolla fillore me Fakultet pedagogjik të kryer- profesor për mesim klasor.

(3) Para miratimit të vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, për punësim të edukatorit institucioni publik për fëmijë detyrohet që paraprakisht të përcaktojë nese sigurimi i nevojës për të punësuarin (edukator) mund të sigurohet me marrjen e të punësuarit nga shkolla fillore në komune dhe komunën e Qytetit të Shkupit, në kushtet e miratuara me kete ligj.

(4) Marrja nga paragrafi (3) i këtij neni kryhet pa shpallje me marreveshje për marrje ndermjet shkolles fillore dhe institucionit publik për fëmijë në baze të së ciles lidhet marreveshje për punësim për kryerjen e punëve si edukator.

(5) Punetori i marre nga paragrafi (4) i këtij neni, detyrohet që më së voni në afat prej gjashtë muajsh nga dita e marrjes të jape provim për nepunes publik.

(6) Nese plotësimi i vendit të lire të punës kryhet nepermjet konkursit publik, drejtori i institucionit dorezon kerkese te Agjencia për Administrate për shpallje të konkursit publik për punësim.

(7) Shpallja e konkursit nga paragrafi (6) i këtij neni dhe zbatimi i procedurës për zgjedhje kryhet në pajtim me rregullat që kanë të bëjnë me nepunesit publike.

(8) Në rastet kur plotësimi i vendit të punës kryhet nepermjet shpalljes së konkursit intern, konkursi intern shpallet në ueb faqen dhe në tabelen për shpallje të institucionit. Konkursi permban të dhëna për vendin e punës që duhet të plotësohet dhe për kushtet e nevojshme të cilat duhet t'i plotësojë nepunesi publik në pajtim me kete ligj, aktin për organizim të brendshëm dhe sistematizim të vendeve të punës të institucionit si dhe kushtet e vecanta të përcaktuara me rregullat që kanë të bëjnë me nepunesit publike.

(9) Afati për paraqitje në konkurs intern nuk mund të jete më i shkurtër se pese dite pune nga dita e shpalljes së tij.

(10) Për punë urgjente dhe të paprolongueshme kryerja e të cilave nuk duron prolongim, marrëdhënia e punës mund të themelohet për kohe të caktuar edhe pa shpallje publike, por më së shumti deri në 90 dite.

Neni 144

(1) Nepunesi publik i punësuar në institucionin publik për fëmijë, i cili ka arsim perkates, përvije pune të nevojshme në profesion dhe i plotëson edhe kushtet tjera të përcaktuara në aktin për organizim të brendshëm dhe sistematizim të vendeve të punës në institucion, sipas nevojës së institucionit apo me kerkese të tij mund të sistemohet në vend tjetër pune në pajtim me aktin për organizim të brendshëm dhe sistematizim të vendeve të punës ose të merret në institucion tjetër, nese për kete e ka pelqimin e personave udheheqes të institucioneve.

(2) I punësuar i cili nuk e ka statusin e nepunesit publik, ndersa ka arsim perkates, përvije pune të nevojshme dhe i plotëson edhe kushtet tjera të përcaktuara me aktet për organizim të brendshëm dhe sistematizim të vendeve të punës të institucionit, sipas nevojës ose me kerkese të tij mund të merret ose sistemohet në vendin e punës me titull

perkates në institucion, dhe të marre statusin e nepunesit publik.

(3) I punesuari nga paragrafi (2) i ketij neni, detyrohet që në afat prej gjashte muajsh nga dita e marrjes ose sistemit të tij të jape provim për nepunes publik.

(4) Personat të cilet për here të pare punesohen në institucionin publik për femije për kryerje të puneve me interes publik dhe personat të cilet punesohen në vend më të larte të punes nga vendi i meparshem në institucion, detyrimisht kryejne pune provuese. Puna provuese për kandidatin e zgjedhur për nepunes publik me arsim të larte dhe sipëror zgjat 12 muaj, nderkaq për kandidatin e zgjedhur me arsim të mesem dhe personin i cili punesohet në vend më të larte të punes nga vendi i meparshem, puna provuese zgjat gjashtë muaj.

(5) Në menyren e kryerjes së punes provuese dhe punesimit të personave të zgjedhur nga paragrafi (4) i ketij neni, zbatohen dispozitat e caktuara në dispozitat që kane të bejne me nepunesit publike.

Neni 145

(1) Të punesuarit në institucion për femije, personi fizik i cili kryen vepimtar profesional dhe personat e punesuar në agjencite për dhenie të shërbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshës parashkollore të cilet janë në kontakt të drejtpërdrejtë me femijet ose ushqimin, doemos duhet të kontrollohen permes kontroleve sistematike një here në vit.

(2) Të punesuarit, i cili është në kontakt të drejtpërdrejtë me femijet dhe ushqimin, ndersa gjate marrëdhënies së punes konstatohet se është i semure me semundje ngjites, semundje psikike, semundje vartese (alkoolizem, narkomani dhe shfrytezim të substancave tjera psikotrope dhe prekursive), i nderpritet marrëdhënia e punes.

(3) Percaktimi i aftësive psikofizike të të punesuarve nga paragrafi (2) i ketij neni, perkatesisht të të qenit të semure nga semundje të caktuara, semundje psikike, semundje vartese (alkoolizem, narkomani dhe shfrytezim të substancave psikotrope dhe prekursive) behet në pajtim me Ligjin për mbrojtje shëndetësore.

Neni 146

(1) Të punesuarit në institucion për femije gjate mandatit të punes së tyre, detyrohen në menyre permanente të persosen profesionalisht në pajtim me nevojat e institucionit për femije.

(2) Menyren e persosjes profesionale të të punesuarve në institucionet për femije, e percakton ministri.

Neni 147

(1) Punetoret profesionale, edukatoret dhe bashkepunetoret profesionale në kopshtet publike për femije avancohen në tituj.

(2) Kuadrot profesionale nga paragrafi (1) i ketij neni, të cilet për here të pare punesohen në kopsht publik për femije janë me titull punetor profesional, edukator dhe bashkepunetor profesional.

(3) Punetori profesional në kopsht publik për femije mund të avancohet në titujt punetor profesional-mentor dhe punetor profesional-keshilltar.

(4) Edukatori në kopsht publik për femije mund të avancohet në titujt edukator-mentor dhe edukator-keshilltar.

(5) Bashkepunetori profesional në kopsht publik për femije mund të avancohet në titujt bashkepunetor profesional-mentor dhe bashkepunetor profesional-keshilltar.

Neni 148

(1) Për infermieret, edukatoret, punetoret profesionale dhe bashkepunetoret profesionale të cilet në realizimin e pu-

nes perkujdesese, edukativo-arsimore, shëndetësore dhe sociale nuk tregojne rezultate të mjaftueshme, organi perkatesisht institucioni ose institucioni i cili kryen mbikeqyrje në pajtim me kete ligj dhe keshilli i prinderve të kopshtit publik për femije/qendres publike për zhvillim të hershem të femijeve mund të ngrene iniciative te Keshilli drejtues për rishqyrtimin e aftësise së tyre për realizimin e obligimeve të punes.

(2) Iniciativa nga paragrafi (1) në kete nen, doemos duhet të permbaje arsyetim të shkaqeve për të cilat ngrihet.

(3) Nese e pranon iniciativen nga paragrafi (1) i ketij neni, keshilli drejtues te drejtori parashtron propozim për ngritje të procedures për konstatim të pergjegjesise disiplinore të personave nga paragrafi (1) i ketij neni.

(4) Procedura disiplinore në rastet nga paragrafi (3) i ketij neni, realizohet në pajtim me dispozitat e rregullave që kane të bejne me nepunesit publike.

Neni 149

(1) Gjate ndryshimit të vellimit të punes në institucion publik për femije që paraqiten për shkak të ndryshimeve në programe, organizimin e punes, numrin e grupeve dhe ndryshimeve tjera, marrëdhënia e punes e të punesuarve mund të ndryshohet nga marrëdhënie pune me kohe të pacaktuar me kohe të plote pune në marrëdhënie pune me kohe të pacaktuar me kohe më të shkurter se koha e plote e punes dhe anasjelltas.

(2) Të punesuarit e punesuar me kohe të pacaktuar pune në rast të ndryshimit të vellimit të punes në institucionin për femije për arsyet nga paragrafi (1) i ketij neni, prej një institucioni për femije mund të sistemohet në institucion tjetër për femije.

(3) Në rastet nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, institucioni lidh marrëveshje të re për punesim me të punesuarin.

Neni 150

Nepunesi publik në institucionin publik për femije është personalisht pergjegjes për kryerjen e puneve dhe detyrave të punes nga vendi i punes.

Neni 151

(1) Secili nepunes publik dhe person tjetër, në pajtim me ligj, ka të drejte të parashtror iniciative për ngritje të procedures disiplinore kunder nepunesit publik në institucion publik për femije, e cila duhet të arsyetohet.

(2) Propozim për ngritje të procedures disiplinore kunder nepunesit publik parashtron nepunesi publik epror i drejtpërdrejtë, perkatesisht nepunesi pergjegjes ose drejtori i institucionit publik për femije.

Neni 152

(1) Propozimi për ngritje të procedures për konstatim të pergjegjesise disiplinore sipas rregulles i permban elementet në vijim:

- emrin personal të nepunesit publik me të cilin ka të beje propozimi për ngritje të procedures për konstatim të pergjegjesise disiplinore,

- vendin e punes në të cilin është i sistemuar nepunesi publik për të cilin është parashtruar propozimi,

- pershkrimin e veprimit/eve me të cilin është kryer shkelja e rendit të punes dhe disciplines ose mospermbushja e obligimeve të punes,

- shenimin e kualifikimit të veprimit nga alineja 3 me shenim konkret nese kjo sipas vleresimit paraqet shkelje më të lehte, perkatesisht më të rende të rendit të punes dhe disciplines ose mospermbushje të obligimeve të punes,

- kohen, menyren dhe vendin e kryerjes së veprimit me të cilin është kryer shkelja e rendit të punes dhe disciplines dhe mospermbushja e obligimeve të punes,

- pasojat që janë shkaktuar në rendin e punes dhe disiplinës dhe mospermbushja e obligimeve të punes,

- shenimin e deshmise/ve prej të cilave vertetohet sjellja e tillë, perkatesisht deshmise që është plotesim i faktit se është kryer veprim i plote (shenim zyrtar, raport me shkrim, informacion, deklarata të deshmiteve etj.),

- theksim i emrit personal dhe emrit të personit i cili mund të ftohet në çilesi të deshmimit,

- të dhëna nese nepunesi publik për të cilin parashtrohet propozimi deri atehere është përgjigjur për shkelje të rendit të punes dhe disiplinës ose mospermbushje të obligimeve të punes në institucionin publik për femije dhe

- të dhëna në lidhje me shperblime të meparshme të nepunesit publik.

(2) Në shtojce të propozimit të paragrafit (1) të këtij neni, parashtrihen deshmite që janë shenuar dhe dokumente tjera që sipas vleresimit të propozuesit janë me rendesi për rastin konkret.

Neni 153

(1) Drejtori i institucionit publik për femije formon komision për udhëheqje të procedurës për shkelje disiplinore në afat prej tete ditësh nga dita e parashtrimit të propozimit për ngritje të procedurës disiplinore.

(2) Komisioni nga paragrafi (1) i këtij neni, perbehet prej tre anetareve edhe atë një nepunes publik epror i drejtperdrejt dhe dy nepunes publike prej të cileve njeri me grup të njëjte të titujve si nepunesi publik kunder të cilit udhëhiqet procedure disiplinore. Anetaret e Komisionit kanë zevendes.

(3) Kryetari i komisionit nga paragrafi (1) i këtij neni, është nga rendi i nepunesve publike epror të drejtperdrejte, perkatesisht nepunesve publike pergjegjes.

(4) Komisioni nga paragrafi (1) i këtij neni, pas perfundimit të procedurës disiplinore i propozon mase disiplinore perkatese drejtorit të institucionit publik për femije.

(5) Nese komisioni nga paragrafi (1) i këtij neni, konstaton se nepunesi publik nuk është pergjegjes ose nuk janë permbushur kushtet për miratim të aktvendimeve për shqiptim të mases disiplinore i propozon drejtorit ta refuzojë propozimin, perkatesisht ta nderprese procedurën.

Neni 154

(1) Masat disiplinore kunder nepunesit publik në institucionin publik për femije i shqipton drejtori i institucionit, e pas raportit paraprak me shkrim nga nepunesi publik epror i drejtperdrejte.

(2) Para shqiptimit të mases disiplinore nepunesi publik njoftohet me shkrim për provat e raportit nga paragrafi (1) i këtij neni, që ekzistojnë kunder tij dhe ai ka të drejte të jape pergjigje me goje ose me shkrim në afat që nuk mund të jetë më i shkurtër se tete dite.

(3) Nese nepunesi publik nuk deshiron ta pranojë njoftimin për provat në raportin nga paragrafi (1) i këtij neni, në afat prej tri ditësh, i njëjti do të publikohet në tabelën e shpalljeve në seline e institucionit publik për femije.

(4) Drejtori i institucionit publik për femije në afat prej 60 ditësh nga dita e fillimit të procedurës miraton aktvendim për shqiptim të mases disiplinore.

Neni 155

Kunder aktvendimit për shqiptim të mases disiplinore, nepunesi publik në institucionin publik për femije ka të drejte ankese në afat prej tete ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit te Agjencia për Administrate.

Neni 156

(1) Nepunesi publik në institucionin publik për femije është pergjegjes për demin të cilin në pune ose në lidhje me punen me qellim ose nga pakujdesia e skajshme ia ka shkaktuar institucionit.

(2) Drejtori i institucionit formon komision për percaktimin e pergjegjesine materiale të nepunesit publik.

(3) Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni, perbehet prej kryetarit dhe dy anetareve prej të cileve një është nepunes publik, ndersa një është perfaqesues i sindikates dhe zevendesit e tyre. Kryetari i komisionit është nepunes publik epror i drejtperdrejte ose nepunes publik i cili nuk është me titull më të ulët se titulli i nepunesit publik kunder të cilit udhëhiqet procedure për pergjegjesi materiale.

(4) Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni, e percakton pergjegjesine materiale për demin material të shkaktuar, lartësine e tij dhe menyren e shkaktimit, kush e ka shkaktuar demin dhe kush do ta kompensojë.

(5) Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni, parashtron raport për situatën e konstatuar faktike në baze të të cilit drejtori i institucionit publik miraton aktvendim për kompensim të demit.

Neni 157

Propozim për ngritje të procedurës për percaktimin e pergjegjesine materiale kunder nepunesit publik në institucionin publik për femije parashtron nepunesi publik epror i drejtperdrejte ose drejtori i institucionit.

Neni 158

Kunder aktvendimit nga neni 156 paragrafi (5) i këtij ligji, nepunesi publik në institucionin publik për femije ka të drejte të paraqese ankese te Agjencia për Administrate në afat prej tete ditësh nga dita e dorezimit të aktvendimit.

Neni 159

Nepunesi publik në institucionin publik për femije në baze të percjelljes së vazhdueshme të punes vleresohet nga nepunesi publik epror i drejtperdrejte në institucion, perkatesisht nga nepunesi publik pergjegjes.

Neni 160

Vleresimi i nepunesit publik në institucionin publik për femije behet me qellim që të fitohet pasqyre reale për profesionalitetin, kualitetin, efikasitetin dhe efektivitetin në kryerjen e puneve me interes publik të percaktuara me ligj.

Neni 161

Vleresimi i nepunesit publik në institucionin publik për femije behet në baze të të dhënave për rezultatet e punes dhe kualiteteve personale duke i pasur parasysh të dhënat për trajnimet, shperblimet, masat disiplinore dhe mungesat gjate vitit paraprak.

Neni 162

Gjate vleresimit të rezultateve të punes, behet vleresimi i njohurive dhe zbatimi i rregullave dhe praktikave, permbushja e qellimeve të punes, kryerja me kohe e punes, kryerja kualitative e punes dhe organizimi i punes në institucionin publik për femije.

Neni 163

Gjate vleresimit të kualiteteve personale behet vleresimi i kreativitetit, iniciatives, interesimit për punen, aftësisë për pune ekipore, aftësisë për punen nën presion dhe shkathtesite komunikuese.

Neni 164

Vleresimi behet në menyre objektive dhe të paanshme, pa ndikim dhe pa presion nga nepunesit publike eprorë të drejtperdrejte në institucionin publik për femije mbi vleresuesin.

Neni 165

Vleresimi realizohet si proces i vazhdueshëm gjashtëmujor i vleresimit të rezultateve të punës dhe kualiteteve personale të personit të vlerësuar, i cili përfshin:

- percaktim të qellimeve të punës dhe aktiviteteve,
- percjellje dhe grumbullim të të dhënave në punën e nepunesit publik në institucionin publik,
- dhenie të instruksioneve dhe keshillave për permiresim të punës dhe
- interviste me nepunesin publik.

Neni 166

(1) Vleresuesi gjatë periudhës për vleresim, rregullisht e percjelle punën e nepunesit publik në institucion dhe grumbullon të dhëna që janë me rendesi thelbësore për vleresimin.

(2) Percjellja dhe grumbullimi i të dhënave nenkupton kontroll dhe evidentim të kualitetit dhe kuantitetit në realizimin e detyrave të punës.

(3) Gjatë percjelljes së punës, vleresuesi rregullisht e motivon nepunesin publik në institucion dhe i jep instruksione dhe keshilla për permiresim të punës, i sugjeron për detaje konkrete në punë, procedurat që çojnë drejt punës së suksesshme dhe mangesite në punën e tij.

Neni 167

Gjatë vleresimit të punës së nepunesit publik në institucion zbatohet formular për vleresim të nepunesit publik në pajtim me rregullat që kanë të bëjnë me nepunesit publike.

XII. ORGANIZIMI DHE PERMBAJTJA E VEPRIMTARISE SË INSTITUCIONEVE PËR PERKUJDESJE DHE EDUKIM TË FEMIJEVE TË MOSHES PARASHKOLLORE

Neni 168

(1) Edukimi parashkollor si pjesë integrale e sistemit për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore realizohet nepermjet Programit vjetor për punën e institucioneve për femije që kryejnë punë në lidhje me perkujdesjen dhe edukimin e femijeve të moshës parashkollore.

(2) Programi vjetor për punë permбан vecanerisht: organizmin dhe kohën e punës së kopshtit për femije, perkatesisht qendres për zhvillim të hershem të femijeve, programet e kopshtit për femije, perkatesisht qendres për zhvillim të hershem të femijeve, sistemimin e femijeve në grupe, punën e drejtorit dhe punetoreve profesionale dhe të tjere, bashkepunimin me prinderit, bashkepunimin me institucione edukative – arsimore, sportive, shendetesore, kulturore, shkencore dhe të tjera, fondacione, shoqata, aktivitete për perfshirjen e femijeve në kopshtin për femije, perkatesisht në qendrën për zhvillim të hershem të femijeve, trajnimin permanent profesional të të punësuarve, punën e organeve profesionale dhe punë tjera për realizimin e veprimtarisë.

(3) Programi vjetor për punë miratohet më së voni deri më 30 shtator në vitin rrjedhës për vitin e ardhshëm.

(4) Programin vjetor për punë e perpilojnë organet profesionale të personave juridike që kryejnë veprimtari në suaza të sistemit për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore, në baze të mendimit nga keshilli prinderor.

(5) Puna edukativo-arsimore në kopsht për femije, perkatesisht në qender për zhvillim të hershem të femijeve kryhet sipas Programit për mesim të hershem dhe zhvillim që bazohet në Standarde për mesim të hershem dhe zhvillim, të cilin e perpiljon Byroja për Zhvillim të Arsimit, ndersa e miraton ministri.

(6) Me Programin për mesim të hershem dhe zhvillim nga paragrafi (5) i ketij neni, percaktohen vecanerisht bazat teorike dhe principet, qellimet e programit, shembuj të aktiviteteve, rezultatet e pritura dhe bashkepunimi me prinderit.

(7) Programi për mesim të hershem dhe zhvillim nga paragrafi (5) i ketij neni, duhet të jetë në pajtim me kapacitetet zhvillimore të femijeve të moshës parashkollore, të bazohet në nevojat dhe interesat për mesim të hershem dhe zhvillim të femijeve dhe të jetë i orientuar drejt arritjes së plote të potencialeve zhvillimore të secilit femije, duke perfshire edhe femijet me nevoja të vecanta për mesim të hershem në pajtim me Standardet për mesim të hershem dhe zhvillim.

(8) Programi nga paragrafi (5) i ketij neni, ndryshohet në pajtim me rezultatet e percjelljes dhe vleresimit të arritjeve zhvillimore të femijet të bazuara në Standardet për mesim të hershem dhe zhvillim.

(9) Në kopsht për femije dhe qender për zhvillim të hershem të femijeve organizohen edhe aktivitete tjera institucionale për permбushjen e interesave specifike të femijes në drejtim të perforcimit të personalitetit të femijes me zhvillimin e aftësive të tij trupore, intelektuale, kulturore e të tjera, të cilat realizohen në pajtim me programe të vecanta të cilat i miraton drejtori i kopshtit për femije sipas propozimit të ekipit të eksperteve, ndersa i miraton keshilli drejtues i kopshtit për femije, perkatesisht i qendres për zhvillim të hershem të femijeve.

(10) Aktivitete institucionale nga paragrafi (9) i ketij neni, janë programe të specializuara dhe realizohen në pajtim me mundesite e institucioneve për femije që kryejnë veprimtari në suaza të sistemit për perkujdesje dhe edukim të femijeve dhe prinderve, si dhe njesive të vetadministrimit lokal.

(11) Themeluesi i kopshtit privat për femije mund të perpilojë edhe program të vet për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore, i cili miratohet nga ministri, pas marrjes paraprake të mendimit nga Byroja për Zhvillim të Arsimit.

(12) Kur puna edukativo-arsimore në kopsht për femije/qender private për zhvillim të hershem të femijeve zhvillohet sipas principeve dhe parimeve Steiner, Decroly, Montessori etj., ministri jep mendim pozitiv, pas konstatimit paraprak të pranueshmerise së programit të organizates perkatese nderkombetare nga Byroja për Zhvillim të Arsimit.

Neni 169

(1) Në perberje të kopshtit për femije/qendres publike për zhvillim të hershem të femijeve mund të formohet keshillimore për femije dhe prinder.

(2) Kriteret e peraferta për formim dhe punë të keshillimores, i percakton ministri.

Neni 170

(1) Praktika pedagogjike-metodike e studenteve realizohet në kopsht për femije/qender publike për zhvillim të hershem të femijeve si dhe në kopsht për femije në kuader të institucionit të lartë arsimor për arsimimin e kuadrin profesional për arsim parashkollor në funksion të realizimit sa më të suksesshem të veprimtarise praktike të fakultetit.

(2) Menyren e punes dhe sigurimin e kushteve për realizimin e praktikës pedagogjike metodike të studenteve nga studimet perkatese për arsim parashkollor dhe fakultete të tjera perkatese nga paragrafi (1) të këtij neni, i percakton ministri.

Neni 171

(1) Në kopsht publik për femije/qender publike për zhvillim të hershem të femijeve mund të parashikohen mundesi për zbatim të permbajtjeve të reja edukative-arsimore, formave, metodave dhe mjeteve të reja.

(2) Kopshtin publik për femije/qendren publike për zhvillim të hershem të femijeve ku do të shihen mundesite nga paragrafi (1) i këtij neni, e percakton ministri.

Neni 172

(1) Kopshti për femije/qendra për zhvillim të hershem të femijeve me qellim të ruajtjes dhe perparimit të shendetit të femijeve e perçelle gjendjen shendetesore të perditshme të femijeve, bashkepunon me institucione perkatese për mbrojtje shendetesore të femijeve dhe realizon masa parandaluese për mbrojtjen e shendetit të femijeve.

(2) Kopshti për femije/qendra për zhvillim të hershem të femijeve e ka për obligim që në rast se paraqitet crregullim i gjendjes shendetesore normale ta njoftoje prindin e femijes, ndersa në rast të numrit më të madh të femijeve të semur, menjehere t'i njoftoje institucionin shendetesor kompetent dhe Ministrine.

Neni 173

(1) Në institucion për femije perdoren doracake si materiale edukative-arsimore për realizimin e aktivitetëve nga kuadri edukativ perkujdeses, si dhe revista për femije të cilat janë në funksion të aktivitetëve të njejta.

(2) Pjesetaret e bashkesive të cilet aktivitetet edukative-arsimore i realizojne në gjuhen e pjesetareve të bashkesive tjera, shfrytezojne doracake dhe revista për femije në gjuhen e bashkesive perkatese.

(3) Aktvendim për miratim dhe perdorim të doracakeve dhe revistave për femije miraton ministri, pas mendimit paraprak të Sherbimit pedagogjik.

Neni 174

(1) Institucioni i cili kryen veprimtari në kuader të sistemit për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshes parashkollore ka plan zhvillimor.

(2) Planin zhvillimor i institucionit eshte plan strategjik për zhvillim i cili i permban prioritete për realizimin e veprimtarisë së institucionit i cili kryen veprimtari në sistemin e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshes parashkollore, planin dhe bartesit e aktivitetëve.

(3) Planin zhvillimor e perpilon organi udheheqes për periudhe prej tre deri në pese vjet, ndersa e miraton keshilli drejtues.

(4) Indikoret për vleresimin e suksesit të aktivitetëve të planifikuara nga plani zhvillimor nga paragrafi (1) i këtij neni, i percakton ministri.

XIII. KOMISIONI PËR LICENCIM TË PERSONAVE PROFESIONALE NË SISTEMIN PËR PERKUJDESJE DHE EDUKIM TË FEMIJEVE TË MOSHES PARASHKOLLORE DHE TË DREJTOREVE TË INSTITUCIONEVE PËR FEMIJE

Neni 175

Ministria formon komision për leshimin, perteritjen, vazhdimin dhe heqjen e licencave për pune të personave të cilet janë të perfshire në sistemin e perkujdesjes dhe eduki-

mit të femijeve të moshes parashkollore, të drejtoresh të institucioneve si dhe personave të cilet janë të interesuar të perfshihen në sistemin e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshes parashkollore.

Neni 176

Komisioni nga neni 175 i këtij ligji, perbehet prej trembedhete anetaresh edhe atë nga: Ministria e Punes dhe Politikës Sociale-kater anetare, Ministria e Arsimit dhe Shkencës-dy anetare, Ministria e Financave-një anetar, Fakulteti i Mjekesise-një anetar, Byroja për Zhvillim të Arsimit-dy anetare dhe nga fakultetet e institutet e shkencave shoqerore humanitare-tre anetare.

Neni 177

(1) Komisioni nga neni 175 i këtij ligji, kryen licencimin e: drejtoresh të institucioneve për femije; punetoreve profesionale, bashkepunetoreve profesionale, edukatoreve dhe infermiereve në institucione për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshes parashkollore; personave fizike të cilet kryejne pune të caktuara nga veprimtaria për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshes parashkollore; personave të punesuar në agjencite për dhenie të sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore, si dhe personave të cilet janë të interesuar të inkuadrohen në sistemin e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshes parashkollore.

(2) Komisioni për licencim e bën kontrollimin e zbatimit të njohurive profesionale.

(3) Ministri me propozim të Komisionit për licencim ua leshon, perterin, vazhdon dhe heq licencat për pune personave nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Kunder vendimit të ministrit për licence të punes të leshuar, të vazhduar, të perterire dhe të hequr mund të parashetrohet ankese te Komisioni Shtetëror për Vendimmarrje në Procedure Administrative dhe Procedure të Marredhenies së Punes në Shkalle të Dytë.

Neni 178

(1) Ministri i leshon llojet e licencave për pune, si vijojne:

- licence për punetor profesional,
- licence për bashkepunetor profesional,
- licence për edukator,
- licence për infermier dhe
- licence për drejtor.

(2) Personat nga neni 177 paragrafi (1) i këtij ligji, mund të marrin licence perkatese për pune nga paragrafi (1) i këtij ligji, nese kane:

1) licence për punetor profesional diplome për arsim të kryer perkates nga neni 134 paragrafi (2) i këtij ligji dhe nese me sukses e kane kaluar kontrollin e zbatimit të njohurise profesionale nga Komisioni për Licencim;

2) licence për bashkepunetor profesional diplome për arsim të kryer perkates nga neni 134 paragrafi (7) i këtij ligji dhe nese me sukses e kane kaluar kontrollin e zbatimit të njohurise profesionale nga Komisioni për Licencim;

3) licence për edukator diplome për arsim të kryer perkates nga neni 132 paragrafet (3), (4) dhe (5) të këtij ligji dhe nese me sukses e kane kaluar kontrollin e zbatimit të njohurise profesionale nga Komisioni për Licencim dhe

4) licence për infermier diplome për arsim të kryer katevjecar dhe nese me sukses e kane kaluar kontrollin e zbatimit të njohurise profesionale nga Komisioni për Licencim.

(3) Licence për infermier nga paragrafi (1) alineja 4 e këtij neni, marrin personat fizike për kryerje të puneve të caktuara nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim të femijeve

ve si veprimtari profesionale nga neni 87 paragrafi (3) i ketij ligji, nese me sukses e kane kaluar kontrollin e zbatimit të njohurise profesionale nga Komisioni për licencim, si dhe për persona të punesuar, perkatesisht të angazhuar në agjenci për dhenie të sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore, nese kane të kryer së paku arsim të mesem dhe nese me sukses e kane kaluar kontrollin për zbatim të njohurise profesionale nga Komisioni për Licencim.

(4) Drejtoret e institucioneve për femije, si dhe personat e interesuar për të marre licence për drejtor të institucionit për femije mund të marrin licence për pune nese kane:

- diplome për arsim të larte të kryer perkates nga neni 120 paragrafi (2), perkatesisht neni 120 paragrafi (3) të ketij ligji, varesisht nga lloji i veprimtarise së institucionit për femije dhe

- trajnim për drejtor prej së paku 40 oreve të realizuar në pajtim me Programin për pune të Komisionit për Licencim.

(5) Licencat nga paragrafet (2), (3) dhe (4) të ketij neni, leshohen për periudhe prej pese vitesh.

Neni 179

Personit nga neni 177 paragrafi (1) të ketij ligji, mund t'i vazhdohet (perterihet) licenca për pune nese në periudhen e vlefshmerise së licences ka ndjekur së paku: 40 orë edukim për drejtor të institucionit për femije; 20 orë edukim për punetor profesional, bashkepunetor profesional dhe edukator; 10 orë edukim për infermier, për person fizik i cili kryen pune të caktuara nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshes parashkollore në shtepine e vet dhe në shtepine e prinderve të femijes dhe person i punesuar, perkatesisht i angazhuar në agjenci për dhenie të sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore, të realizuar në pajtim me Programin për pune të Komisionit për licencim, dhe nese pas kontrollit të kryer Komisioni për licencim konstaton se personi me sukses e zbaton njohurine profesionale.

Neni 180

Personit nga neni 177 paragrafi (1) i ketij ligji, i hiqet licenca për pune, nese:

- Komisioni për Licencim pas kontrollit të kryer konstaton se personi nuk e zbaton njohurine profesionale,
- i eshte hequr ose kufizuar aftesia afariste,
- i eshte shqiptuar denim ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarise ose detyres dhe
- i eshte shqiptuar denim me vendim të plotfuqishem gjyqesor me të cilin eshte denuar për veper penale për dhune familjare, marrje të personit të mitur, neglizhence ose abuzim të personit të mitur ose incest, për veper penale nga grupi i veprave kunder lirise gjinore, pa marre parasysh sanksionin e shqiptuar dhe tek i cili në pajtim me ligjin eshte konstatuar sjellje diskriminuese.

Neni 181

Personi profesionist së paku tre muaj para kalimit të vlefshmerise së licences për pune paraqet kerkese te Komisioni për licencim për perteritjen, perkatesisht vazhdimin e licences për pune.

Neni 182

(1) Komisioni për licencim miraton program dhe rregullore për pune.

(2) Komisioni për licencim miraton kodeks për persona profesioniste në sistemin e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshes parashkollore.

(3) Shpenzimi për leshimin, vazhdimin dhe perteritjen e licences për pune eshte në barre të personit profesional dhe eshte në lartesi prej 1 400 denare për drejtor, 950 denare për punetor profesional, bashkepunetor profesional dhe edukator; 450 denare për infermier, për person fizik i cili i kryen pune të caktuara nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshes parashkollore në shtepine e vet dhe në shtepine e prinderve të femijes dhe person të punesuar, perkatesisht të angazhuar në agjencie për dhenien e sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore, të harmonizuara me rritjen e harxhimeve për jete për vitin paraprak, të publikuara nga Enti Shtetoror i Statistikes në janar për vitin rrjedhes.

(4) Shpenzimi për leshimin, vazhdimin dhe perteritjen e licencave për pune të personave të cilet jane të interesuar që të perfshihen në sistemin për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshes parashkollore eshte në perputhje me lartesine e percaktuar në paragrafin (3) të ketij neni varesisht nga lloji i licences.

(5) Menyren e leshimit, vazhdimin, perteritjes dhe heqjes së licences për pune të personave nga neni 177 paragrafi (1) i ketij ligji, menyren e zbatimit të trajnimeve, si dhe formen dhe permbajtjen e formularit, i percakton ministri.

XIV. FINANCIMI I SISTEMIT PËR MBROJTJEN E FEMIJEVE

Neni 183

(1) Mjetet për financimin e mbrojtjes së femijeve sigurohen nga Buxheti i Republikes së Maqedonise.

(2) Me mjetet nga paragrafi (1) i ketij neni, financohen:

- të drejtat për mbrojtjen e femijeve,
- veprimtaria e institucioneve publike për femije të themeluara nga Qeveria,
- ndertimi, mirembajtja dhe pajisja e objekteve të institucioneve publike për femije të themeluara nga Qeveria dhe
- aktivitete programore në forma të caktuara të perparimit dhe zhvillimit të veprimtarise e të tjera.

(3) Me mjetet për financimin dhe mbrojtjen e femijeve menaxhon dhe disponon Ministria.

(4) Shperndarjen e mjeteve në institucione publike për femije të themeluara nga Qeveria i kryen ministri me aktvendim.

(5) Kriteret më të peraferta dhe menyren e shperndarjes së mjeteve sipas shfrytezuesve nga paragrafi (4) i ketij neni i percakton ministri.

(6) Ministri me aktvendim mund ta nderprese dhe të kerkoje kthim të mjeteve të ndara nese ato shfrytezohen në kundershtrim me dedikimin për të cilin jane dhene.

(7) Mjetet për financim të mbrojtjes së femijeve sigurohen edhe nga buxheti i komunes, buxhetet e komunave të Qytetit të Shkupit dhe buxheti i Qytetit të Shkupit në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

(8) Me mjetet nga buxheti i komunes dhe buxheti i Qytetit të Shkupit, financohen:

- veprimtaria e pushimoreve publike për femije të themeluara nga komuna dhe Qyteti i Shkupit,
- ndertimi, mirembajtja dhe pajisja e objekteve të pushimoreve publike për femije dhe
- aktivitete programore në forma të caktuara për perparimin dhe zhvillimin e veprimtarise e të tjera.

(9) Me mjetet nga buxheti i komunes dhe buxhetet e komunave të Qytetit të Shkupit financohen:

- veprimtaria e kopshteve publike për femije/qendrave publike për zhvillim të hershem të femijeve,
- ndertimi, mirembajtja dhe pajisja e objekteve të pushimoreve publike për femije dhe
- aktivitete programore në forma të caktuara për perparimin dhe zhvillimin e veprimtarise e të tjera.

Neni 184

(1) Mjetet nga Buxheti i i Republikes së Maqedonise për financimin për mbrojtjen e femijeve sigurohen në baze të Programit për zhvillim të veprimtarise për mbrojtjen e femijeve.

(2) Mjetet nga Buxheti i Komunes, buxhetet e komunave të Qytetit të Shkupit dhe buxheti i Qytetit të Shkupit për financimin e mbështetjes së femijeve sigurohen në baze të programit zhvillimor për mbrojtjen e femijeve të komunës, të komunave të Qytetit të Shkupit në procedurën e percaktuar me Ligjin për financimin e njesive të vetadministrimit lokal dhe me kete ligj.

(3) Mjetet për financimin e kopshteve publike për femije sigurohen nga Buxheti i Republikes së Maqedonise në menyren dhe procedurën e percaktuar me ligj.

(4) Mjetet nga paragrafi (3) i ketij neni, u shperndahen komunave dhe komunave të Qytetit të Shkupit nepermjet bllok dotacioneve në pajtim me ligjin.

(5) Komuna dhe komunat e Qytetit të Shkupit mjetet nga paragrafi (4) i ketij neni, ua shperndan kopshteve publike për femije në rajonin e tyre për sigurim të realizimit të perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshes parashkollore në pajtim me standardet dhe normativat e percaktuara për kryerjen e veprimtarise në pajtim me kete ligj.

(6) Komuna dhe komunat e Qytetit të Shkupit mund ta plotesoje bllok dotacionin e marre, për ngritjen e standardit dhe kualitetit të subjekteve dhe sherbimeve të kopshteve publike për femije me mjete nga burime personale të buxhetit të komunës dhe buxhetit të komunës së Qytetit të Shkupit.

Neni 185

(1) Mjetet për financimin e mbrojtjes së femijeve mund të sigurohen edhe nga fondacione, dhurata, legatë, testamentë, mjete në baze të solidaritetit të ndryshëm në para dhe nature dhe burime tjera në pajtim me ligjin.

(2) Mjetet nga paragrafi (1) i ketij neni, shfrytëzohen me dedikim.

Neni 186

(1) Institucioni publik për femije mund të siguroje mjete edhe nga:

- shfrytëzuesit,
- shitja e prodhimeve personale dhe sherbimeve dhe
- burime të tjera në pajtim me ligjin.

(2) Institucioni publik për femije mund të realizojë mjete edhe në baze të kryerjes së llojeve dhe formave tjera, perkatesisht me kryerjen e sherbimeve me kualitet më të lartë nga ai i percaktuar me standardet dhe normativat nga neni 100 paragrafi (3) i ketij ligji.

(3) Dallimi në cmimin e sherbimit me kualitet më të lartë i percaktuar në paragrafin (2) të ketij neni, është në barre të prindit - shfrytëzues të sherbimit.

Neni 187

(1) Institucioni publik për femije me akt të pergjithshëm e rregullon menyren e marrjes dhe shperndarjes së mjeteve në baze të kryerjes së sherbimeve me kualitet më të lartë dhe shitjes së prodhimeve personale.

(2) Institucioni publik për femije, mjetet e marra në baze të paragrafit (1) të ketij neni, i vecon në llogari të vecantë për të hyra personale.

(3) Për aktin e paragrafit (1) të ketij neni pelqim jep Ministria për institucion publik për femije të themeluar nga Qeveria, ndersa keshilli i komunës dhe i Qytetit të Shkupit për institucionin publik për femije të themeluar nga komunat dhe Qyteti i Shkupit, perkatesisht keshilli i komunës dhe komunës së Qytetit të Shkupit për kopsht publik për femije.

Neni 188

Institucioni privat për femije realizon të hyra nga:

- arketimi i sherbimeve nga shfrytëzuesit dhe
- burime të tjera në pajtim me ligjin.

Neni 189

Personi fizik i cili në menyre të pavarur kryen punë të caktuara nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim të femijeve, si dhe veprimtaria profesionale dhe agjencia për dhenien e sherbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e femijeve të moshes parashkollore në pajtim me nenet 75 dhe 84 të ketij ligji, realizojnë të hyra nga arketimi i sherbimeve nga shfrytëzuesit.

Neni 190

Institucioni publik për femije merr mjete për punë me realizimin e programit vjetor për punë në të cilin është percaktuar lloji, vëllimi, permbajtja dhe kualiteti i sherbimeve, si dhe në baze të cmimeve të percaktuara të vecanta.

Neni 191

(1) Cmimet e sherbimeve që i jep institucioni publik për femije i themeluar nga Qeveria dhe shumen e kompensimit të shpenzimeve për qendrim në institucionin për femije që është në barre të prinderve, femijet e të cileve i shfrytëzojnë sherbimet e tyre, i percakton ministri.

(2) Cmimet e sherbimeve që i jep institucioni publik për femije të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, perkatesisht nga komuna dhe komunat e Qytetit të Shkupit dhe shumen e kompensimit të shpenzimeve për qendrim në institucionin publik për femije që është në barre të prinderve, femijet e të cileve i shfrytëzojnë sherbimet e tyre, i percakton keshilli i themeluesit me propozim të keshillit drejtues në institucionin publik për femije.

(3) Baze për pagim të prinderve është cmimi i programit në të cilin është i perfshire femija.

(4) Me standardet dhe normativat për kryerjen e veprimtarise do të percaktohen normativat, matesit dhe kriteret për percaktimin e kompensimit - cmimi i sherbimeve të institucionit publik për femije.

(5) Cmimet e sherbimeve për kualitet më të lartë sesa ai i percaktuar me standardet dhe normativat i percakton institucioni për femije me pelqim paraprak të ministrit për institucion publik për femije të themeluar nga Qeveria, ndersa keshilli i komunës dhe i Qytetit të Shkupit për institucion publik për femije të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, perkatesisht keshilli i komunës dhe i komunës në Qytetin e Shkupit.

(6) Cmimet e sherbimeve në institucionet private për femije i percakton themeluesi.

(7) Cmimet e sherbimeve të cilat i japin personat fizike të cilet kryejnë punë nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim i femijeve si veprimtari profesionale, i percakton personi fizik.

(8) Cmimet e sherbimeve të cilat i jep agjencia për dhenien e sherbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e femijeve të moshes parashkollore, i percakton themeluesi.

Neni 192

(1) Ministria në institucionin publik për femije kryen kontroll të të dhenave të cilat institucioni publik i dorezon në ministri, si dhe të ligjshmerise dhe rregullshmerise së shfrytëzimit të mjeteve nga Buxheti i Republikës së Maqedonise dhe mjeteve të siguruar nga burime të tjera.

(2) Keshilli i komunës dhe keshilli i Qytetit të Shkupit, perkatesisht keshilli i komunave dhe keshilli i komunave të Qytetit të Shkupit kryen kontroll të ligjshmerise dhe rregullshmerise së shfrytëzimit të mjeteve nga buxheti i themeluesit të institucionit publik për femije dhe mjeteve të siguruar nga burime të tjera.

XV. REGJISTRI I PERSONAVE JURIDIKE DHE PERSONAVE FIZIKE, QË KRYEJNE VEPRIMTARI NË KUADER TË SISTEMIT PËR PERKUJDESJE DHE EDUKIM TË FEMIJEVE TË MOSHES PARASHKOLLORE, INSTITUCIONEVE PËR PUSHIM DHE REKREACION TË FEMIJEVE DHE LICENCEVE PËR PUNE DHE EVIDENCA TJERA

Neni 193

- (1) Ministria i mban keto lloje të regjistrave:
  - 1) Regjistrin qendror të institucioneve për fëmijë,
  - 2) Regjistrin e agjencive për dhenien e shërbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e fëmijëve të moshës parashkollore,
  - 3) Regjistrin e personave fizike të cilet në mënyrë të pavarur kryejnë punë të percaktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të fëmijëve si veprimtari profesionale dhe
  - 4) Regjistrin e licencave për punë të leshuara, të pertertura, të vazhduara dhe të hequra.
- (2) Regjistrat nga paragrafi (1) i ketij neni, paraqesin bazë unike të të dhënave të personave juridike dhe personave fizike të cilet kryejnë veprimtari në kuader të sistemit për perkujdesje dhe edukim të fëmijëve të moshës parashkollore, dhe të institucioneve për pushim dhe rekreacion të fëmijëve dhe të të dhënave për licenca për punë.
- (3) Komuna dhe komuna e Qytetit të Shkupit, për rajonin e tyre mbajnë regjister për institucionet publike për fëmijë të themeluar nga komuna dhe komunat e Qytetit të Shkupit dhe të dhenat nga regjistrimi i kryer në regjister i dorezojnë në Ministri.
- (4) Komuna dhe Qyteti i Shkupit, për rajonin e tyre mbajnë regjister për institucionet publike për fëmijë të themeluara nga komuna dhe Qyteti i Shkupit dhe të dhenat nga regjistrimi i kryer në regjister i dorezojnë në Ministri.
- (5) Agjencite për dhenien e shërbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e fëmijëve të moshës parashkollore dhe personat fizike të cilet në mënyrë të pavarur kryejnë punë të caktuara nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim të fëmijëve si veprimtari profesionale dorezojnë të dhëna perkatese dhe dokumentacion për regjistrim në regjistrat nga paragrafi (1) pikat 2 dhe 3 të ketij neni.
- (6) Formen, permbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrave nga paragrafet (1), (3), (4) dhe (5) të ketij neni, i percakton ministri.

Neni 194

- (1) Të dhenat që futen në regjister paraqesin informata të kualifikuara me shkallë të konfidences të percaktuar në pajtim me ligjin.
- (2) Si informata të klasifikuara me shkallë të konfidences të percaktuar në pajtimin me ligjin, sipas ketij ligji, llogariten të dhenat e vecanta për persona juridike dhe fizike të cilet kryejnë veprimtari në kuader të sistemit për perkujdesjen dhe edukimin e fëmijëve të moshës parashkollore që futen në regjister.

Neni 195

- (1) Në institucion për fëmijë mbahet evidenca dhe dokumentacioni.
- (2) Evidenca dhe dokumentacioni mbahet edhe për të drejtat për mbrojtje të fëmijëve.
- (3) Mënyrën dhe mbajtjen e evidences dhe dokumentacionit, si dhe permbajtjen dhe formën e evidences dhe dokumentacionit, e percakton ministri.
- (4) Në kopshtin për fëmijë/qender për zhvillim të hershëm të fëmijëve mbahet dokumentacioni dhe evidenca pedagogjike për aktivitete edukative arsimore.

(5) Dokumentacioni pedagogjik sipas ketij ligji e perfshin librin kryesor të fëmijëve dhe paraqet dokument me vlerë të perhershme.

(6) Evidenca pedagogjike perfshin: ditarin për punë të kopshtit për fëmijë/ qendres për zhvillim të hershëm të fëmijëve, ditarin për punë të grupit edukues, planifikimin dhe pergatitjen e punës edukative arsimore dhe dosjen e fëmijës dhe ata mbahen në formë në leter dhe elektronike.

(7) Dokumentacioni pedagogjik në kopshtin për fëmijë mbahet në gjuhën maqedonase dhe në alfabetin e saj cirilik.

(8) Për pjesetaret e bashkesive të cilet aktivitetet edukative-arsimore i realizojnë në gjuhën e bashkesive perkatese, dokumentacioni pedagogjik mbahet në gjuhën maqedonase me perdorimin e alfabetit të saj cirilik dhe në alfabetin në të cilin realizohet aktiviteti edukativ-arsimor.

(9) Ditari për punë mbahet në gjuhën dhe alfabetin në të cilin realizohen aktivitetet edukative-arsimore.

(10) Formen, permbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së dokumentacionit pedagogjik dhe evidences, i percakton ministri.

Neni 196

(1) Objekti ose pjesa e objektit të institucionit për fëmijë me ose pa pajisje mund të jepet me qira në pajtim me ligjin, me ç'rast nuk guxon të rrezikohet dedikimi themelor dhe funksioni i objektit në periudhën e kohezgjatjes së qirase.

(2) Marreveshjen për qira e lidh ministri për institucionin publik për fëmijë të themeluar nga Qeveria, kryetari i komunes ose kryetari i Qytetit të Shkupit për pushimore publike për fëmijë të themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, ndërsa kryetari i komunes dhe kryetari i komunes në Qytetin e Shkupit për kopshtin publik për fëmijë/qendren publike për zhvillim të hershëm të fëmijës.

(3) Për marreveshjen nga paragrafi (2) i ketij neni, ministri e njofton Qeverinë, ndërsa kryetari i komunes dhe kryetari i Qytetit të Shkupit e njofton keshillin e komunes dhe Keshillin e Qytetit të Shkupit.

(4) Objekti ose pjesa e objektit të institucionit publik për fëmijë me ose pa pajisje, që është dhënë me qira nuk mund të jepet me nenqira.

XVI. MBIKEQYRJA

Neni 197

(1) Ministria kryen mbiqeqyrje mbi zbatimin e ketij ligji.

(2) Ministria mund ta ndërpre realizimin e aktit të pergjithshëm të institucionit për fëmijë nese nuk është në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Maqedonise dhe ligjin dhe në afat prej 15 ditësh do të ngrejë procedure në Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Maqedonise për vlerësim të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së tij.

(3) Ministria sipas të drejtës së mbiqeqyrjes mund të shfuqizojë aktvendim perfundimtar për të drejtat për mbrojtje të fëmijëve të percaktuara me kete ligj, nese konstaton se me të është shkelur ky ligj.

(4) Pas shfuqizimit të aktvendimit nga paragrafi (3) i ketij neni, organi cili e ka miratuar aktvendimin, detyrohet që menjëherë ta ndërpre realizimin e tij.

Neni 198

(1) Ministria ka të drejtë dhe detyrim t'ia ndalojë personit juridik dhe fizik kryerjen e veprimtarisë, nese në bazë të mbiqeqyrjes së realizuar, percakton se nuk plotësohen më kushtet e percaktuara për kryerjen e veprimtarisë dhe veprimtaria kryhet në dëm të shfrytëzuesve, ndërsa mangesite e konstatuara personat juridike dhe fizike nuk i menjanon në afatin e percaktuar nga Ministria.

(2) Kunder aktvendimit për ndalim të kryerjes së veprimtarisë mund të dorezohet ankese në Komisionin Shtetëror për Vendimarrje në Procedure Administrative dhe Procedure të Marredhenies së Punes në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit.

Neni 199

Pas plotfuqishmerisë së aktvendimit nga neni 198 i këtij ligji, Ministria do t'i propozojë Qeverisë që ta heq lejen nga neni 107 paragrafi (1) i këtij ligji, ndërsa kur behet fjalë për institucion publik të themeluar nga Qeveria do t'i propozojë miratim të vendimit për shuarje të institucionit publik për femije, perkatesisht do t'i propozojë keshillit të komunes dhe Qytetit të Shkupit, miratim të vendimit për shuarje të pushimores publike për femije të themeluar nga komunat ose Qyteti i Shkupit, perkatesisht keshillit të komunes dhe keshillit të Qytetit të Shkupit kur behet fjalë për kopsht për femije/qender publike për zhvillim të hershem të femijeve.

Neni 200

(1) Gjate kryerjes së mbikeqyrjes mbi punën e organeve të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit, Ministria në kuader të realizimit të mbikeqyrjes mbi zbatimin e ligjeve dhe rregullave nga mbrojtja e femijeve i kryen punët në vijim:

- e percjelle ligjshmerinë e punës së organeve të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit dhe merr masa dhe aktivitete dhe ngre iniciative për realizimin e kompetencave të komunes dhe të Qytetit të Shkupit në pajtim me kete ligj,

- vlereson nese organet e komunes, komunes në Qytetin e Shkupit dhe Qytetit të Shkupit sigurojne që kompetencat e komunes, komunave të Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit, të realizohen në pajtim me standardet dhe procedurat e percaktuara me kete ligj,

- u sugjeron organeve të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit për tejkalinim e kompetencave të tyre të percaktuara me kete ligj dhe me rregulle tjeter dhe u propozon masa perkatese për tejkalinim e gjendjes së tille,

- sugjeron për mangesi të caktuara materiale dhe procedurale në punën e organeve të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit, që do të mund ta pengojnë kryerjen e puneve me interes publik nga sfera e mbrojtjes së femijeve me rendesi lokale,

- jep rekomandime për zbatimin konsekuent të kompetencave të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit në kuader të këtij ligji me kerkese të organeve të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit,

- e percjell miratimin në kohe të rregullave të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit,

- miraton iniciative dhe propozime për komunën, komunën në Qytetin e Shkupit dhe Qytetin e Shkupit nese konstaton moszbatim të këtij ligji si ndeshje e kompetencave ndermjet organeve të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit,

- e percjelle ligjshmerinë e aktvendimeve që kryetari i komunes i miraton në zgjidhjen e të drejtave të vecanta, obligimeve dhe interesave të personave fizike dhe juridike dhe merr masa në pajtim me kete ligj,

- jep mendim dhe ndihme profesionale me propozim të rregullave të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit me kerkese të organeve të komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit,

- e percjelle realizimin e transparencës në punën e organeve të komunes, të komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit në realizimin e kompetencave të tyre të percaktuara me kete ligj, në vecanti nga aspekti i njoftimit të rregullt, në kohe, të vertete dhe të plote të qytetareve,

- e percjelle realizimin e mbikeqyrjes paraprake të rregullave të komunes, të komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit dhe

- në kohe i njofton organet e komunes, të komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit për gjendjet e konstatuara në punën e tyre edhe për marrjen e masave gjatë kryerjes së mbikeqyrjes.

Neni 201

(1) Nese edhe krahas sugjerimeve dhe masave dhe aktiviteteve të ndermarra, organet e komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit nuk e sigurojne realizimin e puneve të cilat me kete ligj jane percaktuar si kompetence e saj edhe për realizimin e të cilave eshte pergjegjese komuna, komuna e Qytetit të Shkupit dhe Qyteti i Shkupit, me fuqi të këtij ligji i hiqet kryerja e kompetencës perkatese.

(2) Kryerjen e puneve të hequra e merr Ministria, por më së shumti deri në një vit nga dita e marrjes së tyre.

(3) Ministria, kryerjen e puneve nga kompetenca e komunes, komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit i kryen në emer dhe për llogari të komunes dhe të Qytetit të Shkupit.

(4) Për kryerjen e puneve në kompetence të komunes, të komunes së Qytetit të Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit nga paragrafi (1) i këtij neni, njoftohet organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e puneve në sferën e vetadministrimit lokal dhe organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e puneve në sferën e financave.

Neni 202

(1) Mbi realizimin e puneve profesionale në veprimtarinë mbrojtje e femijeve behet mbikeqyrje profesionale.

(2) Me mbikeqyrjen e punës profesionale percaktohet nese puna profesionale për realizimin e mbrojtjes së femijeve bazohet në metoda bashkekohore, shkencore dhe profesionale dhe të arriturat e atij lloji të veprimtarisë dhe nese ajo organizohet në menyre më të pershtatshme dhe më efikase.

(3) Me mbikeqyrjen e punës profesionale jepet edhe ndihme profesionale e drejtperdrejte.

Neni 203

(1) Mbikeqyrje mbi punën profesionale në realizimin, perkujdesjen, edukimin, qendrimin, kujdesin, ushqimin si dhe të masave dhe aktiviteteve të percaktuara në kete ligj dhe pushimin dhe rekreacionin, kryen Ministria e Punes dhe Politikës Sociale, mbi realizimin e punës arsimore, Ministria e Arsimit dhe Shkences, ndërsa mbi mbrojtjen shendetesore, Ministria e Shendetesise.

(2) Mbikeqyrja mbi punën profesionale kryhet së paku një here në vit.

(3) Raporti për mbikeqyrjen e kryer për institucionin publik për femije mbi punën profesionale dorezohet në afat prej 15 ditësh pas mbikeqyrjes së realizuar në institucionin në të cilin eshte kryer mbikeqyrja, në Ministrinë dhe organin i cili ka dhene pelqim për udheheqjen e mbikeqyrjes, perkatesisht edhe themeluesit nese institucioni eshte privat ose i themeluar nga komuna dhe Qyteti i Shkupit, perkatesisht nga komuna dhe komuna në Qytetin e Shkupit, si dhe personit fizik dhe juridik i cili kryen punë të caktuara të veprimtarisë perkujdesje dhe edukim të femijeve.

XVII. MBIKEQYRJA INSPEKTUESE

Neni 204

Ministria kryen mbikeqyrje inspektuese mbi realizimin dhe zbatimin e këtij ligji dhe rregullat tjera që kane të bejne me mbrojtjen e femijeve, mbi institucionet për femije, si dhe mbi personat tjere juridike dhe fizike të cilet kryejne

pune të caktuar nga veprimtaria perkujdesje dhe edukim të femijeve (në tekstin e metejme: veprimtaria).

Neni 205

Mbikeqyrja inspektuese, perfshin:

- mbikeqyrje të zbatimit dhe realizimit të ketij ligji, si dhe të rregullave tjera dhe akteve të miratuara në baze të ketij ligji,

- mbikeqyrje të zbatimit të të drejtave për mbrojtjen e femijeve në qendrat për pune sociale dhe plotesimin e obligimeve të shfrytezuesve, të percaktuara me kete ligj,

- mbikeqyrje të evidences, dokumentacionit dhe raporteve për pune për të drejtat për mbrojtjen e femijeve,

- mbikeqyrje të vlefshmerise së licencave për pune të personave të cilet jane perfshire në sistemin e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshes parashkollore si dhe për vlefshmerine e licencave për pune të drejtoreve të institucioneve për mbrojtjen e femijeve,

- mbikeqyrje të plotesimit të kushteve të cilat kane të bejne me hapësirat, pajisjet, kuadrot, grupet, femijet, institucionet për femije, në kushte tjera hapësimore, në kushte shtëpiake, në agjencite për dhenien e shërbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e femijeve të moshes parashkollore si dhe të personave fizike të cilet kryejne pune të caktuara nga veprimtaria,

- mbikeqyrje të menaxhimit dhe udhëheqjes me institucionin për femije të themeluar nga Qeveria dhe institucionet private për femije,

- mbikeqyrje të evidences, dokumentacionit dhe raporteve për pune të institucioneve, agjencive për dhenien e shërbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e femijeve të moshes parashkollore, personave fizike të cilet kryejne pune të caktuara të veprimtarise dhe të kryeresve në veprimtarine për mbrojtjen e femijeve, pervec të evidences pedagogjike dhe dokumentacionit pedagogjik,

- realizim të programeve dhe standardeve të tjera të percaktuara dhe normativa me të cilat rregullohet veprimtaria në institucionet për femije, pervec në veprimtarine edukative-arsimore,

- kontroll të mjeteve të marra nga burime personale në institucionet për femije, të themeluara nga Qeveria,

- percjellje të perkujdesjes, qendrimit, kujdesit dhe ushqimit të femijeve gjate kohes së greves dhe

- mbikeqyrje të zbatimit të masave të shqiptuara gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese.

Neni 206

(1) Mbikeqyrjen inspektuese e kryejne inspektore dhe nepunes tjere shtetore të autorizuar nga radhet e nepunesve shtetore në Ministri, të autorizuar për zbatimin e mbikeqyrjes inspektuese, me arsim të larte me shkalle VII/1 ose 240 kredi sipas SETK dhe së paku tre vjet pervoje pune, dhe t'i plotesojne kushtet e pergjithshme në pajtim me Ligjin për nepunes shtetore.

(2) Ministri e emeron inspektorin dhe autorizon nepunes tjeter shtetor në pajtim me kete ligj.

(3) Inspektori posedon legjitimacion zyrtar, si dhe dokument zyrtar me të cilin e deshmon cilesine zyrtare, identitetin dhe autorizimin për marrjen e puneve nga mbikeqyrja inspektuese.

(4) Formen dhe permbajtjen e formularit të legjitimacionit nga paragrafi (3) i ketij neni, menyren dhe leshimin e tyre, perdorimin, heqjen dhe evidencen për legjitimacionet e leshuara dhe të hequra, i percakton ministri.

(5) Gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese, inspektori detyrohet që ta tregojë legjitimacionin zyrtar.

Neni 207

(1) Kryetari i komunes, i komunes së Qytetit të Shkupit, perkatesisht i Qytetit të Shkupit mund të autorizojë person nga administrata e komunes, perkatesisht e Qytetit të Shkupit për kryerjen e mbikeqyrjes inspektuese, që i ploteson kushtet nga neni 206 i ketij ligji (në tekstin e metejme: person i autorizuar).

(2) Personi i autorizuar kryen mbikeqyrje të:

- procedures për themelimin dhe nderprerjen e punes së institucioneve publike për femije të themeluara nga komuna, komuna e Qytetit të Shkupit, perkatesisht Qyteti i Shkupit,

- kushteve të punes së institucioneve për femije të themeluara nga komuna, komuna e Qytetit të Shkupit, perkatesisht Qyteti i Shkupit,

- procedures për formimin e organeve administrative dhe të tjera në institucionet publike për femije, të themeluara nga komuna, komuna e Qytetit të Shkupit, perkatesisht Qyteti i Shkupit dhe

- kontrollit të mjeteve të marra nga burimet personale në institucione publike për femije të themeluara nga komuna, komuna e Qytetit të Shkupit, perkatesisht Qyteti i Shkupit.

(3) Nese kryetari i komunes, i komunes së Qytetit të Shkupit, perkatesisht i Qytetit të Shkupit nuk ka autorizuar person për kryerjen e puneve të percaktuara me kete ligj, ato i kryejne inspektore dhe nepunes të autorizuar shtetore nga Ministria në emer dhe për llogari të komunes, të komunes së Qytetit të Shkupit, perkatesisht të Qytetit të Shkupit, deri në autorizimin e personit nga administrata e komunes.

(4) Nese kryetari i komunes, i komunes së Qytetit të Shkupit, perkatesisht i Qytetit të Shkupit ka autorizuar person për kryerjen e puneve të percaktuara me kete ligj, e i njejt nuk i kryen, në atë rast ato i kryejne inspektore dhe nepunes të autorizuar shtetore nga Ministria në emer dhe për llogari të komunes, të komunes së Qytetit të Shkupit, perkatesisht të Qytetit të Shkupit.

(5) Personi i autorizuar posedon legjitimacion zyrtar, të cilin e leshon kryetari i komunes.

(6) Formen dhe permbajtjen e formularit të legjitimacionit nga paragrafi (5) i ketij neni, menyren dhe leshimin e tij, perdorimin, heqjen dhe evidencen për legjitimacionet e leshuara dhe të hequra, i percakton ministri.

Neni 208

Proceduren e mbikeqyrjes inspektuese, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar nga neni 207 i ketij ligji, e ngre dhe udhëheq me detyre zyrtare, sipas dispozitave të ketij ligji, Ligjit për mbikeqyrje inspektuese dhe Ligjit për procedure të pergjithshme administrative.

Neni 209

(1) Mbikeqyrja inspektuese kryhet permes mbikeqyrjes së rregullt, kontrolluese dhe të jashtezakonshme.

(2) Mbikeqyrja e rregullt inspektuese eshte mbikeqyrje e paralajmeruar që zbatohet në baze të programit vjetor, që e miraton Ministria, perkatesisht komuna / komuna e Qytetit të Shkupit dhe Qyteti i Shkupit, më së voni deri më 31 dhjetor në vitin rrjedhes, ndersa për vitin e ardhshem.

(3) Mbikeqyrja e jashtezakonshme inspektuese eshte mbikeqyrje e paparalajmeruar dhe zbatohet me detyre zyrtare, iniciative të shfrytezuesit të shërbimit, prindit, kujdestarit, keshillit prinderor, qytetarit, organit kompetent, organeve tjera dhe organizatave dhe personave të tjere juridike kur ka interes për femijet, qytetarin, interes të personave të trete ose interes të pergjithshem.

(4) Mbikeqyrja kontrolluese inspektuese realizohet pas kalimit të afatit të percaktuar nga inspektori dhe nepunesi i autorizuar zyrtar, perkatesisht personi i autorizuar për menjanimin e parregullsisve.

(5) Mbikeqyrja inspektuese mund të kryhet edhe nga më shumë sherbime inspektuese, njekohesisht si mbikeqyrje e perbashket inspektuese nese:

- kjo eshte e domosdoshme për menjanimin e rrezikut të drejtperdrejte mbi jeten ose shendetin e njerezve ose prones me vlerë më të larte,
- kjo eshte e domosdoshme për marrjen e masave urgjente të cilat nuk durojne prolongim,
- kjo eshte e domosdoshme për nderlikueshmerine e mbikeqyrjes ose rendesine për menjanimin e parregullsisve,
- vleresohet se mbikeqyrja në kete menyre mund të kryhet më shpejte dhe me më pak shpenzime dhe humbje të kohes së subjektit të mbikeqyrjes dhe inspektoreve,
- kjo eshte e domosdoshme për shqyrtimin e provave në iniciativen ose ankesen, e kjo eshte në kompetence të dy ose më shumë organeve të administrates shtetore dhe
- në raste të tjera të percaktuara me ligj.

Neni 210

Mbikqyrja e jashtezakonshme inspektuese nuk do të zbatohet nese nga iniciativa konstatohet se:

- procedura nuk ka perfunduar në menyre të plotfuqishme,
- paraprakisht për punen e njejte eshte kryer mbikeqyrje inspektuese,
- nga dokumentacioni i parashtruar eshte evidente se procedura eshte udhehequr në pajtim me ligjin dhe rregullat tjera dhe
- zbatimi i mbikeqyrjes inspektuese eshte në kompetencë të organit tjetër.

Neni 211

Para se të filloje zbatimi i mbikeqyrjes së jashtezakonshme inspektuese, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj, i merr keto aktivite:

- sipas nevojës e therret propozuesin e kerkeses, perkatesisht iniciativës që t'i plotesoje me dokumentet e nevojshme ose më hollesisht t'i arsyetoje dhe
- bën vleresim profesional dhe kontroll të kompetences, obligimeve dhe pergjegjesive të institucionit, agjencise për dhenien e sherbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e femijeve të moshës parashkollore dhe personave fizike të cilet kryejne pune të caktuara nga veprimtaria e mbrojtjes së femijeve.

Neni 212

(1) Inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj, e njofton personin udheheqes ose personin tjetër zyrtar për ardhjen e tij në institucion (qender për pune sociale, institucion për femije), agjencine për dhenien e sherbimeve për ruajtjen dhe perkujdesjen e femijeve dhe personat fizike që kryejne pune të percaktuar të veprimtarise.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj në zbatimin e mbikeqyrjes inspektuese ka të drejte në çdo kohe, pa paralajmerim dhe leje të personit udheheqes të hyje në lokalet e institucionit (qender për pune sociale, institucion për femije), agjencise për dhenien e sherbimeve për ruajtjen dhe perkujdesje të femijeve dhe personave fizike të cilet kryejne pune të caktuara të veprimtarise.

(3) Gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj ka të drejte ta shqyrtoje objektin, lokalet (lokalet e punes dhe të tjera), librat afariste, regjistrat, evidentat, dokumentacionin, dokumentet dhe shkresat, t'i degjoje shfrytezuesit, të punesuarit, si dhe personat tjere, ta percaktoje identitetin e personit me kontroll të dokumentit personal, perkohesisht ta konfiskoje dokumentacionin, lendet dhe shkresat tjera, ta percjelle zbatimin e masave të percaktuara për tejkalimin e parregullsisve të percaktuara, si dhe të marre masa tjera të percaktuara me kete ligj dhe në pajtim me kete ligj.

(4) Inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar e ka për obligim të veproje sipas ligjit, në kohe dhe në pajtim me Kodeksin etik të nepunesve shtetore dhe Kodeksin etik të sherbimit inspektues dhe ta ruaje sekretin e të dhenave të klasifikuara.

(5) Personi udheheqes ose personi tjetër i autorizuar i institucionit (qender për pune sociale, institucion për femije, agjenci për dhenien e sherbimeve për ruajte dhe perkujdesje të femijeve dhe persona fizike të cilet kryejne pune të caktuara nga veprimtaria, detyrohen që inspektori dhe nepunesit të autorizuar shtetor, perkatesisht personit të autorizuar në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj t'i sigurojne realizimin pa pengese të mbikeqyrjes inspektuese dhe t'i sigurojne dispozicion dhe kontroll të të gjitha mjeteve dhe dokumentacionit të nevojshem.

Neni 213

Për mbikeqyrjen e kryer inspektuese, gjendjen e konstatuar dhe masat e marra, perkatesisht të percaktuara dhe afatet për menjanimin e parregullsisve të percaktuara, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar perpilon procesverbal.

Neni 214

(1) Nese gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar percakton se eshte kryer parregullsi nga nenet 225 dhe 228 të ketij ligji, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetor, perkatesisht personi i autorizuar, detyrohet që të perpieloje procesverbal në të cilin do të percaktohet parregullsia e bere nga i punesuari i cili drejtperdrejt i kryen punet në zbatimin dhe implementimin e ligjeve dhe rregullave në sferen e mbrojtjes së femijeve me sugjerim për menjanimin e parregullsisë së konstatuar në afat prej te ditedhe dhe dorezim të njekohshem të fteses për realizimin e edukimit për të punesuarin dhe subjektin ku eshte konstatuar parregullsia gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese.

(2) Formen dhe permbajtjen e fteses për edukim, si dhe menyren e zbatimit të edukimit, i percakton ministri.

(3) Edukimin e organizon dhe zbaton Ministria, perkatesisht komuna, komuna e Qytetit të Shkupit dhe Qyteti i Shkupit, në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj, në afat jo më të gjate se 15 dite nga dita e zbatimit të mbikeqyrjes inspektuese.

(4) Edukimi mund të zbatohet për parregullsi të percaktuara të njejte ose të ngjashme për një ose më shumë të punesuar të cilet drejtperdrejt i kryejne punet dhe persona fizike.

(5) Nese në terminin e caktuar i punesuari ose subjekti i cili zbaton edukim nuk paraqitet në edukim, do të llogaritet se edukimi eshte zbatuar.

(6) Nese i punesuari ose subjekti për të cilin zbatohet edukimi nuk paraqitet në edukimin e caktuar dhe e kryen atë, do të llogaritet se eshte edukuar lidhur me parregullsinë e percaktuar.

(7) Nese inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror, perkatesisht personi i autorizuar gjate zbatimit të mbikeqyrjes kontrolluese konstaton se jane menjanuar parregullsite e konstatuara nga paragrafi (1) i ketij neni, miraton konkluzion me të cilin e nderpret proceduren e mbikeqyrjes inspektuese.

(8) Nese inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror, perkatesisht personi i autorizuar gjate zbatimit të mbikeqyrjes kontrolluese konstaton se nuk jane menjanuar parregullsite e konstatuara nga paragrafi (1) i ketij neni, parashtron kerkese për zbatimin e procedures kundervajtese në gjykaten kompetente.

(9) Ministria, perkatesisht komuna, komuna e Qytetit të Shkupit dhe Qyteti i Shkupit mban evidence për edukimin e zbatuar.

(10) Permbajtjen dhe menyren e udheheqjes së evidences nga paragrafi (9) i ketij neni, e percakton ministri.

(11) Ministria ose komuna, perkatesisht komuna e Qytetit të Shkupit dhe Qyteti i Shkupit për kontrollin e kryera nga inspektorët dhe nepunesit e autorizuar shtetërore, perkatesisht personat e autorizuar dhe edukimet e realizuara, në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj, perpijon raporte tremujore dhe i shpall në ueb faqen e Ministrise ose komunes, perkatesisht komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qytetit të Shkupit në pasqyre të unifikuar tremujore.

Neni 215

(1) Në zbatimin e mbikeqyrjes inspektuese, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror, perkatesisht personi i autorizuar në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj eshte i autorizuar që t'i percaktoje keto masa:

- të urdherojë menjanimin e mangesive dhe parregullsite të konstatuara në afat të caktuar dhe

- të urdherojë që pruresi i aktvendimit, të njejtin ta rishqyrtojë dhe të miratojë aktvendim të ri me të cilin do ta zevendesojë aktvendimin paraprak të miratuar në kundershtrim me ligjin ose me rregulle tjeter.

(2) Në aktvendimin me të cilin percaktohet masa, percaktohet edhe afati për zbatimin e saj.

(3) Në rast të ekzistimit të rrezikut të drejtperdrejte për shendetin ose jeten e qytetareve, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror, perkatesisht personi i autorizuar, në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj do të miratojë aktvendim me goje dhe menjehere do të urdherojë zbatimin e tij.

(4) Aktvendimi me goje nga paragrafi (3) i ketij neni, futet në procesverbalin nga neni 213 i ketij ligji, ndersa aktvendimi me shkrim miratohet në afat prej tete ditesh nga dita e shqiptimit të aktvendimit me goje.

Neni 216

(1) Inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror, perkatesisht personi i autorizuar, në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj gjate zbatimit të mbikeqyrjes inspektuese i ka të drejtat dhe obligimet, si vijojne:

- me aktvendim të ndalojë që institucioni për femije, agjencia për dhenie të sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve, personat fizike që kryejne pune të caktuara nga veprimtaria, si dhe qendra për pune sociale të zbatojnë masa dhe të ndermarrin pune që jane në kundershtrim me ligjin dhe rregullat tjera dhe

- të parashtrorje kallezim penal për kryerje të vepres penale, kerkese për ngritje të procedures për kundervajtje apo iniciative për ngritje të procedures disiplinore, nese gjen deshmi se me shkeljen e rregullave eshte kryer veper penale, kundervajtje apo shkelje më e rende e disiplinës së punes, moskryerje, kryerje e pandergjegjshme dhe jo me kohe e puneve dhe detyrave të punes.

(2) Organi të cilit i eshte parashtruar kerkesa apo kallezimi nga paragrafi (1) alineja 2 të ketij neni, detyrohet që vendimin e vet t'ia dorezojë inspektorit dhe nepunesit të autorizuar shtetëror, perkatesisht personit të autorizuar në afat prej 15 ditesh pas miratimit të vendimit.

Neni 217

(1) Për ankesen kunder konkluzionit nga neni 214 paragrafi (7) i ketij ligji dhe aktvendimit të inspektorit dhe nepunesit të autorizuar shtetëror, perkatesisht personit të autorizuar nga neni 207 i ketij ligj vendos komisioni i perbere nga tre anetare dhe zevendes të tyre të emruar nga ministri, perkatesisht kryetari i komunes, i komunes së Qytetit të Shkupit dhe Qyteti i Shkupit.

(2) Kryetari dhe zevendes kryetari i komisionit emrohen nga radhet e nepunesve shtetërore udheheqes, kurse të dy anetaret dhe zevendesit e tyre, nga radhet e nepunesve shtetërore profesionale të cilet nuk jane perfshire në kryerje të mbikeqyrjes inspektuese, nga njesia organizative për mbrojtje të femijeve.

(3) Ankesa nuk e prolongon zbatimin e aktvendimit.

(4) Me perjashtim, zbatimi i aktvendimit mund të prolongohet deri në vendimin perfundimtar për ankesen nese kete natyra e marrëdhënieve e lejon, nese prolongimi nuk eshte në kundershtrim me interesin publik dhe nese me zbatimin e aktvendimit do të shkaktohet dëm mbi subjektin e mbikeqyrjes apo shfrytëzuesit e sherbimeve të tij.

(5) Propozimi për prolongimin e zbatimit të aktvendimit deklarohet në ankese.

Neni 218

(1) Nese gjate mbikeqyrjes së kryer inspektuese percaktohet se institucioni, agjencia për dhenie të sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore dhe personi fizik që kryen pune të caktuara nga veprimtaria nuk i plotesojne kushtet e percaktuara, bejne shkelje më të rende të ligjit apo rregullës tjeter apo më rende i shkelin të drejtat e shfrytëzuesve, inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror, perkatesisht personi i autorizuar, në kuader të kompetencave të percaktuara me kete ligj pa prolongim e njofton ministrin/kryetarin e komunes.

(2) Nese inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror percakton se institucioni, perkatesisht agjencia për dhenie të sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore dhe personi fizik që kryen pune të caktuara nga veprimtaria në afatin e caktuar nuk i menjanon parregullsite e percaktuara me aktvendimin nga neni 214 i ketij ligji detyrohet pa prolongim me shkrim ta njoftojë ministrin.

(3) Nese personi i autorizuar percakton se institucioni publik për femije në afatin e percaktuar nuk i ka menjanuar parregullsite e percaktuara me aktvendimin nga neni 216 i ketij ligji detyrohet pa prolongim me shkrim ta njoftojë kryetarin e komunes, keshillin drejtues të institucionit dhe Ministrine.

Neni 219

(1) Ministri në baze të njoftimit nga neni 218 i ketij ligji, do të miratojë aktvendim për:

- ndalim për pune të institucionit për femije, të agjenciese për dhenie të sherbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshes parashkollore dhe të personit fizik që kryen pune të caktuara nga veprimtaria, nese nuk kane marre aktvendim për kryerje të veprimtarise nga neni 102 paragrafi (1) të ketij ligji, perkatesisht aktvendim për kryerje të puneve të caktuara nga veprimtaria nga neni 78 paragrafi (3) dhe 88 paragrafi (2) të ketij ligji, si dhe nese nuk i ploteson më kushtet në aspekt të hapësires, pajisjes dhe kuadrove profesionale dhe kuadrove tjera të percaktuara me kete ligj dhe

- marrje të masave tjera për të cilat është i autorizuar me kete ligj apo ligj tjetër.

(2) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) alineja 1 e këtij neni mund të parashtrahet ankese në Komisionin Shtetëror për Vendimmarrje në Procedurën Administrative dhe Procedurën e Marredhenies së Punes në Shkallë të Dytë në afat prej tete ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit.

Neni 220

(1) Inspektori dhe nepunesi i autorizuar shtetëror për zbatim të mbikeqyrjes inspektuese kontrollon nese personat që janë përfshirë në sistemin e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshës parashkollore kanë licence të vlefshme për pune.

(2) Nese gjate kryerjes së mbikeqyrjes konstatohet se personi punon pa licence për pune, pa licence perkatese për pune, me licence që është e paperteritur, me licence e cila nuk është e vazhduar ndermerr masa në pajtim me kompetencen e tij dhe menjehere e njofton komisionin për licencim.

XVIII. MANIFESTIME KUSHTUAR FEMIJEVE

Neni 221

(1) Manifestimet kushtuar femijeve janë: "Dita botërore e femijes", "Java e femijeve" dhe "Dita e femijes".

(2) "Dita botërore e femijes" është e hena e pare në muajin tetor.

(3) "Java e femijeve" mbahet çdo vit në javën e plote të pare të muajit tetor dhe zgjate shtate dite.

(4) "Dita e femijes" është dita e fundit e "Javes së femijeve".

(5) Gjate kohezgjatjes së manifestimeve kushtuar femijeve organizohen aktivitete kulturore, argetuese, arsimore, sportive - rekreative nga sfera e ekologjise dhe aktivitete tjera kushtuar femijeve.

(6) Aktivitetet e manifestimeve kushtuar femijeve financohen nga mjetet që grumbullohen gjate kohezgjatjes së manifestimit.

Neni 222

(1) Gjate kohezgjatjes së "Javes së femijeve" paguhet shume e posacme e:

- çdo bilete hyrese të shitur për teater, kinema, ekspozite artistike dhe manifestime tjera kulturore,
- çdo dergese postare në komunikacionin e brendshëm, pervec gjerave të shtypura,
- çdo bilete hyrese në ndeshje sportive dhe manifestime tjera sportive,
- çdo bilete të shitur udhëtimi në komunikacionin hekurudhor, automobilistik, nderkombetar, nderurban dhe ajror dhe
- çdo forme të shitur të incizimit video dhe muzikor elektronik, video kasete e të tjera.

(2) Nga pagesa e shumes nga paragrafi (1) alineja 1 të këtij neni, përjashtohen ekspozitat, organizimet dhe manifestimet tjera kulturore të organizuara nga nxenesit dhe studentet në institucionet publike.

Neni 223

Qeveria me vendim çdo vit e percakton menyren e arketimit të shumes për "Javën e femijeve" nga neni 222 të këtij ligji.

XIX. DISPOZITA PËR KUNDERVAJTJE

Neni 224

(1) Gjobe në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje punedhënesit, nese në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji nuk

jep të dhena apo jep të dhena të paverteta nga të cilat varet realizimi i të drejtës nga mbrojtja e femijeve apo shfrytëzimi i shërbimeve në institucione.

(2) Gjobe në shume prej 200 deri në 400 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet edhe personit pergjegjes në personin juridik për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 225

Gjobe në shume prej 200 deri në 400 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje prindit apo kujdestarit të femijes, shfrytëzues i të drejtës për mbrojtje të femijeve, perkatesisht shfrytëzues i shërbimeve në institucione, nese deklarata apo kërkesa që ka dhene permban të dhena të paverteta apo të pasakta, kurse ka shërbyer si deshmi për realizimin e të drejtës nga mbrojtja e femijeve apo për shfrytëzim të shërbimit në institucionin për femije.

Neni 226

(1) Gjobe në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje edhe personit pergjegjes në qendrën për pune sociale, perkatesisht institucionin për femije që në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji, do të miratoje të drejtën nga mbrojtja e femijeve.

(2) Gjobe në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje drejtorit të qendrës për pune sociale, sepse nuk vepron në pajtim me nenin 46 të këtij ligji.

(3) Gjobe në shume prej 200 deri në 400 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit pergjegjes në qendrën për pune sociale për mosmbajtje apo mbajtje joadekuat të evidences dhe dokumentacionit të percaktuar, si dhe për mosveprim sipas aktvendimit për menjanim të mangësive dhe parregullsive të konstatuara në afatin e caktuar (nenet 195 paragrafi (2) dhe 215 paragrafi (1) alineja 1).

(4) Gjobe në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit pergjegjes në qendrën për pune sociale për mosparashtrim të raportit për shfrytëzim të mjeteve dhe kërkesë për mjetet e nevojshme për të drejtat (neni 52).

Neni 227

(1) Gjobe në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit që bën drejtperdrejte apo terthorazi diskriminim dhe keqtrajtim në realizimin e të drejtave dhe formave të mbrojtjes së femijeve të percaktuara me kete ligj (neni 13).

(2) Gjobe nga paragrafi (1) i këtij neni, do të shqiptohet edhe për institucionin për mbrojtje sociale dhe siguri sociale që vendosin për të drejtat e percaktuara me ligj, si dhe për institucionet publike për femije të themeluar nga Qeveria, komuna, komunat në Qytetin e Shkupit dhe Qyteti i Shkupit dhe institucionet private për femije që janë themeluar nga personi juridik dhe fizik, agjencia për dhenie të shërbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve të moshës parashkollore.

(3) Gjobe nga paragrafi (1) i këtij neni, do t'i shqiptohet për kundërvajtje edhe personit fizik që kryen pune të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve si veprimtari profesionale nese bën diskriminim të drejtperdrejte.

Neni 228

(1) Gjobe në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje institucionit për femije, perkatesisht personit fizik që në menyre të mevetesishme kryen pune të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve si veprimtari profesionale.

onale, agjencise për dhenie të shërbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve nga mosha parashkollore, nese:

- organizon organizim ose veprim politik dhe fetar edhe në institucionin për femije, perkatesisht te personi fizik apo tek agjencia behet keqperdorimi i femijeve nga nxitjet e njejta, si dhe behet keqtrajtim psikik dhe fizik, denim apo veprim tjetër jonjerezor apo keqperdorim i femijeve (neni 12 paragrafet (2) dhe (4)),
- realizon programe që nuk janë miratuar nga organi kompetent (neni 168),
- realizon programe pa marrje të mendimit pozitiv (nenet 168 paragrafi (12) dhe 95 paragrafi (5)),
- realizon program që nuk është miratuar nga ministri (neni 168 paragrafi (11)),
- nuk bashkepunon me institucionet nga veprimtaria shëndetësore, perkatesisht nuk vepron sipas nenit 172 paragrafi (1) të këtij ligji,
- vepron në kundërshtim me dispoziten nga neni 172 paragrafi (2) të këtij ligji,
- nuk dërgon apo nuk miraton program vjetor për punë (nenet 168 dhe 95),
- nuk i realizon standardet dhe normativat për kryerje të veprimtarisë (neni 100 paragrafi (3)),
- themelon institucion për femije pa leje (neni 106),
- e prish dedikimin dhe funksionin themelor të objektit në periudhën e kohezgjatjes së qirase (196),
- fillon me punë dhe kryen veprimtari, e nuk i plotëson kushtet e percaktuara, perkatesisht nese kryen veprimtari pa aktvendim të organit kompetent (neni 102),
- fillon me punë pa marrje të aktvendimit për kryerje të punëve të caktuara nga veprimtaria (nenet 78 paragrafi (3) dhe 88 paragrafi (2)),
- nuk njofton për pushim të punës së institucionit privat (neni 113),
- personi fizik që në mënyrë të mevetëshme kryen punë të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve dhe agjencia për dhenie të shërbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve nga mosha parashkollore nuk mban evidence për shfrytëzuesit dhe shërbimet e dhe-na (nenet 89 paragrafi (5) alinete 3 dhe 79 paragrafi (1)),
- bën zgjedhje të të punësuarve në kundërshtim me kushtet e percaktuara me kete ligj,
- nuk e mban evidencën dhe dokumentacionin e percaktuar apo e mban në kundërshtim me atë të percaktuar (neni 195),
- shfrytëzon doracake dhe revista të femijeve për të cilat nuk ka aktvendim për leje dhe përdorim (neni 173 paragrafi (3)),
- nuk i zbaton cmimet e percaktuara të shërbimeve nga organi kompetent (neni 191),
- dërgon të dhëna të pavërteta, si dhe në mënyrë të paligjshme dhe të padrejta i shfrytëzon mjetet (neni 192),
- nuk mundëson kryerje të mbikeqyrjes (212 paragrafi (5)),
- nuk i kryen masat dhe veprimet e urdhëruara (neni 215) dhe
- nuk e respekton ndalimin për punë të institucionit për femije, agjencise për dhenie të shërbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve nga mosha parashkollore dhe personit fizik që në mënyrë të mevetëshme kryen punë të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve si veprimtari profesionale dhe mosdërmarrjen e masave tjera (neni 219).

(2) Gjore në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlerë me denare do t'i shqiptohet edhe personit udhëheqës në institucion, perkatesisht tek agjencia për dhenie të shërbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve nga mosha parashkollore dhe personit fizik që në mënyrë të mevetëshme kryen punë të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve si veprimtari profesionale për femijeve nga mosha parashkollore, nese:

sishme kryen punë të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve si veprimtari profesionale për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjore në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlerë me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit të punësuar në agjencinë për dhenie të shërbimeve për ruajtje dhe perkujdesje të femijeve nga mosha parashkollore, si dhe personit fizik që në mënyrë të mevetëshme kryen punë të caktuara nga veprimtaria e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve si veprimtari profesionale, nese:

- kryen dhune psikike dhe fizike dhe keqtrajtim apo veprim tjetër jonjerezor apo keqperdorim të femijeve (neni 12),
- e mban evidencën dhe dokumentacionin në kundërshtim me nenet 79, 89 dhe 195 të këtij ligji dhe
- shfrytëzon doracake dhe revista të femijeve për të cilat nuk ka aktvendim për leje dhe përdorim (neni 173).

(4) Gjore në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlerë me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje edhe drejtorit të institucionit publik për femije nese lejon pagesë të mjeteve që nuk janë percaktuar me planin financiar vjetor të institucionit (neni 124).

Neni 229

(1) Gjore në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlerë me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje institucionit për femije që vepron në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji në aspekt të fillimit, kohezgjatjes dhe mbarimit të kohës së punës të të punësuarve (nenet 67 dhe 69 paragrafi (5)).

(2) Gjore në shume prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlerë me denare do t'i shqiptohet edhe personit pergjegjes në institucionin për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 230

(1) Gjore në shume prej 200 deri në 400 euro në kundërvlerë me denare do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik i cili nuk arketon mjete për "Javen e femijeve" perkatesisht i cili nuk e paguan shumën e arketuar (neni 222).

(2) Gjore në shume prej 200 deri në 400 euro në kundërvlerë me denare do t'i shqiptohet edhe personit pergjegjes në personin juridik, për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 231

(1) Procedura e kundërvajtjes për kundërvajtje të parapara në kete ligj e udhëheq gjykata kompetente.

(2) Para parashtrimin të kërkesës për ngritje të procedurës së kundërvajtjes për kundërvajtje të parapara me kete ligj, Ministria udhëheq procedure për barazim në pajtim me Ligjin për kundërvajtje.

XX. DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 232

(1) Institucionet publike për femije ekzistuese – kopshet për femije të themeluara nga komuna dhe komuna në Qytetin e Shkupit dhe të regjistruara në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonise e përbejnë rrjetin e institucioneve publike për femije - kopshet e femijeve dhe me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të vazhdojnë të punojnë dhe ta organizojnë dhe realizojnë veprimtarinë e perkujdesjes dhe edukimit të femijeve të moshës parashkollore në pajtim me kete ligj si institucione publike për femije - kopshet për femije të themeluara nga komuna dhe komuna në Qytetin e Shkupit.

(2) Institucionit publik për femije ekzistues - pushimorja për femije "Ilinden" - Gostivar do të vazhdojë të punojë si

institucion publik për femije - pushimore për femije e themeluar nga Qeveria.

(3) Institucionet private për femije ekzistuese - kopshtet për femije do të vazhdojnë të punojnë si institucione private për femije - kopshte për femije të themeluara në baze të lejes së Qeverisë dhe regjistrimit të bere në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë pas aktvendimit të marre për kryerje të veprimtarisë nga ministri.

Neni 233

(1) Procedurat për themelim dhe marrje të aktvendimit për kryerje të veprimtarisë së institucioneve private për femije - kopshteve për femije të filluara sipas Ligjit për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 dhe 157/11) dhe rregullat e miratuara në baze të tij deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të perfundohen në pajtim me ato rregulla.

(2) Procedurat për transformim të personit juridik të filluara sipas nenit 3 të Ligjit për ndryshimin dhe plotesimin e Ligjit për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 157/11) deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të perfundohen në pajtim me Ligjin për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 dhe 157/11) dhe rregullat e miratuara në baze të tij.

Neni 234

(1) Aktet nenligjore të parapara me kete ligj do të miratohen në afat prej 60 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji.

(2) Deri në miratimin e rregullave të këtij ligji do të zbatohen rregullat në fuqi para dites së hyrjes në fuqi të këtij ligji, porveç dispozitave të Rregullores për kushtet e përferta, kriteret dhe menyren e realizimit të së drejtës së ndihmes së njehershme në para për foshnje të sapolindur dhe të drejtës së shtesës prinderore për femije ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 168/2008 dhe 34/2009) që kanë të bëjnë me shtesë prinderore për femije (për femijen e trete dhe të katert), që do të vazhdojnë të zbatohen deri në perfundim të periudhës së shfrytëzimit të shtesës prinderore për femije (për femijen e trete dhe të katert) për të drejtën e fituar të shtesës prinderore për femije (për femijen e trete dhe të katert) në procedurën e shfrytëzimit të tyre.

Neni 235

(1) Institucionet ekzistuese për femije detyrohen të harmonizohen me kushtet e parapara për punë nga ky ligj në afat prej një viti nga dita e miratimit të rregullave miratimi i të cilave është percaktuar me kete ligj.

(2) Të punësuarit me arsim të lartë, sipëror dhe të mesëm të cilet në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji nuk kanë lloj dhe shkallë perkatese të arsimit dhe kanë së paku pesë vjet përvojë pune në vendin e punës perkatese, munden edhe më tutje ta kryejnë punën në vendin e punës në të cilën janë gjendur me hyrjen në fuqi të këtij ligji.

(3) Të punësuarit me arsim të lartë, sipëror dhe të mesëm të cilet në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji nuk kanë lloj dhe shkallë perkatese të arsimit dhe nuk kanë së paku pesë vjet përvojë pune në vendin e punës perkatese detyrohen që në afat prej tetë vjetësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji ta marrin llojin dhe shkallën e nevojshme të arsimit.

(4) Nëse në afatin e parapare në paragrafin (3) të këtij neni, të punësuarit nuk e mbarojnë arsimin e tyre, marrëdhënia e punës do t'u pushojë.

(5) Komisioni për Licencim të personave profesionale në sistemin për perkujdesje, edukim dhe arsim të femijeve të moshës parashkollore dhe drejtoreve të institucioneve për femije formohet në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(6) Në institucionet për femije - kopshte për femijeve, punetoret profesionale (pedagog, punëtor social, defektolog, logoped, mjek, pediatër dhe stomatolog), bashkepunetoret profesionale (pedagog i muzikës, pedagog i artit figurativ, pedagog i edukatës fizike, infermiere e lartë medicinale dhe punëtor social), edukatorët dhe infermieret detyrohen më së voni në afat prej 12 muajsh nga themelimi i Komisionit për licencim të personave profesionale në sistemin për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore dhe të drejtoreve të institucioneve për femije, ta marrin licencën perkatese për punë për të cilën nuk duhet ta paguajnë shpenzimin për leshim.

(7) Personat profesionale të cilet punojnë në institucionet për femije - kopshte për femije dhe të cilet në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji kanë pesë vjet deri në pensionim nuk sigurojnë licence për punë.

Neni 236

(1) Drejtoret e institucioneve publike për femije (kopshte për femije dhe pushimoret për femije) të zgjedhur, perkatesisht të emëruar para dites së hyrjes në fuqi të këtij ligji, vazhdojnë t'i kryejnë funksionet e tyre deri në zgjedhjen, perkatesisht emerimin e organit të ri të udhëheqjes, në pajtim me kete ligj dhe detyrohen më së voni në afat prej 12 muajsh nga themelimi i Komisionit për licencim të personave profesionale në sistemin për perkujdesje dhe edukim të femijeve të moshës parashkollore dhe të drejtoreve të institucioneve për femije ta marrin licencën për drejtor për të cilën nuk duhet ta paguajnë shpenzimin për leshim.

(2) Organet e menaxhimit të institucioneve publike për femije (kopshte për femije dhe pushimoret për femije) të zgjedhura para dites së hyrjes në fuqi të këtij ligji, vazhdojnë ta kryejnë funksionin e tyre deri në zgjedhjen e organit të ri të menaxhimit, në pajtim me kete ligj.

(3) Kopshtet për femije/pushimoret për femije do ta harmonizojnë punën e tyre dhe aktet e tyre me dispozitat e këtij ligji në afat prej një viti nga dita e miratimit të rregullave miratimi i të cilave është percaktuar me kete ligj.

Neni 237

Kerkesat për realizim perkatesisht vazhdim të së drejtës së shtesës për femije, shtesës së vecante dhe shtesës prinderore për femije si dhe për realizim të së drejtës së ndihmes së njehershme në para për foshnje të sapolindur të parashtruara para dites së hyrjes në fuqi këtij ligji dhe të cilat nuk janë zgjidhur deri në ditën e hyrjes në fuqi këtij ligji, do të zgjidhen sipas dispozitave të rregullave në fuqi deri në hyrjen në fuqi të këtij ligji.

Neni 238

(1) Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji vazhdon të realizohet e drejta e marre e shtesës prinderore për femije (për femijen e trete dhe të katert) në pajtim me dispozitat e neneve 30-a dhe 30-b të Ligjit për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 dhe 107/2008), dispozitat e neneve 98 dhe 99 të Ligjit për ndryshimin dhe plotesimin e Ligjit për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 83/2009) dhe rregullat në fuqi deri në ditën e hyrjes në fuqi këtij ligji në lartësi të percaktuar me nenin 9 të Ligjit për ndryshimin dhe plotesimin e Ligjit për mbrojtje të femijeve

("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 156/2009).

(2) E drejta e marre për shtese prinderore për femije (për femijen e trete dhe të katert) nga paragrafi (1) i këtij neni, do të vazhdoje të realizohet, perkatesisht vazhdon deri në perfundim të periudhes së shfrytezimit të së drejtes së realizuar perkatesisht të drejtes së vazhduar të shteses prinderore për femije (për femijen e trete deri në perfundim të periudhes prej dhjetë vjetësh, kurse për femijen e katert edhe të shtesa prinderore unike deri në perfundim të periudhes prej 15 vjetësh), në pajtim me nenin 30-a të Ligjit për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008) dispozitat e neneve 98 dhe 99 të Ligjit për ndryshimin dhe plotesimin e Ligjit për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 83/2009) dhe rregullat në fuqi deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji në lartësi prej 8 048 denare për femijen e trete, 11 267 denare për femijen e katert dhe 16 096 denare për shtesen prinderore unike për femije, shuma do të harmonizohen me rritjen e shpenzimeve për jetese për vitin paraprak, të publikuara nga Enti Shtetëror për Statistike në janar për vitin rrjedhës.

(3) Vazhdimi i shfrytezimit të së drejtes së marre të shteses prinderore për femije (për femijen e trete dhe të katert) nga paragrafi (1) i këtij neni do të realizohen në formularet e percaktuar të kërkesës dhe dokumentacionit të nevojshëm, në procedure në pajtim me dispoziten e këtij ligji.

Neni 239

Në rast kur rritja e shpenzimeve për jetese për vitin paraprak janë më të uleta nga viti i fundit të harmonizimit, apo janë me shenjë negative, nuk behet harmonizimi i lartësisë së të drejtave dhe lartësisë së të hyrave mujore mesatare për anetar të familjes për realizimin e të drejtes së shteses për femije (shume kufizuese) perkatesisht të njejtat do të sigurohen me vitin e fundit të harmonizuar si më e volitshme për shfrytëzuesin.

Neni 240

Nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji deri në fillimin e zbatimit të nenit 22 të këtij ligji, do të vazhdoje të zbatohet dispozita e nenit 16 të Ligjit për mbrojtjen e femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 dhe 107/2008).

Neni 241

Dispozitat e neneve 22 dhe 24 paragrafi (2) të këtij ligji do të fillojnë të zbatohen pas aderimit të Republikës së Maqedonisë në Bashkimin Evropian.

Neni 242

(1) Programi për mesim dhe zhvillim të hershem nga neni 168 paragrafi (5) të këtij ligji, do të miratohet në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Deri në miratimin e programit nga paragrafi (1) i këtij neni, në institucionet publike për femije - kopshtet për femije do të zbatohen Bazat e programit për pune edukative arsimore me femije të moshës parashkollore në kopshtet publike për femije.

Neni 243

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji shfuqizohet Ligji për mbrojtje të femijeve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 dhe 157/11).

Neni 244

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

717.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност и здравје при работа, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 12 февруари 2013 година.

Бр. 07-827/1
12 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

Член 1

Во Законот за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија” број 92/2007 и 136/11), по членот 18 се додаваат четири нови члена 18-а, 18-б, 18-в и 18-г, кои гласат:

„Член 18-а

(1) Стручното усовршување на стручни лица за безбедност при работа се врши преку учество на обуки за стручно усовршување.

(2) Стручното усовршување го организираат и спроведуваат наставно-научни установи, државни органи, правни лица од областа на безбедноста и здравјето при работа (во натамошниот текст: организатор), кои ги исполнуват следниве услови да:

- имаат најмалку две лица кои спровеле и одржале најмалку три обуки од областа на безбедноста при работа на национално и меѓународно ниво,

- имаат најмалку три години искуство во организирање на меѓународни и национални конференции од областа на безбедноста при работа,

- имаат донесено годишна програма за спроведување на обуки од областа на безбедноста при работа, која особено содржи облици на стручно усовршување, критериуми за утврдување на бодови според видот на обуките и времетраењето на обуките и

- имаат обезбедено просторија за одржување на обуките.

Член 18-б

(1) Организаторот на обуките поднесува писмено барање до министерот надлежен за работите од областа на трудот за добивање на одобрение за спроведување на обуки за стручно усовршување на стручни лица за безбедност при работа.

(2) По поднесеното барање од ставот (1) на овој член министерот надлежен за работите од областа на